

*Το βιβλίο είναι αφιερωμένο
στον Άγγλο εκδότη Ρίτσαρντ Κάρολαϊλ,
που το 1819 φυλακίστηκε για έξι χρόνια
λόγω της κυκλοφορίας των βιβλίων του Τόμας Πέιν.*

*“Η ανεξαρτησία θα ήταν ρηχή
εάν η αμερικανική κυβέρνηση είχε συσταθεί
βασισμένη στα διεφθαρμένα μοντέλα
του παλιού κόσμου.
Ήταν η ευκαιρία για την αρχή
ενός κόσμου καινούριου...
Να προωθηθεί ένα νέο σύστημα διακυβέρνησης
στο οποίο τα δικαιώματα
όλων των ανθρώπων προστατεύονται,
δίνοντας αξία στην ανεξαρτησία”.*

Τόμας Πέιν

Αντί Εισαγωγής...

Λονδίνο,
Χειμώνας 2011

Το βιβλίο που κρατάς στα χέρια σου είναι το ξεκίνημα μιας ολιγότευχης σειράς, που έχει σκοπό να κυκλοφορήσει ριζοσπαστικές πραγματείες. Η ιδιαιτερότητα αυτού του εγχειρήματος, είναι ότι τα κείμενα που θα παρουσιάσει δεν θα έχουν καμία σχέση μεταξύ τους και τα χαρακτηριστικά τους θα είναι από αμιγώς αντισυστημικά, έως και αμιγώς μεταμοντέρνα. Η προσδοκία πίσω από αυτό είναι να έρθουν κοντά αυτές οι δύο τάσεις, καθώς φαίνεται πως πλέον αγνοούν τα συνεκτικά τους στοιχεία, με αποτέλεσμα η μεν να μένει στάσιμη και η δε να συμπεριφέρεται σαν η ύπαρξή της να είναι αποτέλεσμα παρθενογένεσης. Τα χαρακτηριστικά του εγχειρήματος είναι αντίστοιχα του σκοπού του.

Η “Κοινή Λογική” επιλέχθηκε, εμφανώς, ως ένα έργο αντισυστημικό και κλασσικό. Επίσης επιλέχθηκε επειδή κρίνεται αναγκαίο να τονιστούν τα χαρακτηριστικά της Αμερικανικής Επανάστασης, αλλά και ως φόρος τιμής σε αυτή την τεράστια φυσιογνωμία με το όνομα Τόμας Πέιν, αξιосέβαστη βιογραφία της οποίας δεν υπάρχει στα ελληνικά μέχρι σήμερα.[†] Στην Ευρώπη συνηθίζεται στις προοδευτικές ιστορικές ακολουθίες, μετά τον Διαφωτισμό να καταδεικνύεται η Γαλλική Επανάσταση, υπερπηδώντας το τι συνέβη στον αμερικανικό Πόλεμο της Ανεξαρτησίας. Κι όμως, η αλήθεια είναι ότι στην άλλη μεριά του Ατλαντικού τόσο οι κοινωνικές αναταραχές, όσο και οι δομές οι οποίες τις προκάλεσαν, υπήρξαν συναρπαστικές.

Σε μια εποχή που ακόμα και η έννοια της δημοκρατίας ήταν ταυτόσημη με κάθε τι το αρνητικό, οι άποικοι κατάφεραν να αποβάλλουν το ζυγό της μοναρχίας από πάνω τους, και το έκαναν αυτό έχοντας ως κοινή βάση τα δεινά τους και την επιθυμία τους να ζήσουν ανεξάρτητοι. Είναι σημαντικό να τονιστεί ότι η απόσχιση της Αμερικής από το Στέμμα ήταν μια επανάσταση χωρίς εθνικά φρονήματα. Ήταν ακόμα η προταξική εκείνη εποχή που η λέξη “πατριώτης” είχε διεθνιστικό χαρακτήρα, σημαίνοντας το αντίθετο του “αριστοκράτη”, τον άνθρωπο που αρέσκεται στην ελευθερία.

[†] Ενώ βρισκόμουν στα τελευταία στάδια της επιμέλειας του παρόντος, πληροφορήθηκα την ύπαρξη ελληνικών μεταφράσεων της μυθιστορηματικής βιογραφίας του Πέιν. [Φαστ, Χάουαρντ, *Ο Πολίτης Πάιν*, μτφρ: Γ. Σπανδωνής, Καλέντης, Αθήνα, 1986 & Φαστ Χάουαρντ, *Ο Πολίτης Τόμας Πάιν*, μτφρ: Γ. Απλός, Κόσμος, Αθήνα, 1953 – εξαντλημένα].

Μέσα σε εκείνη την εποχή έζησε και έδρασε ο Τόμας Πέιν. Ο Πέιν βέβαια υποστήριζε ότι έχει πατρίδα, και πως αυτή βρίσκεται “όπου δεν υπάρχει ελευθερία”. Ήταν ένας οραματιστής που δεν αρκούταν σε ρεφορμισμούς. Ήθελε την καταστροφή του Παλιού Κόσμου και την ήθελε εδώ και τώρα, για να χτιστεί ο Νέος στα συντρίμια του. Δεν ήθελε, εν προκειμένω, μόνο την απελευθέρωση της Αμερικής από τα δεσμά της αγγλικής μοναρχίας, ήθελε την κατάργηση της μοναρχίας σε όλα τα μήκη και πλάτη του πλανήτη. Και παρόλο που πάντα έβλεπε πολύ μακριά, δεν ήταν ουτοπιστής: οι στόχοι που έθετε ήταν δύσκολοι, αλλά πάντα πραγματοποιήσιμοι. Ένα από τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα του Πέιν, εξάλλου, ήταν πως για οτιδήποτε πρότεινε, παρουσίαζε και ένα ολοκληρωμένο πλάνο υλοποίησης.

Ο Τόμας Πέιν φέρεται να είναι ο άνθρωπος που μίλησε πρώτη φορά για “Ανεξάρτητες, αλλά Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής”. Βασιζόμενες σε αυτό, αλλά και στην αλλοτριωμένη νεωτεριστική έννοια του πατριωτισμού, σύγχρονες συντηρητικές φυσιογνωμίες, έχουν επικαλεστεί τον Πέιν απομονώνοντας λεγόμενά του, στη προσπάθεια να τον εντάξουν στο θλιβερό τους κύκλο προσάπτοντάς του εθνικά/συντηρητικά χαρακτηριστικά – η αλήθεια όμως απέχει πολύ απ’ αυτό. Απ’ την άλλη μεριά, ορθό θα ήταν να αποφευχθεί ο απόλυτος χαρακτηρισμός του Πέιν ως αληθινός δημοκράτης ή αναρχικός, όπως επίσης συμβαίνει, καθώς πρόκειται για μια περίπτωση με πολλές ιδιαιτερότητες. Υπάρχουν όμως στοιχεία της δράσης του Τόμας Πέιν, που μετά βεβαιότητας τον τοποθετούν σ’ ένα καθαρά ριζοσπαστικό πλαίσιο: η διάκριση της κοινωνίας από τον θεσμό της κυβέρνησης, η σκληρή του επίθεση στην οργανωμένη θρησκεία, η αντιμοναρχική του μανία, η συμπόνοια του για τα δεινά των φυλακισμένων της Βασίλης, είναι, μεταξύ άλλων, χαρακτηριστικά της ταυτότητας του Τόμας Πέιν που μιλούν από μόνα τους. Σ’ αυτά ας προστεθεί πως πυροδότησε την Αμερικανική Επανάσταση, συνδιαμόρφωσε τη Γαλλική Επανάσταση και τράνταξε τα θεμέλια της αγγλικής μοναρχίας. Μέσα απ’ όλα αυτά, ένα πράγμα μπορεί να ειπωθεί με σιγουριά πως ήταν ο Τόμας Πέιν: Ένας επαναστάτης στην εποχή των Επαναστάσεων.

Για τις εκδόσεις Αβοκάντο,

kostas@riseup.net

Η Περίπτωση του Τόμας Πέιν

Τα Πρώτα Χρόνια και η Ζωή στην Αγγλία

Ο Τόμας Πέιν [Thomas Paine] γεννήθηκε στις 29 Ιανουαρίου 1737 στο χωριό Θέτφορντ της Αγγλίας, σημαντική εμπορική πόλη της εποχής, στην επαρχία του Νόρφολκ. Ως παιδί δεν έλαβε ιδιαίτερη επίσημη μόρφωση, καθώς το στενό του περιβάλλον ήταν κυρίως αγρότες. Η μητέρα του, Φράνσις, ήταν μέλος της Εκκλησίας της Αγγλίας, ενώ ο πατέρας του, Τζόζεφ, ήταν Κουάκερος. Μεγαλώνοντας σε μια εποχή όπου κάποιος που έκλεβε τρόφιμα για να ταΐσει την οικογένειά του καταδικαζόταν με ευκολία σε θάνατο, ο μικρός Τόμας Πέιν έβλεπε την αγχόνη από το παράθυρο του σπιτιού του. Από τους 2.000 κατοίκους του Θέτφορντ τότε, μόνο οι 31 είχαν δικαίωμα ψήφου – όσοι δηλαδή κατείχαν ιδιοκτησία. Τα βιώματα αυτής της δυσχερούς πραγματικότητας, μαζί με τη διδασκαλία του πατέρα του, θα συντελέσουν σημαντικά στη διαμόρφωση της ριζοσπαστικής σκέψης του Πέιν.

Το 1749 σε ηλικία δώδεκα χρονών και μετά από πέντε χρόνια στο σχολείο, αρχίζει και δουλεύει στον πατέρα του ως μαθητευόμενος κορσεδοποιός. Δεκαεννιά χρονών, κατά τη διάρκεια του Εφταετή Πολέμου, αποφασίζει να καταταγεί στο κουρσάρικο πλοίο¹ του βασιλιά της Πρωσίας.² Η παραμονή του εκεί είναι σύντομη και το 1759 επιστρέφει στην Αγγλία. Εκείνη την περίοδο θα αλλάξει και το όνομά του, από *Pain* σε *Paine*. Την ίδια χρονιά ανοίγει δικό του κορσεδοποιείο στο Κεντ και παντρεύεται τη Μαίρη Λάμπερτ. Η Μαίρη προέρχεται επίσης από φτωχή οικογένεια και είναι ένα χρόνο μικρότερη από τον Πέιν. Σύντομα η επιχείρηση χρεοκοπεί και το ζεύγος μετακομίζει στο Μάργκκεϊτ. Η Μαίρη μένει έγκυος και έχει πρόωγη γέννα, κατά τη διάρκεια της οποίας θα πεθάνει η ίδια, αλλά και το παιδί.

---

1 Τα πειρατικά πλοία, εκείνη την εποχή, λειτουργούσαν κάτω από ένα καθεστώς αρκετά ιδιαίτερο. Ουσιαστικά, χρηματιζόνταν από την κυβέρνηση για να επιτίθενται σε στόχους στους οποίους το επίσημο κράτος ήθελε να επιτεθεί, αλλά δεν μπορούσε να το κάνει ανοιχτά για λόγους τακτικής. Με αυτό τον τρόπο, η ευθύνη έπεφτε στους πειρατές κι όχι στο κράτος.

2 Ο Πέιν αρχικά ήθελε να καταταγεί στο πλοίο *Τρομερό* [Terrible] του περιβόητου εκείνη την εποχή *Καπετάν Θάνατου* [Captain Death], αλλά ο πατέρας του τον πρόλαβε στο λιμάνι αποτρέποντάς τον από το να μπαρκάρει. Εκείνο ήταν και το τελευταίο ταξίδι του *Τρομερού*, κατά τη διάρκεια του οποίου σχεδόν όλο το πλήρωμα σφαγιάστηκε.

Ο Πέιν επιστρέφει στο Θέτφορντ το 1761 και μέσα σε σύντομο χρονικό διάστημα πιάνει δουλειά ως φοροεισπράκτορας, με ετήσιο μισθό περίπου 50 λίρες. Μετά από δύο μεταθέσεις καταλήγει στο Άλφορντ όπου το 1765 απολύεται από τη θέση του, μόνο για να επαναπροσληφθεί ένα χρόνο αργότερα. Η αιτία της απόλυσής του ήταν ότι “δεν ήλεγξε αγαθά που ισχυρίστηκε πως έχει ελέγξει”. Η δουλειά του Πέιν ως φοροεισπράκτορας ήταν, συγκεκριμένα, να λαμβάνει τους φόρους από τα εισαγόμενα αγαθά. Σε μια εποχή που η φορολογία ήταν ιδιαίτερα υψηλή, ο Πέιν κατανοούσε τη δύσκολη θέση των εμπόρων. Την περίοδο της απόλυσής του θα δουλέψει ξανά ως κορσεδοποιός αλλά και ως υπηρέτης. Αιτήθηκε επίσης στην Εκκλησία της Αγγλίας για μια θέση πάστορα.

Μετά από ένα σύντομο πέρασμα από την Κορνουάλη και το Λονδίνο ως δάσκαλος, καταλήγει στο Λιούις και δουλεύει για μια ακόμα φορά ως φοροεισπράκτορας. Στο Λονδίνο ο Πέιν θα γνωρίσει σημαντικούς διανοούμενους και επιστήμονες της εποχής, συμπεριλαμβανομένου του Τζόζεφ Πρίστλεϊ, ενώ ασχολήθηκε πολύ με τη φιλοσοφία και την αστρονομία. Κατά την παραμονή του στο Λιούις αρχίζει να ασχολείται εντατικά με τα κοινά. Το 1769 ο σπιτονοικοκύρης του, Σάμιουελ Όλιβ, θα τον συστήσει σε μια ομάδα διανοούμενων (Society of Twelve) με τους οποίους συνευρίσκονταν και συζητούσαν τοπικά ζητήματα, ενώ θα συμμετάσχει και σε μια ομάδα της ενορίας του κάνοντας εράνους για τους φτωχούς. Επηρεασμένος από το μέγεθος της κοινωνικής εξαθλίωσης που έβλεπε γύρω του, εκείνο τον καιρό ο Πέιν έπινε πάρα πολύ.

Τον Ιούλιο της ίδιας χρονιάς ο Σάμιουελ Όλιβ θα πεθάνει, αφήνοντας τη γυναίκα και την κόρη του σε οικονομική δυσχέρεια. Ο Πέιν θ' ανοίξει μαζί τους ένα καπνοπωλείο, και στις 26 Μαρτίου 1771 θα παντρευτεί την κόρη του πρώην σπιτονοικοκύρη του, Ελίζαμπεθ Όλιβ. Ο Πέιν εκείνη την εποχή ήταν 34 χρονών και η Ελίζαμπεθ 11 χρόνια μικρότερή του.

Το 1772 και μετά από παρότρυνση άλλων φοροεισπρακτόρων, ο Πέιν θα γράψει το πρώτο του πολιτικό κείμενο, με τίτλο *Το Ζήτημα των Υπαλλήλων των Φόρων* [The Case of the Officers of Excise], όπου μέσα σε 21 σελίδες ζητάει από το κοινοβούλιο καλύτερους μισθούς και καλύτερες εργασιακές συνθήκες. Το χειμώνα του 1772, βρισκόμενος στο Λονδίνο λόγω συνδικαλιστικών υποχρεώσεων, θα γνωρίσει τον Βενιαμίν Φραγκλίνο. Το 1773 το καπνοπωλείο θα κλείσει και για να αποφύγει τη φυλάκιση λόγω χρεών, ο Πέιν θα αναγκαστεί να πουλήσει όλα του τα υπάρχοντα. Εκείνη

την περίοδο ο Πέιν ξόδευε μεγάλο μέρος του μισθού του σε βιβλία και επιστημονικά όργανα, κάτι που δημιουργούσε προβλήματα στο γάμο του. Την άνοιξη του 1774, θα απολυθεί για δεύτερη φορά, καθώς εξαιτίας των συνδικαλιστικών του υποχρεώσεων έλειπε διαρκώς από τη θέση του. Τον Ιούνιο του ίδιου έτους χωρίζει με την Όλιβ και μετακομίζει στο Λονδίνο, έχοντας συνολικά στην κατοχή του 45 λίρες. Στις 30 Σεπτεμβρίου ο Φραγκλίνος -εντυπωσιασμένος, όπως λέγεται, από το γράψιμο του Πέιν- θα του προτείνει να μετακομίσει στην αποικία της Αμερικής, δίνοντάς του και σχετική προσκλητήρια επιστολή. Τον Οκτώβρη του ίδιου έτους, ο Πέιν, στον 37ο χειμώνα του πλέον, ξεκινάει το υπερατλαντικό ταξίδι, φτάνοντας στη Φιλαδέλφια στις 30 Νοεμβρίου 1774.

Κατά τη διάρκεια του ταξιδιού τα αποθέματα νερού στο καράβι αποδείχτηκαν ακατάλληλα και ξέσπασε τύφος με αποτέλεσμα να πεθάνουν πέντε επιβάτες. Ο Πέιν μόλις και μετά βίας επέζησε, και φτάνοντας στη Φιλαδέλφια δεν ήταν καν σε θέση να αποβιβαστεί από το πλοίο. Ο γιατρός του Φραγκλίνου, που βρισκόταν εκεί για να υποδεχτεί τον Πέιν, ήταν ο άνθρωπος που κουβάλησε τον Πέιν στα πρώτα του βήματα σε αμερικανικό έδαφος.

Φτάνοντας στην Αμερική

Σχεδόν αμέσως ο Πέιν έγινε πολίτης της Φιλαδέλφια. Το Γενάρη του 1775, ο εκδότης Ρόμπερτ Αϊτκεν θα προσφέρει στον Πέιν θέση αρχισυντάκτη στο *Pennsylvania Magazine*. Οι επαναστατικές τοποθετήσεις του Πέιν, θα διπλασιάσουν τις συνδρομές του περιοδικού μέσα στους επόμενους έξι μήνες. Στις 8 Μαρτίου του ίδιου χρόνου, θα περιληφθεί στο περιοδικό το πρώτο κείμενο του Πέιν στην Αμερική, με τίτλο *Η Σκλαβιά των Αφρικανών στην Αμερική* [African Slavery in America], όπου τίθεται υπέρ της χειραφέτησης των σκλάβων – η πραγματικότητα της δουλείας είχε κάνει τρομερή εντύπωση στον Πέιν κατά την άφιξή του στην Αμερική.

Ο Μπέντζαμιν Ρας, εκ των ιδρυτικών πατέρων της Αμερικής, θαύμαζε το γράψιμο του Πέιν και τον προέτρεψε να γράψει ένα κείμενο εναντίον της συμφιλίωσης της Αμερικής με την Αγγλία. Τον συμβούλευσε, ωστόσο, τόσο για το δικό του καλό όσο και για των υπολοίπων, να το κάνει αυτό με έμμεσο τρόπο και να αποφύγει δια ροπάλου δύο συγκεκριμένες λέξεις: “ανεξαρτησία” και “δημοκρατία”. Απ’ ότι φάνηκε στη συνέχεια, ο Πέιν δεν

ακολούθησε τη συμβουλή του Ρας. Στις αρχές Δεκεμβρίου ο Πέιν θα έχει έτοιμη την *Κοινή Λογική* [Common Sense] και θα τη δείξει στον Ρας, αλλά και στους Ντέιβιντ Ρίτενχάουζ και Βενιαμίν Φραγκλίνο, λαμβάνοντας θετικά σχόλια. Στις 10 Ιανουαρίου 1776, θα κυκλοφορήσει το 96σέλιδο έργο, που εξ αίτιας του ο Πέιν θεωρήθηκε θεμελιωτής της Αμερικανικής Επανάστασης. Όπως είχε πει και ο Τζον Άνταμς σχετικά, “χωρίς την πένα του συγγραφέα της *Κοινής Λογικής*, το σπαθί του Ουάσινγκτον θα σηκωνόταν μάταια”.

Φτάνουμε στο καλοκαίρι του 1776, όπου στις 4 Ιουλίου θα ανακοινωθεί η Διακήρυξη της Ανεξαρτησίας. Και επισήμως πλέον, οι αποικίες δεν αναγνωρίζουν καμία υποτέλεια στο Στέμμα. Κατά τη διάρκεια του πολέμου ο Πέιν αρχικά θα υπηρετήσει στην κινητή δύναμη του Ντανιέλ Ρομπερντιέ, ενώ μετέπειτα θα μεταφερθεί στο Φορτ Λι υπό τις διαταγές του Ναθαναήλ Γκριν, ο οποίος θα τον προάγει σε βοηθό στρατοπέδου [aide-de-camp]. Συγχρόνως εκτελεί χρέη πολεμικού ανταποκριτή σε εφημερίδες της Φιλαδέλφια. Ο Δεκέμβρης θα τον βρει κοντά στον Ουάσινγκτον στο Νιου Τζέρσι, όπου θα τον δουν ανώτατοι αξιωματικοί και θα του πουν -λέγεται πως μπορεί να του το είπε και ο ίδιος ο Ουάσινγκτον- πως η Αμερική δεν τον χρειάζεται να πολεμάει, αλλά να γράφει, στέλνοντάς τον πίσω.

Ο Πέιν ξεκινάει να επιστρέψει με τα πόδια στη Φιλαδέλφια για να βρει την πόλη μέσα στο χάος, περπατώντας περισσότερα από 50 χιλιόμετρα και γλιτώνοντας τη σύλληψη κατά τύχη. Με την επιστροφή του θα κυκλοφορήσει την *Αμερικανική Κρίση* [The American Crisis], μια σειρά δεκαέξι συνολικά τευχών, οι πρώτες γραμμές της οποίας γράφτηκαν πάνω σε ένα ταμπούρλο στο μέτωπο. Το πρώτο τεύχος της *Κρίσης* θα ανοίξει με το διάσημο ρητό του Πέιν, “*Αυτοί είναι οι καιροί που δοκιμάζουν τις ψυχές των ανθρώπων*”, όπου αναφέρεται στις πρόσφατες δύσκολες στιγμές των αμερικανικών στρατευμάτων στο Φορτ Ουάσινγκτον και στο Φορτ Λι. Ο Ουάσινγκτον συνήθιζε να διαβάζει δυνατά στους στρατιώτες του αποσπάσματα της *Αμερικανικής Κρίσης* για να τους εμψυχώσει.

Το 1777 ο Πέιν θα γίνει γραμματέας Εξωτερικών Θεμάτων της Επιτροπής του Κογκρέσου. Ένα χρόνο μετά θα κατηγορήσει τον Σίλας Ντιν, αντιπρόσωπο των ΗΠΑ στις διαπραγματεύσεις με τη Γαλλία, για εξαπάτηση. Λόγω των ισχυρών διασυνδέσεων του Ντιν, ο Πέιν θα υποχρεωθεί σε παραίτηση από την Επιτροπή το 1779, καθώς απεδείχθη αδύνατο να τον δεχθεί το Κογκρέσο για ακρόαση επί του θέματος. Την ίδια περίοδο ο Πέιν

ήρθε σε ρήξη και με τον Ρόμπερτ Μόρις, ενώ αξίζει να αναφερθεί εδώ πως αυτή την εποχή ο Πέιν έδινε δικά του χρήματα για την προμήθεια τροφίμων και στολών για τους στρατιώτες. Στα 1780 η δουλειά θα ψηφιστεί παράνομη στην Πενσιλβάνια, με τον Πέιν να λέγεται πως ήταν αυτός που έστησε τον νόμο.

Παρά την απομάκρυνσή του από το Κογκρέσο, το Μάρτη του 1781, ο Πέιν θα πάει σε αποστολή στη Γαλλία μαζί με το Συνταγματάρχη Τζον Λόρενς. Επιστρέφοντας στην Αμερική πέντε μήνες αργότερα, θα φέρει μαζί του και 2.5 εκατομμύρια λίβρες ασήμι, ένα μόνο μέρος από τη συνολική χρηματοδότηση που θα δεχτεί η Αμερική από τη Γαλλία. Επιστρέφοντας στην Αμερική, ο Πέιν θα απορρίψει την πρόταση του Ουάσινγκτον να τον ανταμείψει το Κογκρέσο για τις υπηρεσίες του. Κατά την παραμονή του στο Παρίσι θα κάνει σημαντικές γνωριμίες, που στη συνέχεια θα αποβούν καθοριστικές στη ίδρυση της Τράπεζας Βορείου Αμερικής, η οποία και θα χρηματοδοτήσει σε σημαντικό βαθμό τον απελευθερωτικό αγώνα. Στα τέλη του ίδιου έτους ο Πέιν θα βρεθεί στην Ολλανδία για να συνεχίσει τις διαπραγματεύσεις με την Ολλανδία για ένα ακόμα δάνειο, διαπραγματεύσεις που είχαν σταματήσει λίγο καιρό πιο πριν όταν ο Αμερικανός πρέσβης συνελήφθη από τους Άγγλους. Εκείνη την περίοδο ο Τόμας Πέιν θα γίνει γνωστός ανά τον κόσμο ως “ο Ιεραπόστολος της Επανάστασης”.

Επιστροφή στην Αγγλία

Μετά την απομάκρυνσή του από το Κογκρέσο, ο Πέιν έπιασε δουλειά ως γραμματέας. Θα την αφήσει το 1787 για να πάει στο Λονδίνο και στο Παρίσι, ψάχνοντας χρηματοδότηση για να υλοποιήσει τη δημιουργία μιας γέφυρας που είχε σχεδιάσει. Στο Παρίσι, ο Πέιν θα συναντήσει τον φίλο του, Τόμας Τζέφερσον, ο οποίος ήταν ο Αμερικανός πρέσβης στη Γαλλία. Το Σεπτέμβρη του ίδιου χρόνου θα επισκεφθεί το Θέτφορντ, για να βρει ζωντανή μόνο την 90χρονη μητέρα του, για την οποία θα φροντίσει την παροχή σύνταξης. Τον ίδιο χρόνο έγραψε στη Γαλλία το πρώτο του φυλλάδιο που θα τυπωθεί στην Ευρώπη, *Προοπτικές του Ρουβίκωνα* [Prospects of the Rubicon], ενώ η Γαλλική Ακαδημία ενέκρινε το μοντέλο της γέφυρας που είχε δημιουργήσει. Επίσης την ίδια χρονιά, ο Πέιν θα γράψει μια πρόταση συμφιλίωσης μεταξύ Αγγλίας και Γαλλίας, η οποία θα υπογραφεί από τον Γάλλο υπουργό Ντε Μπριέν.

Τα επόμενα χρόνια ο Πέιν θα εγκατασταθεί στο Λονδίνο, στο σπίτι του εκδότη -και μελλοντικού του βιογράφου- Τόμας Ρίκμαν. Θα περνάει τον χρόνο του πιο ξέγνοιαστα και πιο ήσυχα απ' όσο συνήθιζε, ταλαντευόμενος ανάμεσα στα επιστημονικά του ενδιαφέροντα και τις πολιτικές του ανησυχίες. Εκείνη την περίοδο θα ξαναβρεί μετά από χρόνια και τον καλό του φίλο Τζον Στιούαρτ, ιδιαίτερη εκκεντρική φιγούρα των ημερών, ενδεχομένως τον μόνο άνθρωπο στο Λονδίνο εκείνη την εποχή που μπορούσε να τραβήξει πάνω του περισσότερα βλέμματα από τον Πέιν. Επίσης θα δουλέψει μαζί με τον εφευρέτη Τζον Φιτς πάνω στις ατμομηχανές, ενώ θα ανταλλάξει και επιστημονικές απόψεις με τον Τζέιμς Βατ.

Ο Πέιν θα βρεθεί ξανά για λίγο στη γείτονα χώρα το 1790, όπου η Γαλλική Επανάσταση έχει ήδη ξεκινήσει. Εκεί θα συναντηθεί με έναν άλλο παλιό του φίλο από τα χρόνια του πολέμου, τον Μαρκήσιο ντε Λαφαγιέτ, ο οποίος θα δώσει στον Πέιν το Κλειδί της Βασίλης για να το παραδώσει στον Ουάσινγκτον.

Στα τέλη του 1790, ο Άγγλος διανοούμενος Έντμοντ Μπερκ, θα δημοσιεύσει την πραγματεία *Στοχασμοί Πάνω στην Επανάσταση της Γαλλίας* [Reflections on the Revolution in France], ένα έργο κατακριτικό προς τη Γαλλική Επανάσταση και προασπιστικό προς τα μοναρχικά καθεστώτα. Αυτό θα προκαλέσει μεγάλη έκπληξη στην Αγγλία, καθώς μέχρι τότε ο Μπερκ δραστηριοποιούνταν σε φιλελεύθερα πολιτικά ρεύματα, ενώ στο παρελθόν είχε τοποθετηθεί και υπέρ της Αμερικανικής Επανάστασης. Με αυτή την πραγματεία, ο Μπερκ προκάλεσε την αντίδραση πολλών Άγγλων ριζοσπαστών και συνολικά γράφτηκαν πάνω από 50 κείμενα ως απάντηση στους *Στοχασμούς*.

Μέσα σε αυτή την ατμόσφαιρα λόγιας αντιπαράθεσης, ο Πέιν θα γράψει το επόμενο μεγάλο σύγγραμά του, *Τα Δικαιώματα του Ανθρώπου* [Rights of Man]. Ήταν ένα έργο ιδιαίτερα κατακριτικό και επιθετικό προς τα μοναρχικά καθεστώτα και η πιο δυναμική απάντηση που δόθηκε στο κείμενο του Μπερκ. Μέσα σ' αυτό ο Πέιν θα κατηγορήσει επίσης τον Πέιν πως χρηματίστηκε από την κυβέρνηση για να γράψει ότι έγραψε, μια κατηγορία που ο Μπερκ δεν αρνήθηκε ποτέ. Το βιβλίο αρχικά επρόκειτο να κυκλοφορήσει στις 22 Φεβρουαρίου 1791 από τον εκδότη Τζόζεφ Τζόνσον, ο οποίος μετά από επίσκεψη κυβερνητικών ακυρώνει την έκδοση του βιβλίου για ν' αποφύγει τη δίωξη. Αμέσως ο Πέιν θα κανονίσει συμφωνία με νέο εκδότη και θα φύγει για το Παρίσι, αφήνοντας να φέρουν εις πέρας την

έκδοση του βιβλίου τρεις φίλοι του και σπουδαίοι ριζοσπάστες της εποχής: ο Τόμας Χόλκροφτ, ο Τόμας Χόλις και ο Ουίλιαμ Γκόντουν. Τελικά *Τα Δικαιώματα του Ανθρώπου* θα κυκλοφορήσουν στην Αγγλία στις 13 Μαρτίου από τον Τζ. Σ. Τζόρνταν. Αξιο αναφοράς είναι σε αυτό το σημείο πως τα *Δικαιώματα...* ήταν αφιερωμένα στον Τζορτζ Ουάσινγκτον. Ο Πέιν δεν ήξερε όμως πως ο Ουάσινγκτον, όντας Φεντεραλιστής, είχε χαράξει συντηρητική πολιτική ως Πρόεδρος, μέσα από την οποία επιδίωκε και την ανάπτυξη σχέσεων μεταξύ Αγγλίας και Αμερικής. Έτσι αυτή η αφιέρωση θα φέρει τον Ουάσινγκτον σε άβολη θέση.

Στις 21 Ιουνίου 1791, ο Πέιν θα ζήσει από κοντά την πτώση της βασιλείας στη Γαλλία, με τον Λαφαγιέτ να τον ξυπνάει μέσα στην άγρια νύχτα για να του πει πως “τα πουλιά πέταξαν”, και τον Πέιν να του απαντάει “ας ελπίσουμε να πως δεν θα τα φωνάξει κανείς πίσω”. Στις 25 Ιουνίου ο Λουδοβίκος θα συλληφθεί κατά την προσπάθειά του να αποδράσει στο γειτονικό βασίλειο του αδελφού του και θα επιστρέψει στο Παρίσι. Το περιστατικό αυτό θα δώσει στον Πέιν την αφορμή να γίνει ιδιαίτερα χλευαστικός προς τους Γάλλους, οι οποίοι “έφεραν πίσω ένα βασιλιά που τους απάλλαξε από την παρουσία του”. Κατά την επιστροφή του Λουδοβίκου, μάλιστα, έγινε μια παρεξήγηση που παραλίγο να στοιχίσει στον Πέιν τη ζωή του: Ακούγοντας τα νέα πως ο Λουδοβίκος έχει επιστρέψει στο Παρίσι, βγήκε στο δρόμο τρέχοντας, ξεχνώντας να φορέσει την τρικολόρ κονκάρδα που φορούσαν οι Δημοκρατικοί ως διακριτικό στο καπέλο τους. Ο όχλος τον πέρασε για βασιλικό και τον λίντσαρε, και ετοιμάζονταν να τον κρεμάσουν από μια κολόνα στο δρόμο, όταν για καλή του τύχη τον είδε ένας φίλος και τον έσωσε από τη μανία του όχλου. Τις επόμενες μέρες θα ιδρύσει την *Εταιρία των Δημοκρατικών* [La Société des Republicains] και θα γράψει το μανιφέστο της το οποίο την 1η Ιουλίου θα τοιχοκολληθεί παντού, στο οποίο μεταξύ άλλων θα αναφέρει πως “η φυγή του βασιλιά σημαίνει παραίτηση, και η Γαλλία θα πρέπει να εκμεταλλευτεί την ευκαιρία της απουσίας του για να εγκαθιδρύσει δημοκρατία”. Προς τα τέλη του καλοκαιριού ο Πέιν θα επιστρέψει στην Αγγλία.

Εκεί θα ολοκληρώσει αυτό που άρχισε, εκδίδοντας καινούριο σύγγραμμα, *Τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, Μέρος Δεύτερο, Συνδυάζοντας Αρχές και Πρακτικές* [Rights of Man, Part the Second, Combining Principle and Practice], το οποίο θα είναι αφιερωμένο στον Τόμας Τζέφερσον. Εδώ ο Πέιν πρότεινε μια μορφή αντιπροσωπευτικής διακυβέρνησης με πολλά κοινωνικά προγράμματα και κλιμακούμενο φορολογικό σύστημα. Η νέα αυτή έκδοση

έκανε ιδιαίτερα αισθητή την παρουσία της -μιας και πλέον η Αγγλία ήταν στα πρόθυρα πολέμου με την Γαλλία και η κατάσταση στη χώρα ήταν ακόμα πιο τεταμένη- και η κυβέρνηση αντέδρασε και πάλι. Πρώτα προσπάθησε μέσω του νέου εκδότη του Πέιν, ονόματι Τσάπμαν, να εξαγοράσει τα δικαιώματα του βιβλίου από τον Πέιν με σκοπό τη μη έκδοσή του, προσφέροντάς του ένα τεράστιο ποσό. Ο Πέιν απευθύνθηκε ξανά στον Τζόρνταν και το βιβλίο εκδόθηκε κανονικά στις 17 Φεβρουαρίου 1792. Εν συνεχεία, στις 14 Μαΐου, οι Πέιν και Τζόρνταν θα κατηγορηθούν από κοινού για *ανατρεπτικό λιβελογράφημα* [seditious libel], μια κατηγορία που δεν έγινε αρεστή στην αγγλική κοινωνία της εποχής: Το πρώτο μέρος των *Δικαιωμάτων...* είχε ήδη πουλήσει περισσότερα από 50.000 αντίτυπα (όταν το βιβλίο του Μπερκ είχε πουλήσει περίπου 30.000) και ο κόσμος ανέμενε με ενθουσιασμό τη συνέχεια της πραγματείας που τράνταξε τα θεμέλια της αγγλικής μοναρχίας. Ο Πέιν με επιστολή του τοποθετείται και απαντάει δυναμικά στις κατηγορίες που δέχθηκε. Μετέπειτα, θα προσφερθεί να πληρώσει το πρόστιμο της ενδεχόμενης καταδίκης του Τζόρνταν, ωστόσο, ο εκδότης συμφώνησε κρυφά με την κυβέρνηση να δηλώσει ένοχος. Στις 21 Μαΐου, η αγγλική κυβέρνηση θα στείλει κλήτευση στον Τόμας Πέιν να εμφανιστεί στο δικαστήριο στις 8 Ιουνίου. Αυτός θα παρουσιαστεί στο δικαστήριο έτοιμος να αντικρούσει τις κατηγορίες, αλλά η δίκη του θα αναβληθεί για τον ερχόμενο Δεκέμβρη.

Ο Πέιν θα αρχίσει την εκτύπωση φτηνών εκδόσεων των *Δικαιωμάτων...*, με σκοπό να είναι προσιτές οικονομικά στα φτωχά στρώματα, καταλήγοντας να πουλάει περισσότερα από 200.000 αντίτυπα. Αυτό, σε συνδυασμό με τα νέα που θα φτάσουν στο νησί για τις *Σφαγές του Σεπτεμβρη*,³ θα σημάνει συναγερμό στην κυβέρνηση, η οποία, φοβούμενη πως ο λαός της Αγγλίας θα παραδειγματιστεί από την επαναστατημένη Γαλλία, θα περάσει άμεσα κατασταλτικούς νόμους μηδενικής ανοχής προς πάσα ανατρεπτική φωνή. Ο Γουίλιαμ Μπλέικ είναι ο άνθρωπος που στις 12 του Σεπτεμβρη θα εκτιμήσει την πολιτική κατάσταση ως οριακή, και θα πείσει τον Πέιν να εγκαταλείψει την Αγγλία αμέσως. Ο Πέιν θεώρησε τον Μπλέικ υπερβολικό, παρά ταύτα ενέδωσε στη πίεση και ακολούθησε τη συμβουλή του. Ο Μπλέικ θα αποδειχθεί εξαιρετικά ακριβής στις προβλέψεις του: Τη στιγμή που ο Πέιν θα καταφθάνει στο λιμάνι του Ντόβερ οι αστυνομικοί θα ψάχνουν να τον συλλάβουν στο σπίτι του στο Λονδίνο, ενώ θα καταφθάσουν

3 Πρόκειται για γεγονότα που συνέβησαν στο Παρίσι τις πρώτες μέρες του Σεπτεμβρη του 1792, με τον επαναστατημένο όχλο να σκοτώνει περισσότερους από 1200 φυλακισμένους φιλομοναρχικούς.

στο Ντόβερ μόλις είκοσι λεπτά αφότου ο Πέιν σάλπαρε για Γαλλία, ξεγελώντας του λιμενικούς. Στις 13 Σεπτεμβρίου ο Πέιν θα πατήσει για τελευταία φορά σε αγγλικό έδαφος φεύγοντας σαν κλέφτης, και θα φτάσει στη Γαλλία δύο μέρες μετά, όπου θα τον υποδεχτούν σαν ήρωα. Εδώ ας αναφερθεί πως ένα μήνα πριν είχε λάβει τιμητικά τη γαλλική υπηκοότητα, ως υποστηρικτής της Γαλλικής Επανάστασης. Λίγους μήνες αργότερα, στις 18 Δεκεμβρίου 1792, θα δικαστεί και θα καταδικαστεί σε θάνατο ερήμην. Με τον Πέιν να έχει δαιμονοποιηθεί σε όλα τα μήκη και πλάτη της Αγγλίας, αυτή την περίοδο θα γίνει και η αρχή ενός εθίμου που θα κρατήσει στη χώρα για δεκαετίες: Το κάψιμο των ομοιωμάτων του Τόμας Πέιν.

Η Εποχή του Λόγου

Στη Γαλλία ο Πέιν εκλέχτηκε μέλος του Εθνικού Συμβουλίου παρόλο που δεν μιλούσε Γαλλικά, ενώ συμμετείχε και στη Συνταγματική Επιτροπή. Ψήφισε υπέρ της Γαλλικής Δημοκρατίας, αλλά τάχθηκε κατά της εκτέλεσης του Λουδοβίκου του 16ου, κι αυτό για δύο λόγους: Πρώτον, επειδή ο Λουδοβίκος είχε βοηθήσει την Αμερική στον Πόλεμο της Ανεξαρτησίας⁴ και δεύτερον, επειδή ήταν πολιτικά αντίθετος τόσο με τις εκδικητικές δολοφονίες όσο με την προσωποποιημένη τιμωρία. Πρότεινε, αντίθετα, να εξοριστεί ο Λουδοβίκος στην Αμερική.⁵

Όταν ανέβηκαν οι Ιακωβίνοι στην εξουσία αντιμετώπισαν με εχθρότητα τον Πέιν -και ιδιαίτερα ο ίδιος ο Ροβεσπιέρος- εξαιτίας του γεγονότος ότι είχε εισχωρήσει στις τάξεις των Γιρονδίνων. Το 1793 πέρασαν ένα διάταγμα που απαγόρευε σε ξένους να κατέχουν θέση στη Συνταγματική Επιτροπή κι έτσι ο Πέιν έχασε τη θέση του. Στη συνέχεια αποτραβήχτηκε από το πολιτικό προσκήνιο, καθώς κάτω από τις παρούσες συνθήκες, κάθε μορφή

---

4 Στο *Γράμμα στον Ουάσινγκτον*, ο Πέιν υποστηρίζει εκτενώς πως χωρίς τη βοήθεια της Γαλλίας σε χρήματα, στρατιώτες και πλοία, η Αμερικανική Επανάσταση είτε θα είχε αποτύχει, είτε δεν θα είχε πετύχει την πλήρη ανεξαρτησία των αποικιών.

5 Για να γίνει μια περιγραφή του κλίματος που επικρατούσε κατά τη διάρκεια της ψηφοφορίας στην Επιτροπή σχετικά με τη μοίρα του Λουδοβίκου, ας σημειωθεί πως ο Πέιν διακόπηκε πολλές φορές κατά τη διάρκεια της ομιλίας του από τη φασαρία που προκάλούσαν οι Ιακωβίνοι, ενώ ο Μαρά κατηγορήσε τον μεταφραστή πως δεν μεταφράζει τα λεγόμενα του Πέιν σωστά. Μετά από παρέμβαση ενός άλλου Ιακωβίνου που επιβεβαίωσε το ορθό της μετάφρασης, ο Πέιν συνέχισε την ομιλία του, κλείνοντας με τα χαρακτηριστικά, συναισθηματικά φορτισμένα, λόγια: “Ω, πολίτες, μη δώσετε στον τύραννο της Αγγλίας το θρίαμβο να δει να χάνεται στην εξέδρα της εκτέλεσης ο άνθρωπος που βοήθησε την πολυαγαπημένη μου Αμερική να σπάσει τα δεσμά του!”

αντιπολίτευσης, εκτός από μάταιη, ήταν και επικίνδυνη. Μέσα στον κύκλο του Πέιν εκείνη την εποχή, περιλαμβάνεται και η Αγγλίδα φεμινίστρια Μαίρη Γόλστονκραφτ. Κάτω από το παρανοϊκό καθεστώς της τρομοκρατίας του Ροβεσπιέρου, στις 31 Οκτωβρίου εκτελούνται οι 21 Γιρονδίνιοι. Ο Πέιν, βλέποντας πως πλησιάζει η σύλληψη και κατά πάσα πιθανότητα και η εκτέλεσή του, αρχίζει τη συγγραφή του επόμενου έργου του, *Η Εποχή του Λόγου* [The Age of Reason]. Είχε μόλις τελειώσει το πρώτο μέρος του βιβλίου, το πρωινό της 27ης Δεκεμβρίου, όταν το απόγευμα της ίδιας μέρας συνελήφθη και φυλακίστηκε στο παλάτι του Λουξεμβούργου, με την κατηγορία ότι είναι υποστηρικτής του βασιλιά. Ο Πέιν ολοκλήρωσε την *Εποχή του Λόγου* μέσα στη φυλακή, τον Ιούνιο του 1794.

Κατά τη σύλληψή του, ο Πέιν υποστήριξε πως είναι όχι Άγγλος πολίτης, αλλά Αμερικανός· και πως η Αμερική είναι σύμμαχος της Γαλλίας και όχι της Αγγλίας (Αγγλία και Γαλλία βρισκόνταν ήδη σε πόλεμο από την 1η Φεβρουαρίου 1793). Ο τότε πρόεδρος της Αμερικής στη Γαλλία, Γκοβερνέ Μόρις, δεν τοποθετήθηκε ποτέ επί τούτου και αργότερα ο Πέιν τον χαρακτήρισε υπεύθυνο για τη φυλάκισή του. Ας σημειωθεί εδώ πως ο Μόρις αντιπαθούσε τον Πέιν από τα χρόνια της Αμερικανικής Επανάστασης λόγω των ριζοσπαστικών του ιδεών, ενώ ήταν και φίλος του Σίλας Ντιν που είχε συγκρουστεί με τον Πέιν. Βοήθεια που δεν ήρθε ποτέ ο Πέιν περίμενε επίσης από τον Ουάσινγκτον, η σιωπή του οποίου θα γίνει αντιληπτή από τον παράφρονα Ροβεσπιέρο ως σημάδι ενοχής του Πέιν. Περιμένοντας την εκτέλεσή του φυλακισμένος,⁶ θα αρρωστήσει βαριά. Αφού στις 24 Ιουνίου γλιτώσει τον αποκεφαλισμό από μια εξαιρετικά τυχαία συγκυρία,⁷ τέσσερις μέρες αργότερα, θα δει το Ροβεσπιέρο να χάνει την εξουσία κι εν συνεχεία ν' αποκεφαλίζεται αυτός τελικά. Ο Πέιν θα αποφυλακιστεί λίγους μήνες πιο μετά, το Νοέμβρη του 1794, κατά κύριο λόγο χάρη στις ενέργειες του νέου Αμερικανού πρόεδρου στη Γαλλία (και μετέπειτα Προέδρου των ΗΠΑ), Τζέιμς Μονρώ. Μετά την αποφυλάκισή του, ο Πέιν θα μείνει στο σπίτι του Μονρώ για περίπου ενάμιση χρόνο.

---

6 Ο Πέιν θα γράψει στον Σάμιουελ Άνταμς το 1803: *“Οι φίλοι μου έπεφταν τόσο γρήγορα όσο μπορούσε η γκιλοτίνα να τους κόψει τα κεφάλια ... κι εγώ κάθε μέρα περιμένα την ίδια μοίρα.”*

7 Τόσο βαριά άρρωστος ήταν ο Πέιν, που οι φρουροί των φυλακών άφηναν ανοιχτή την πόρτα του κελιού του. Όταν ο αρμόδιος πήγε να βάλει τις πόρτες των κελιών όσων προορίζονταν για εκτέλεση με το χαρακτηριστικό σημάδι, όντας η πόρτα ανοιχτή, βιάστηκε η εσωτερική μεριά της. Όταν όμως έφτασε η μέρα της εκτέλεσης και ήρθαν οι φρουροί να πάρουν τους κρατούμενους για τη λαιμητόμο, η πόρτα του Πέιν ήταν κλειστή και χωρίς την κόκκινη μπογιά στην εξωτερική μεριά της.

Η Εποχή του Λόγου θα τυπωθεί το 1795, μην έχοντας σε καμία περίπτωση τον αντίκτυπο που είχαν τα προηγούμενα έργα του Πέιν. Μέσα απ' αυτή την πραγματεία, ο Πέιν επιτέθηκε στην οργανωμένη θρησκεία προβάλλοντας τις ντεϊστικές⁸ του απόψεις. Οι αντιδράσεις που δέχτηκε ήταν μεγάλης κλίμακας και από μεγάλο μέρος του πληθυσμού, όπως και από σημαντικές προσωπικότητες της Αμερικανικής Επανάστασης – ανάμεσά τους ο Τζον κι ο Σάμιουελ Άνταμς, και ο Μπέντζαμιν Ρας. Ο Φραγκλίνος, αν κι ο ίδιος ντεϊστής, σε πρότερο σχετικό-με-το-ζήτημα γράμμα του στον Πέιν, τον είχε προειδοποιήσει να “μη λύσει την τήρη από την αλυσίδα”, προασπιζόμενος την ανάγκη της θρησκείας ως στήριγμα των αδύναμων ανθρώπων, και τον παρακίνησε να κάψει ό,τι έχει γράψει πριν τα δει κάποιος.

Ειρήσθω εν παρόδω είναι άξιο αναφοράς από την άλλη, ότι κάπου στα 1835 και σε ηλικία 26 ετών, ο Αβραάμ Λίνκολν έγραψε μια πραγματεία προς υπεράσπιση του ντεϊσμού και του έργου του Πέιν. Ο δικηγόρος του, όμως, την κατέστρεψε αμέσως μόλις την είδε, θεωρώντας πως αν το σύγγραμμα διαδοθεί, η πολιτική καριέρα του Λίνκολν θα λάβει άμεσο τέλος.

Τον Ιούλιο του 1795, μαζί με μερικούς ακόμα επιζήσαντες Γιρονδίνους, ο Πέιν θα επιστρέψει στη Συνταγματική Επιτροπή. Σ' αυτό το σημείο πρέπει να γίνει εμφατική αναφορά στο γεγονός πως ο Πέιν, πάντα πιστός στις αρχές του, ήταν ο ένας εκ των συνολικά τριών μελών της Επιτροπής, που ψήφισαν κατά του νέου Συντάγματος, καθώς αυτό απαγόρευε την αρχή της καθολικής ψηφοφορίας, όπως αυτή είχε ψηφιστεί στο Σύνταγμα του 1793.⁹

---

8 Ο ντεϊσμός αποτελεί ένα θρησκευτικό-φιλοσοφικό ρεύμα, σύμφωνα με το οποίο η λογική και η παρατήρηση του φυσικού κόσμου μπορούν να οδηγήσουν στο συμπέρασμα πως η δημιουργία του σύμπαντος οφείλεται στο θεό. Σύμφωνα με το ντεϊσμό ο θεός δεν εμπλέκεται στα ανθρώπινα ζητήματα, ενώ οι ντεϊστές δεν πιστεύουν σε θαύματα, προφητείες, ιερά σύμβολα, βιβλία, και λοιπές μεταφυσικές έννοιες. Αν και ως ιδέα κρατάει από την αρχαιότητα (Αναξαγόρας, Κικέρων, Αριστοτέλης, κλπ), ο ντεϊσμός αναπτύχθηκε κυρίως στην Αγγλία και την Γαλλία τον 17ο και 18ο αιώνα και εξαπλώθηκε στα ανθρωπιστικά και διαφωτιστικά ρεύματα της εποχής. Μεταξύ των πολλών μεγάλων ονομάτων που ανήκαν στο ρεύμα, ήταν και φυσιογνώμεις όπως ο Ζαν-Μπατίστ Λαμάρκ, ο Βίκτορ Ουγκώ, ο Άνταμ Σμιθ, ο Μαρκ Τουέιν, ο Μαξ Πλανκ, ο Τόμας Τζέφερσον, κ.α.

9 Αυτά είναι τα λόγια με τα οποία ο Πέιν έκλεισε την ομιλία του στην Επιτροπή: “Κατά τη γνώμη μου, εάν υπονομεύσετε τη βάση της επανάστασης, εάν αποκλείσετε τις αρχές και υποκαταστήσετε τα αρμόζοντα, θα εξαφανίσετε αυτό τον ενθουσιασμό και την ενέργεια που είναι έως τώρα η ζωή και η ψυχή της επανάστασης· και δεν θα αντικαταστήσετε στη θέση τους τίποτα παρά μια κρύα αδιαφορία και ένα συμφέρον, τα οποία ξανά θα εκφυλιστούν στη δολοπλοκία, την πανουργία και την ατονία”.

Στη Γαλλία του Βοναπάρτη

Το χειμώνα του 1795 ο Πέιν θα ξεκινήσει να γράφει την *Αγροτική Δικαιοσύνη* [Agrarian Justice], όπου θα αναπτύξει περαιτέρω κάποιες ιδέες που πρωτανέφερε στα *Δικαιώματα του Ανθρώπου*. Σ' αυτό το έργο, θα εστιάσει στο πώς η ιδιοκτησία γης δημιουργεί μεγάλα προβλήματα στο θεμελιώδες δικαίωμα των ανθρώπων να επιβιώνουν ανεξάρτητοι. Καταλήγει πως η ιδιοκτησία είναι δυστυχώς απαραίτητη, αλλά οι κάτοχοι ιδιοκτησίας θα πρέπει να πληρώνουν φόρο για την υποστήριξη όσων δεν κατέχουν ιδιοκτησία, με σκοπό την εξίσωση της αδικίας. Αυτή τη στιγμή η *Αγροτική Δικαιοσύνη* έχει αναγνωριστεί επισήμως από τη Διοίκηση Κοινωνικής Ασφάλισης (SSA) των Ηνωμένων Πολιτειών, ως η πρώτη ουσιαστική πρόταση για συνταξιοδότηση. Η *Αγροτική Δικαιοσύνη* τυπώθηκε το 1797.

Το 1796 ο Πέιν θα γράψει το περίφημο *Γράμμα στον Ουάσινγκτον* [Letter to Washington], μια ανοιχτή επιστολή όπου κατακεραυνώνει τον Τζορτζ Ουάσινγκτον για τον τρόπο με τον οποίο του συμπεριφέρθηκε όταν ο ίδιος βρισκόταν στη φυλακή, κατηγορώντας τον για διπλό πολιτικό παιχνίδι. Μεταξύ άλλων, έντονα πυρά στην επιστολή δέχτηκε και ο Τζον Άνταμς, εξαιτίας, κυρίως, των συντηρητικών του απόψεων. Αυτή η επίθεση στον Ουάσινγκτον, αποτέλεσε επιπλέον αιτία για τον μετέπειτα στιγματισμό της εικόνας του Πέιν, αλλά και της απομόνωσής του από τους κάποτε φίλους του.

Αισθανόμενος πως δεν μπορεί να γράφει και να εκδίδει άνετα ό,τι θέλει χωρίς να εκθέτει τον οικοδεσπότη του, Τζέιμς Μονρώ -όντας αυτός ένας επίσημος Αμερικανός αξιωματούχος- ο Πέιν αναζήτησε καινούρια στέγη και το καλοκαίρι του 1797 εγκαταστάθηκε στο σπίτι του ριζοσπάστη Νικολά Μπονβίλ, μένοντας μαζί με αυτόν και την οικογένειά του. Στην Αμερική πλέον έχει πάρει την προεδρία ο Τζον Άνταμς, τον οποίον ο Πέιν θα κατηγορήσει για προδοτική στάση απέναντι στη Γαλλική Επανάσταση, και με άρθρο του στην εφημερίδα *Le Bien Informé* θα τοποθετηθεί υπέρ ενδεχόμενης επίθεσης της Γαλλίας στην Αμερική. Το Νοέμβριο του 1797, εξαιτίας της αντιγαλλικής πολιτικής που ακολουθούσε ο Ουάσινγκτον ως Πρόεδρος, θα φτάσει στα χέρια του Μονρώ μια επιστολή όπου θα του ζητείται να εγκαταλείψει τη θέση του και να επιστρέψει στην Αμερική. Ο Πέιν θα τοποθετηθεί και επί τούτου με νέα επιστολή στη *Bien Informé*, όπου θα υπερασπιστεί το έργο του Μονρώ και θα επιτεθεί ξανά στον Ουάσινγκτον.

Το Δεκέμβριο του 1797, με την επιστροφή του Ναπολέοντα από την εκστρατεία του στην Ιταλία, ο Πέιν θα συναντηθεί μαζί του και θα συζητήσουν περί εισβολής της Γαλλίας στην Αγγλία. Ο Ναπολέων είπε τότε πως κοιμήθηκε με ένα αντίγραφο των *Δικαιωμάτων του Ανθρώπου* κάτω από το μαξιλάρι του, ενώ επαίνεσε τον Πέιν λέγοντας πως θα έπρεπε να φτιαχτούν προς τιμήν του χρυσά αγάλματα σε κάθε πόλη του κόσμου. Ο Ναπολέων θα προτείνει στον Πέιν να τον συνοδεύσει στην εισβολή του στην Αγγλία και να τον βοηθήσει στην απελευθέρωση των Άγγλων. Το 1797, ο Πέιν θα γράψει άλλα δύο κείμενα που θα δημοσιευτούν ξανά στη *Bien Informé*: Στο πρώτο έδινε μια περιγραφή του σχεδίου του για εισβολή στην Αγγλία, ενώ στο δεύτερο ανέλυε το πώς θα βρεθούν οι χρηματικοί πόροι για να υλοποιηθεί αυτό το σχέδιο.

Ο Πέιν είχε ενθουσιαστεί με την ιδέα της επίθεσης στο αγγλικό μοναρχικό καθεστώς, καθώς, όπως έγραφε στο φίλο του στην Αμερική, Τόμας Τζέφερσον, “έτσι ο λαός της Αγγλίας θα έχει την ευκαιρία να σχηματίσει μια κυβέρνηση για τους ίδιους, και επομένως να φέρουν την ειρήνη”. Όταν όμως συνόδευσε τον Βοναπάρτη σε μια αποστολή στο Βέλγιο, εκεί είδε το αληθινό του πρόσωπο. Βλέποντας πως ο Ναπολέων αλλάζει τροχιά και οδεύει προς το να γίνει δικτάτορας, ο Πέιν τον χαρακτήρισε ως “τον μεγαλύτερο τσαρλατάνο που έχει υπάρξει ποτέ”, ενώ σε ύστερο γράμμα του προς τον Τζέφερσον, έγραψε πως θεωρεί τους επαίνους του Ναπολέοντα προς το πρόσωπό του προσποιητούς.

Λόγω της δράσης του Μπονβίλ (εκδότης και συγγραφέας, με έντονη δράση κατά τη διάρκεια της Γαλλικής Επανάστασης), αλλά και της αντίστοιχης του Πέιν, οι αρχές είχαν στραμμένα τα βλέμματά τους πάνω τους. Ο Μπονβίλ επίσης έκρυβε στο σπίτι του εκείνη την εποχή τον Antoine Barruel-Beauvert, ο οποίος καταζητείτο επειδή εξέδιδε μια βασιλική εφημερίδα. Ο Μπονβίλ θα εκτίσει μια σύντομη φυλάκιση επειδή συνέκρινε τον Ναπολέοντα με τον Κρόμγουελ, ενώ θα κατασχεθούν και τα τυπογραφικά του μηχανήματα, κάτι που θα σημαίνει οικονομική καταστροφή για τον ίδιο. Το 1800 ο Μπονβίλ θα διαφύγει με τον πατέρα του στην Εβρέ και ο Πέιν θα τον ακολουθήσει εκεί.

Από το 1797 ο Πέιν θα γράφει στον Τζέφερσον για την επιθυμία του να επιστρέψει στη Αμερική. Μάλιστα είχε και μια αποτυχημένη σχετική προσπάθεια στο ενεργητικό του την ίδια χρονιά, καθώς, βρισκόμενος στο λιμάνι της Χάβρης και περιμένοντας να σαλπάρει, αναθεώρησε όταν είδε

πολυάριθμες βρετανικές φρεγάτες έξω από το λιμάνι. Σε μια αγγλική φυλλάδα του 1801, ο αρθρογράφος θα αναφέρει πως σε κατ' ιδίαν συζήτηση με τον Πείν, ο τελευταίος ανέφερε πως δεν μπορεί να επαναπαυτεί πάνω στις κατακτήσεις του Βοναπάρτη και πως θέλει να πεθάνει στην Αμερική, γιατί ήταν ο μόνος πραγματικά ελεύθερος τόπος. Το 1802, μετά τη συνθήκη του Αμιάν και την αναστολή των εχθροπραξιών μεταξύ Γαλλίας και Αγγλίας, και έχοντας λάβει πρόσκληση από τον Πρόεδρο -πλέον- Τόμας Τζέφερσον, ο Πείν θα επιστρέψει στην Αμερική σε ηλικία 65 ετών.

Υστερα Χρόνια

Κατά την επιστροφή του στην Αμερική, ο Πείν είχε μαζί του τη γυναίκα του Μπονβίλ, Μαργκαρίτ Μπραζιέ, και τα τρία παιδιά του ζεύγους, των οποίων ήταν νονός. Τα πράγματα όμως στην Αμερική δεν είναι πλέον όπως τα άφησε και η υποδοχή του δεν θα είναι η καλύτερη δυνατή. Αν και από τη μία οι δημοκρατικοί κύκλοι του Τζέφερσον έτρεφαν ακόμα εκτίμηση στο πρόσωπο του Πείν, από την άλλη μεριά η προσωπική του σχέση με τον Τζέφερσον, η συνδρομή του στη Γαλλική Επανάσταση και το πρόσφατο κατακριτικό-προς-τον-Ουάσινγκτον γράμμα του, αποτέλεσαν αφορμές για τη στοχοποίησή του από τους Φεντεραλιστές. Επιπρόσθετα, η *Εποχή του Λόγου* ήταν αρκετή από μόνη της για να δαιμονοποιηθεί ο Πείν από τα θρησκευόμενα πλήθη που βρίσκονταν σε έξαρση κάτω από το πνεύμα της εποχής, καθώς η Δεύτερη Μεγάλη Αφύπνιση¹⁰ είχε μόλις ξεκινήσει.

Ο Πείν ήταν ξεκάθαρα ανεπιθύμητος στην Αμερική, και ήταν πολλές οι περιπτώσεις που έγινε σαφές αυτό. Όταν μετά την επιστροφή του βρέθηκε στη Φιλαδέλφια, ο παλιός του φίλος Μπέντζαμιν Ρας, αρνήθηκε να τον συναντήσει. Στη Νέα Υόρκη, δύο φορές του αρνήθηκαν την είσοδο σε άμαξα, ενώ όταν επιβιβάστηκε σε μια τρίτη, δέχθηκε πέτρες από ένα παρευρισκόμενο πλήθος που τον αντιλήφθηκε. Ο Τζέφερσον ήταν από τους λίγους τότε που δεν έκλεισαν την πόρτα στον *ιεραπόστολο της επανάστασης*. Λίγα χρόνια αργότερα, το 1806, ο Πείν θα βιώσει μια από τις πιο δυσάρεστες εμπειρίες της ζωής του, όταν με την πρόφαση ότι δεν έχει αμερικανική υπηκοότητα, θα του αφαιρέσουν τα εκλογικά του δικαιώματα και δεν θα του επιτρέψουν να ψηφίσει.

---

¹⁰ Πρόκειται για θρησκευτικό κίνημα αναζωπύρωσης του Προτεσταντισμού, που έλαβε χώρα στις ΗΠΑ από τα τέλη του 18ου μέχρι την τρίτη δεκαετία του 19ου αιώνα, κατά τη διάρκεια του οποίου οι πιστοί υπερδιπλασιάστηκαν.

Παρά ταύτα, ο Πέιν θα συνεχίσει να προσφέρει στην Αμερική. Στις 25 Δεκεμβρίου του 1802 θα γράψει ένα γράμμα στον Τζέφερσον με τίτλο *Πρόταση για την Απόκτηση της Λουιζιάνα* [Proposal that Louisiana be purchased]. Δύο μέρες μετά την παραλαβή του γράμματος, ο Τζέφερσον θα γράψει στον Πέιν πως “έχουν ήδη παρθεί μέτρα”. Στις 2 Μαΐου 1803, ο Πέιν θα παίξει συντελεστικό ρόλο στις διαπραγματεύσεις για την αγορά της Λουιζιάνα από τους Γάλλους, με την αγορά της οποίας λύθηκε μια και καλή και το “Πρόβλημα του Μισισιπή”.¹¹ Επιπρόσθετα, εξαιτίας των τοποθέτησών του στα τότε γράμματά του προς τον Τζέφερσον, ο Πέιν θα χαρακτηριστεί ως πρόδρομος του “Δόγματος Μονρώ”.¹²

Πέραν του να προσφέρει τις υπηρεσίες του στην Αμερική, ο Πέιν ήξερε επίσης καλά πώς να επιτίθεται στο συντηρητισμό, τις καταπιεστικές δομές και την οργανωμένη θρησκεία – και αυτό συνέχισε να κάνει. Οι σκληρές επιθέσεις που θα εξαπολύσει στους Φεντεραλιστές όμως με τα νέα του γραπτά –έχοντας πάντα ως επίκεντρο τον Άνταμς και τον Ουάσινγκτον– θα φέρουν τον Τζέφερσον σε πολύ δύσκολη θέση και θα αρχίσει να παίρνει κι αυτός αποστάσεις από τον Πέιν. Ο Πέιν θα περιθωριοποιηθεί ακόμα περισσότερο και θα αρχίσει να πίνει ακόμα πιο πολύ.

Κατά τη διάρκεια των ετών 1802-1803 θα γραφούν από τον Πέιν μια σειρά κειμένων υπό τον τίτλο *Ο Τόμας Πέιν προς τους Πολίτες των Ηνωμένων Πολιτειών* [Thomas Paine to the Citizens of the United States]. Εκεί θα μιλήσει για την πολυετή απουσία του από την Αμερική (σχεδίαζε να λείψει μόνο ένα χρόνο, όπως γράφει) και για πολλά ακόμα θέματα, όπως την πορεία που ακολουθεί η Αμερική και τα βιώματά του κατά τη Γαλλική Επανάσταση.

Κάπου στα 1804 ο Πέιν θα συνεχίσει αυτό που άρχισε στη Γαλλία, και θα

---

11 Το λεγόμενο “Πρόβλημα του Μισισιπή”, ήταν οι συνεχόμενες διενέξεις ανάμεσα στους Αμερικανούς και κατά κύριο λόγο τους Ισπανούς, για τη χρήση του ποταμού, ο οποίος αποτελούσε φυσικό σύνορο των αμερικανικών πολιτειών από τη δυτική πλευρά. Αν και είχαν γίνει αρκετές συμφωνίες πρωτύτερα, πάντα προέκυπταν προβλήματα στην εφαρμογή τους. Πέραν αυτού, με αυτή την εξέλιξη απετράπη και ενδεχόμενος πόλεμος μεταξύ Γαλλίας και Αμερικής, καθώς όταν ο Ναπολέοντας απέκτησε τη Λουιζιάνα από την Ισπανία, απαγόρευσε τη χρήση του λιμανιού της Νέας Ορλεάνης από την Αμερική, δημιουργώντας έτσι ένταση. Η διευθέτηση του προβλήματος του Μισισιπή, αποτέλεσε μεγάλη πολιτική και διπλωματική νίκη για τον Τζέφερσον.

12 Το “Δόγμα Μονρώ” (από το όνομα του Τζέιμς Μονρώ), αποτελεί σημείο-σταθμό στην εξωτερική πολιτική των ΗΠΑ. Άρχισε να εφαρμόζεται το 1823 και σύμφωνα με αυτό, κάθε προσπάθεια των ευρωπαϊκών χωρών για αποικισμό των αμερικανικών εδαφών, λαμβάνεται ως πράξη επιθετική προς στις ΗΠΑ.

γράφει νέα μπροσούρα με τίτλο *Προς το Λαό της Αγγλίας περί της Εισβολής στην Αγγλία* [To the People of England on the Invasion of England]. Για ακόμα μια φορά θα επιτεθεί στην Αγγλία και την ιμπεριαλιστική πολιτική της, κάνοντας σαφή διάκριση ανάμεσα στη μοναρχική κυβέρνηση και τον αγγλικό λαό. Εκείνη την περίοδο θα γράψει και το ολιγοσέλιδο δοκίμιο *Περί της Καταγωγής του Ελευθεροτεκτονισμού* [On the Origin of Free-Masonry]. Σ' αυτό το έργο, που θα εκδοθεί στα αγγλικά 14 χρόνια αργότερα, ο Πέιν παραλληλίζει τις ήδη υπάρχουσες θρησκείες, με τη θρησκεία -όπως την αποκαλεί- του Ελευθεροτεκτονισμού, και αφού κάνει μια αξιολογή ανασκόπηση στο παρελθόν της, αναφέρει τη Δρuidική θρησκεία ως την κρυμμένη της ουσία, και υπογραμμίζει ότι η μυστικοπάθεια που τη διέπει, προέρχεται από το φόβο να μην εξαλειφθεί στο χρόνο από μια άλλη θρησκεία. Αν και έχει υπάρξει σχετική φημολογία, ο Πέιν δεν υπήρξε ποτέ Ελευθεροτέκτονας.

Τον επόμενο χρόνο, λόγω της άσχημης οικονομικής κατάστασης στην οποία βρισκόταν, ο Πέιν θα νοικιάσει τη φάρμα του και θα μείνει στο σπίτι του ριζοσπάστη φίλου του, Έλιου Πάλμερ, ενώ η υγεία του ήταν ήδη σε κακή κατάσταση. Εκείνη την περίοδο θα περάσει και ένα εγκεφαλικό επεισόδιο. Λίγο καιρό αργότερα ο Πάλμερ θα πεθάνει, και ο Πέιν θα μεταφερθεί στο ατελιέ του διάσημου εκείνη την εποχή ζωγράφου, Τζον Γουέσλεϊ Τζάρβις. Ο Τζάρβις θα μετακομίσει την άνοιξη του 1807 και ο Πέιν μετά από μια σύντομη διαμονή σ' ένα σπίτι στην ίδια γειτονιά, θα καταλήξει σε ένα παρακμιακό πανδοχείο, το οποίο και θα αφήσει λίγο αργότερα για να μεταφερθεί σ' ένα παρόμοιο. Έχοντας μεγάλες δυσκολίες ν' ανταποκριθεί στο νοίκι του, θα προσπαθήσει ανεπιτυχώς να πουλήσει το αγρόκτημά του. Στη συνέχεια θα απευθυνθεί στο Κογκρέσο, παρακαλώντας για κάποια βοήθεια ως αντάλλαγμα για τις υπηρεσίες του κατά τον πόλεμο της Ανεξαρτησίας. Η απάντηση θα είναι αρνητική. Στο γράμμα του, ωστόσο, ο Πέιν φαίνεται να ανησυχεί όχι για τον εαυτό του, αλλά για την εξασφάλιση της Μπονβίλ και των παιδιών της. Μέσα σ' όλα αυτά θα συνεχίσει να γράφει και να επιτίθεται περιστασιακά στους Φεντεραλιστές, κυρίως με κείμενα στην εφημερίδα *New York Public Advertiser*, αλλά πλέον λίγοι του δίνουν σημασία. Κάπου στα 1808 ο Πέιν θα γράψει το τελευταίο του κείμενο.

Το καλοκαίρι του 1808, βλέποντας πως η υγεία του χειροτερεύει, θα πάει πίσω στο Γκρίνουιτς Βίλατζ, όπου θα μείνει με τον Κορνήλιο Ράιντερ και την οικογένειά του. Οι επισκέψεις της Μπονβίλ στο σπίτι του Ράιντερ, θα

είναι από τις λίγες χαρές του Πέιν. Έχοντας ανάγκη από πιο εντατική φροντίδα, το 1809 θα επιστρέψει στο σπίτι του στην ίδια περιοχή, όπου θα τον προσέχει η Μπραζιέ μέχρι το τέλος της ζωής του. Ο Κουάκερος Γουίλετ Χικς και ο Γουέσλεϊ Τζάρβις, είναι από τους ελάχιστους που τον επισκέπτονται σε αυτή την τελευταία στροφή της ζωής του, κρατώντας του συντροφιά όσο αυτός περίμενε ανυπόμονα τη λύτρωσή του. Τις τελευταίες βδομάδες της ζωής του, ο Πέιν δέχτηκε ένα κύμα έντονων ενοχλήσεων -από φίλους του, από θρησκόληπτους, από περαστικούς, ακόμα κι από τη νοσοκόμα και τον γιατρό του- για να απαρνηθεί τα γραπτά του στην *Εποχή του Λόγου* και να ασπαστεί το χριστιανικό δόγμα. Φυσικά, τους απογοήτευσε όλους.

Ο Πέιν θα σταματήσει να μην εμφανίζεται στα ραντεβού του με το θάνατο στις 8 Ιουνίου του 1809, σε ηλικία 72 ετών, στο Γκρίνουιτς Βίλατζ της Νέας Υόρκης. Καμία εκκλησία δεν ήθελε να τον θάψει, και έτσι η σορός του κατέληξε θαμμένη στον κήπο του αγροκτήματός του στο Νιου Ροσέλ, κάτω από μια καρδιά. Πρώτη επιλογή του Πέιν στη διαθήκη του, ωστόσο, ήταν να θαφτεί το πτώμα του σε νεκροταφείο Κουάκερων, αν και εφόσον το επιτρέπουν οι κανονισμοί τους, κάτι που τελικά δεν έγινε δεκτό. Στην κηδεία του παρευρέθησαν συνολικά έξι άνθρωποι, οι δύο εκ των οποίων μαύροι, κατά πάσα πιθανότητα πρώην σκλάβοι. Μετά από επιθυμία του Πέιν, στην ταφόπλακά του χαρακτήκε η φράση: “*Τόμας Πέιν, Συγγραφέας της Κοινής Λογικής*”. Η εφημερίδα *New York Citizen* τύπωσε τον επικήδειό του, γράφοντας: “*έζησε πολύ, έκανε κάποια καλά και προκάλεσε πολλά κακά*”. Λίγες μέρες μετά την ταφή, ο τάφος του βεβηλώθηκε.

Δευτερεύουσες Πληροφορίες

Ο Πέιν, πέραν των προαναφερθέντων μεγάλων έργων του, από το 1774 μέχρι το 1804 έγραψε συνολικά εκατοντάδες συγγράμματα. Μερικοί ενδιαφέροντες τίτλοι είναι οι παρακάτω: *Στοχασμοί Σχετικά με τους Δυστυχησμένους Γάμους, Σκέψεις Σχετικά με τον Αμυντικό Πόλεμο, Περιστασιακό Γράμμα Σχετικά με το Γυναικείο Φύλο, Αμερικανική Φιλοσοφική Εταιρία, Χειραφέτηση των Σκλάβων, Κοινό Καλό, Απάντηση του Τόμας Πέιν σε Τέσσερις Ερωτήσεις Σχετικά με τις Νομοθετικές και Εκτελεστικές Εξουσίες, Δημοκρατική Προκήρυξη, Γράμμα στον Νταντόν, Αντιμοναρχικό Δοκίμιο, Παρατηρήσεις, Η Παρακμή και η Πτώση του Αγγλικού Οικονομικού Συστήματος, Η Κατασκευή Σιδηρένιων Γεφυρών, Συνταγματική*

Αναθεώρηση, Η Αιτία του Κίτρινου Πυρετού και Μέσα Αποτροπής του σε Μέρη που δεν έχουν Μολυνθεί Ακόμα και Η Ελευθερία του Τύπου.

Εκτός από επαναστατική φιγούρα, ο Πέιν υπήρξε επίσης κατασκευαστής και εφευρέτης. Το 1790 εγέρθηκε στο Λονδίνο η πρότυπη γέφυρά του, την οποία ερχόταν να δει κόσμος απ' όλη την Αγγλία. Η εταιρία που είχε αναλάβει την επένδυση όμως, χρεοκόπησε, και τα χρέη μεταφέρθηκαν στον Πέιν, οδηγώντας τον στην πτώχευση. Το 1796 σχεδίασε τη γέφυρα του Σάντερλαντ, με βάση το μοντέλο του για τη γέφυρα του ποταμού Σκούιλκιλ της Πενσυλβάνια, που είχε κατασκευαστεί το 1787, με χρηματοδότηση της Γαλλικής Ακαδημίας Επιστημών. Ο Πέιν κατείχε μια πατέντα για κατασκευή γεφυρών, ενώ είχε ανακαλύψει και το κερί που κατά την καύση δεν βγάζει καπνό.

Η αγγλική κυβέρνηση δεν σταμάτησε τον πόλεμο στον Πέιν με τη φυγή του στη Γαλλία το 1792: Τέσσερα χρόνια μετά την καταδίκη του, το 1796, η αγγλική κυβέρνηση θα προσλάβει τον Σκώτο δικηγόρο Τζορτζ Τσάλμερς, για να συγγράψει μια υποτιθέμενη βιογραφία του Πέιν, με πραγματικό σκοπό τη δυσφήμισή του. Ο Τσάλμερς χρησιμοποίησε το ψευδώνυμο Φράνσις Όλντις, ενώ ο τίτλος του βιβλίου ήταν *Η Ζωή του Τόμας Πέιν, Συγγραφέα των "Δικαιωμάτων του Ανθρώπου", με μια Υπεράσπιση των Γραπτών του* [The Life of Thomas Pain, Author of 'The Rights of Man', with a Defence of his Writings].

Στα κείμενα που έστειλε το 1797 στη *Bien Informé*, ο Πέιν ανέπτυξε αξιόλογες οδηγίες πολέμου εναντίον των Άγγλων, προτείνοντας την επίθεση στον βαρύ και αργοκίνητο αγγλικό στόλο, με μικρότερες και ταχύτερες φρεγάτες. Λίγα χρόνια αργότερα, όταν ο ίδιος πλέον βρισκόταν στην Αμερική και υπήρχε έντονη φημολογία για επίθεση της Αγγλίας στη Νέα Υόρκη, ο Πέιν πρότεινε στον Τζέφερσον να αντιμετωπίσουν τους Άγγλους με παρόμοιο τρόπο.

Η περιουσία του Πέιν αποτελούταν από ένα απαλλοτριωμένο αγρόκτημα στο Νιου Ροσέλ της Νέας Υόρκης, που του παραχώρησε η αμερικανική κυβέρνηση το 1785 και το οποίο εφτά ή οχτώ χρόνια αργότερα κήκε, και ένα ακόμα σπίτι που αγόρασε ο ίδιος στο Νιου Τζέρσι το 1783, το οποίο αποτελούσε και τη βασική του κατοικία όταν βρισκόταν στην Αμερική. Οι ζημιές στο σπίτι του στο Νιου Ροσέλ κάποια στιγμή επιδιορθώθηκαν, αλλά λόγω του ότι στην περιοχή διέμεναν κυρίως Φεντεραλιστές, ο Πέιν απέφευγε να ζει εκεί. Ο Πέιν πέθανε σε βαθιά φτώχεια. Στη διαθήκη του

έδωσε εντολή να πουληθεί η βόρεια πλευρά του κτήματος στο Νιου Ροσέλ και τα χρήματα να πάνε στη Μπραζιέ, ενώ της έδωσε την άδεια να αξιοποιήσει τη νότια πλευρά όπως αυτή κρίνει καλύτερα, εξασφαλίζοντας έτσι τη ζωή της ίδιας και το μέλλον των παιδιών της. Το 1814 η πτώση του Ναπολέοντα επέτρεψε στον Μπονβίλ να πάει στην Αμερική και να βρει τη γυναίκα και τα παιδιά του. Μετά από τέσσερα χρόνια, επέστρεψαν στη Γαλλία.

Ο μεγάλος γιος των Μπονβίλ, Μπέντζαμιν, μετά το θάνατο του Πέιν ανέλαβε να φυλάξει τα χειρόγραφα και την προσωπική αλληλογραφία του. Αποθήκευσε τα πάντα σε έναν αχυρώνα στο Σεντ Λούις, κι έτσι τα πάντα κατεστράφησαν όταν ξέσπασε μια ξαφνική φωτιά στον αχυρώνα. Έτσι, ότι γνωρίζουμε πλέον για τα πρώτα χρόνια του Τόμας Πέιν, προέρχεται από τη δυσφημιστική βιογραφία που έγραψε γι' αυτόν ο Τσάλμερς.

Το 1819, ένας Άγγλος δημοσιογράφος με το όνομα Γουίλιαμ Κόμπετ, ξέθαψε τα οστά του Πέιν με σκοπό να τα μεταφέρει στην Αγγλία και να θάψει ξανά τον Πέιν στο έδαφος που γεννήθηκε, αυτή τη φορά με τις τιμές που του αξίζουν. Το σχέδιο του Κόμπετ δεν υλοποιήθηκε ποτέ, καθώς κανείς δεν ενδιαφέρθηκε να τον βοηθήσει και ο ίδιος έγινε περιγέλος για το γεγονός ότι μετέφερε τα οστά του Πέιν από τη Νέα Υόρκη στο Λίβερπουλ. Τα οστά βρισκόνταν ακόμα στην κατοχή του Κόμπετ 20 χρόνια αργότερα, όταν πέθανε και αυτός. Πολλά έχουν γραφεί κατά καιρούς για την τύχη των οστών, αλλά χωρίς βεβαιότητα. Το μόνο σίγουρο είναι πως η διαδρομή τους ήταν το ίδιο περίπλοκη όσο και η ζωή του Πέιν.

Καρικατούρα του 1793:
Ο Τόμας Πέιν σφίγγει τον κορσέ της Αγγλίας.

Λίγα λόγια για την “Κοινή Λογική”

Ο Τόμας Πείν άρχισε τη συγγραφή της *Κοινής Λογικής* στα τέλη του 1775. Ο αρχικός τίτλος ήταν *Απλή Αλήθεια* [Plain Truth], αλλά τον άλλαξε μετά από προτροπή του Μπέντζαμιν Ρας. Εξαιτίας του άκρως επαναστατικού περιεχομένου του, ο Πείν κυκλοφόρησε το βιβλίο ανώνυμα, έχοντας ως υπογραφή τη φράση “*Τραμμένο από έναν Άγγλο*”. Στον πρόλογο της τρίτης έκδοσης, θα γράψει κλείνοντας: “Ποιος είναι ο Συγγραφέας αυτού του έργου, είναι τελείως αχρείαστο στο Κοινό, καθώς το Αντικείμενο της Προσοχής είναι *το ίδιο το Δόγμα, όχι ο Άνθρωπος*. Ωστόσο ίσως δεν είναι περιττό να πω, πως δεν συνδέεται με κανένα κόμμα, και δεν βρίσκεται κάτω από κανενός είδους Επιρροή, δημόσια ή ιδιωτική, αλλά από την επιρροή της λογικής και της αρχής”. Παρά τις προσπάθειες του Πείν για τη διατήρηση της ανωνυμίας του πάντως, δύο μήνες μετά την πρώτη κυκλοφορία του βιβλίου, όλη η Αμερική γνώριζε πως αυτός ήταν ο συγγραφέας.

Το έργο τυπώθηκε από τον εκδότη Ρίτσαρντ Μπελ στη Φιλαδέλφια και κυκλοφόρησε στις 10 Ιανουαρίου 1776. Σύμφωνα με τον ίδιο τον Πείν, το βιβλίο πούλησε περίπου 120.000 αντίτυπα τους πρώτους τρεις μήνες, ενώ οι βιογράφοι του πιστεύουν πως ο αριθμός είχε φτάσει τις 500.000 μέχρι το τέλος του πρώτου χρόνου, κατά τη διάρκεια του οποίου έγιναν 25 εκδόσεις. Πέραν του αριθμού των αντιτύπων, θα πρέπει να ληφθεί υπόψιν ότι εκείνη την περίοδο οι ελεύθεροι πολίτες των δεκατριών εξεγεργμένων αποικιών δεν αριθμούσαν πάνω από δύο εκατομμύρια, ένας σεβαστός αριθμός εκ των οποίων ήταν αγράμματος. Στη συμφωνία τους ο Μπελ και ο Πείν θα κανονίσουν να βγουν χίλια αντίτυπα και να μοιραστούν τα κέρδη του βιβλίου. Τα αντίτυπα της πρώτης κυκλοφορίας εξαφανίστηκαν μέσα σε δύο βδομάδες, αλλά ο Μπελ αρνήθηκε να δώσει στον Πείν τα χρήματα που του αναλογούσαν, λέγοντάς του πως το βιβλίο δεν απέφερε κέρδη. Ο Πείν, νιώθοντας εξαπατημένος, θα συνάψει συμφωνία με ανταγωνιστές του Μπελ, τους Γουίλιαμ & Τόμας Μπράντφορντ, κανονίζοντας να προσθέσει νέο υλικό στη δεύτερη έκδοση. Εν τω μεταξύ, ο Μπελ θα βγάλει τη δική του δεύτερη έκδοση, ενώ η δεύτερη έκδοση του Πείν και των Μπράντφορντς θα κυκλοφορήσει στις 14 Φεβρουαρίου 1776. Στη συνέχεια ο Πείν παραιτήθηκε των συγγραφικών του δικαιωμάτων, επιτρέποντας σε όποιον εκδότη το επιθυμεί, να τυπώσει δική του έκδοση. Όλα τα κέρδη από το βιβλίο, τα διέθεσε στην ενίσχυση του Ηπειρωτικού Στρατού του Τζορτζ Ουάσινγκτον.

Το υλικό που θα προστεθεί στο τέλος της δεύτερης έκδοσης, αποτελείται από το *Παράρτημα* [Appendix] κι ένα ακόμα κείμενο, με τίτλο “*Επιστολή στους Κουάκερους*” [Epistle to Quakers]. Στο *Παράρτημα* ο Πέιν ουσιαστικά αναδιατυπώνει το περιεχόμενο του βιβλίου, αν και δίνει στα γραπτά του ένα χαρακτήρα πιο επείγοντα. Τονίζει, επίσης, την ανάγκη για άμεση απομάκρυνση από το Στέμμα και υπογραμμίζει πως η απόσχιση από την Αγγλία θα είναι ο δυνατότερος δεσμός των αποικιών. Όσον αφορά την *Επιστολή στους Κουάκερους*, επί της ουσίας θα αποτελέσει μια δυναμική απάντηση σε ένα πρόσφατο κείμενο που δημοσίευσε μια ομάδα Κουάκερων, όπου διαφημίζουν τη μετριοπάθειά τους απέναντι στον απελευθερωτικό αγώνα, με τη δικαιολογία πως όντας οι ίδιοι θρησκευόμενοι, δεν πρέπει να καταπιαστούν με ένα ζήτημα αμιγώς πολιτικό σαν αυτό.

Μέσα στο έργο του, ο Πέιν κατακεραυνώνει τη βρετανική κυριαρχία και τη μοναρχία γενικότερα. Χαρακτηρίζει την ύπαρξη κυβέρνησης “αναγκαίο κακό” και την κληρονομική διαδοχή “προσβολή στις μελλοντικές γενεές”. Για να στηρίξει τις θέσεις του ο Πέιν θέτει επιχειρήματα κυρίως φυσιοκρατικά, θρησκευτικά, ωφελιμιστικά και λογικά. Το απλό της γραφής του -κόντρα στον ελιτίστικο και περίπλοκο λόγο των Αμερικανών διανοούμενων της εποχής- ήταν μια από τις βασικές αιτίες της τεράστιας διάδοσης του βιβλίου. Εξάλλου, αυτά που έγραφε ο Πέιν στην *Κοινή Λογική* δεν ήταν κάτι πρωτόγνωρο – πρωτόγνωρος ήταν ο τρόπος με τον οποίο τα έγραφε.

Εν συνεχεία, δεδομένης της αντίθεσης του ίδιου του Πέιν στη χριστιανική θρησκεία από τη μια, και τον ινστρουμενταλισμό της Παλαιάς Διαθήκης που συναντάμε μέσα στο βιβλίο από την άλλη, είναι παραπάνω από σαφές πως ο Πέιν είχε σκοπό να προσεγγίσει όσο το δυνατόν περισσότερο κόσμο και να ξυπνήσει συνειδήσεις. Εκείνη την εποχή, η Βίβλος ήταν το μοναδικό βιβλίο που θα μπορούσε να αποτελέσει κοινό σημείο αναφοράς για όλους, ακόμα και για το πιο αγράμματο μέρος του πληθυσμού. Φυσικά, τα κατάφερε περίφημα.

Με το βιβλίο του να είναι ουσιαστικά διαθέσιμο παντού και προς όλους -ακόμα και να μην μπορούσε να το διαβάσει κάποιος, εύκολα θα το άκουγε να απαγγέλλεται με ενθουσιασμό στις ταβέρνες και τους δρόμους ξεσηκώνοντας τον κόσμο- μέχρι και οι τελευταίοι πολίτες που πίστευαν πως τα πολιτικά ζητήματα είναι αρμοδιότητα των διανοούμενων της ηγεσίας του τόπου, μπήκαν για πρώτη φορά στη διαδικασία να δουν τους εαυτούς μέσα στην πολιτική σκηνή της εποχής, κάνοντας την Ανεξαρτησία της Αμερικής ζήτημα δικό τους.

Η άλλη βασική αιτία της εξάπλωσης της Κοινής Λογικής, ήταν η ίδια η εποχή, καθώς η υποτέλεια των αποικιών στο Στέμμα είχε πλέον φανερώσει όλη της την ασχήμια. Είχαν ήδη προηγηθεί σημαντικά γεγονότα που δρομολόγησαν την επανάσταση: Ο Νόμος του Γραμματοσήμου (1765), η Σφαγή της Βοστώνης (1770) και η Μάχη του Λέξινγκτον (1775), αποτέλεσαν πραγματικότητες που πυροδότησαν τις εξελίξεις.

Αξιοσημείωτο είναι ακόμα, το μέγεθος του ριζοσπαστισμού της Κοινής Λογικής για την εποχή. Το γεγονός καταδεικνύεται από το ότι πέραν της αναμενόμενης επίθεσης που δέχτηκε από διάφορους υποστηρικτές της ένωσης των αποικιών με την Βρετανία, δέχτηκε επιθέσεις και από υπέρμαχους της ανεξαρτητοποίησης. Ο Πέιν πρότεινε πως δικαίωμα ψήφου και τοποθέτησης σε δημόσια αξιώματα πρέπει να έχουν όχι μόνο οι κάτοχοι ιδιοκτησίας, μα όλοι οι πολίτες, δημιουργώντας προβληματισμούς ακόμα και μέσα στις τάξεις των υπέρμαχων της Ανεξαρτησίας. Χαρακτηριστικό ήταν το κείμενο *On Thoughts of Government*, που αντιπαρέθεσε ο δεύτερος Πρόεδρος της Αμερικής, Τζον Ανταμς, όπου σε αντίθεση με τον Πέιν, προτείνει μια πιο συντηρητική μορφή δημοκρατίας, όχι με ένα εκλογικό σώμα αλλά με δύο (Βουλή των Αντιπροσώπων και Γερουσία), όπου το ένα θα λειτουργεί ελεγκτικά απέναντι στο άλλο.

Τέλος, μερικές πληροφορίες τεχνικού περιεχομένου πάνω στη μετάφραση της Κοινής Λογικής: • Αν και στο πρωτότυπο όλες οι εμφάσεις είχαν διατυπωθεί με κεφαλαία γράμματα, εδώ αποδόθηκαν με πλάγια πεζά για πιο ξεκούραστη ανάγνωση. • Με κεφαλαία επίσης είχαν διατυπωθεί τα αποσπάσματα της Βίβλου, τα οποία εδώ απλά μπήκαν σε εισαγωγικά. • Το Παράρτημα και η Επιστολή στους Κουάκερους που προστέθηκαν στη δεύτερη έκδοση, αν και πρόκειται πράγματι περί δύο πολύ ωραίων κειμένων, κρίθηκε πως η παρουσία τους στην παρούσα έκδοση περισεύει και δεν συμπεριελήφθησαν. Επίσης, δεν συμπεριελήφθησαν μια παράγραφος και δύο πίνακες, που προσέθεσε ο Πέιν στο τελευταίο κεφάλαιο στις μετέπειτα εκδόσεις του, όπου παρέθετε τα οικονομικά στοιχεία του αγγλικού ναυτικού. • Ο όρος *republic* αποδόθηκε παντού ως *δημοκρατία*, με το σκεπτικό πως μόνο αυτή η έννοια ταιριάζει στο πνεύμα του Πέιν. • Τα χωρία της Βίβλου (Κριτές 8:22-23 και Α Σαμουήλ 8:5-20, 12:17-19), είναι από τη μετάφραση του Σπύρου Φίλου • Εμφανή συντακτικά λάθη και λαθεμένες στίξεις, έγινε προσπάθεια να αφεθούν ως είχαν στο πρωτότυπο. • Η αρχική ιδέα ήταν να αποφευχθούν οι υποσημειώσεις για να μη χαλάσει η ροή και η αισθητική αυτού του υπέροχου κειμένου, εν τέλει, όμως, έγιναν

κάποιες επιγραμμάτικες, οι οποίες θεωρήθηκαν απαραίτητες για την κατάρτιση του αναγνώστη.

Πάρα πολλές ευχαριστίες στην Σοφία, που χωρίς τη βοήθειά της στην επιμέλεια, το κείμενο θα υστερούσε κατά πάρα πολύ· στον Γιώργο, για τις διορθώσεις του· στον Χρήστο, για τις υποδείξεις του στην αποφυγή βαρβαρισμών· και στην Ελίζα, για τη (μεταφραστική) σφαιρική της αντίληψη. Πολλές ευχαριστίες, τέλος, στην κολεκτίβα Ρόττα.

Καλή ανάγνωση,

Βέροθερος

Βιβλιογραφία

Aldridge, A. Owen, *Man of Reason: The Life of Thomas Paine*, Lippincott, Philadelphia & New York, 1959.

Keane, John, *Tom Paine: A Political Life*, London, 1995.

Van der Weyde, William M., *The Life and Works of Thomas Paine*, Thomas Paine National Historical Society, New York, 1925.

Thomas Clio Rickman, *Life of Thomas Paine*, Rickman, London, 1819.

Conway, Moncure Daniel, *The Life of Thomas Paine*, 2 vols, G.P. Putnam's Sons, New York, 1892.

Foner, Philip S. (ed.), *The Complete Writings of Thomas Paine*, 2 vols. Citadel Press, New York, 1944.

Clayes, Gregory, *Thomas Paine Social and Political Thought*, Unwin Hyman Inc, Winchester, 1989.

Russell, Bertrand, *The Fate of Thomas Paine*, 1934. (Στα ελληνικά ως *Η μοίρα του Τόμας Πάιν*, στο: Ράσσελ, Μπέρτραντ, *Τι πιστεύω*, μτφρ: Σ. Πρωτόπαπα, επιμ: Δ. Γιάκος, Αρσενίδης, Αθήνα, 1963)

Hitchens, Christopher, *Τα Δικαιώματα του Ανθρώπου*, μτφρ: Άννα Πλατάκη, Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα, 2009.

*“Όσο πιο δύσκολη η σύγκρουση,
τόσο πιο ένδοξος ο θρίαμβος”.*

Τόμας Πείν

ΚΟΙΝΗ ΛΟΓΙΚΗ

ΤΟΥ

ΤΟΜΑΣ ΠΕΪΝ

ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ

ΠΟΛΙΤΕΣ ΤΗΣ ΑΜΕΡΙΚΗΣ

- I. Σχετικά με την Καταγωγή και το Σχεδιασμό της Κυβέρνησης Γενικά, με Συνοπτικές Παρατηρήσεις για το Αγγλικό Σύνταγμα.
- II. Σχετικά με τη Μοναρχία και την Κληρονομική Διαδοχή.
- III. Σκέψεις Πάνω στην Παρούσα Κατάσταση των Αμερικανικών Ζητημάτων.
- IV. Σχετικά με την Παρούσα Ικανότητα της Αμερικής, με Κάποιους Ετερόκλητους Στοχασμούς.

MDCCLXXVI

Εισαγωγή

Ίσως τα συναισθήματα που περιλαμβάνονται στις ακόλουθες σελίδες, δεν είναι *ακόμα* αρκετά μοντέρνα για να τους αποδοθεί γενική προτίμηση· το μακροχρόνιο συνήθειο της μη αντίληψης ενός πράγματος ως *λάθος*, δίνει σε αυτό το πράγμα μια επιφανειακή μορφή *σωστού*, και υψώνει από την αρχή μια τρομερή κατακραυγή προς υπεράσπιση της συνήθειας. Αλλά ο σάλος υποχωρεί σύντομα. Ο χρόνος κάνει περισσότερες μετατροπές από το λόγο.

Δεδομένου ότι μια μακροχρόνια και βίαιη κατάχρηση εξουσίας είναι γενικά το Μέσο για να τεθεί το δικαίωμα αυτής υπό αμφισβήτηση, (και σε Ζητήματα επίσης που μπορεί να μην τα σκέφτηκε ποτέ κάποιος, μην έχοντας οι Πάσχοντες επιβαρυνθεί με την έρευνα) και δεδομένου ότι ο Βασιλιάς της Αγγλίας έχει πάρει την εξουσία από *μόνος του*, για να υποστηρίξει το Κοινοβούλιο σε αυτούς που αποκαλεί δικούς *του*, και δεδομένου ότι οι καλοί άνθρωποι αυτής της χώρας καταπιέζονται οικτρά απ' αυτόν το συνδυασμό, έχουν ένα αδιαπραγμάτευτο δικαίωμα να αμφισβητήσουν και τις δύο αξιώσεις, και να απορρίψουν εξίσου τους σφετερισμούς της κάθε μίας.

Στις σελίδες που ακολουθούν, ο συγγραφέας έχει αποφύγει επιμελώς κάθε πράγμα που είναι προσωπικό μεταξύ μας. Οι φιλοφρονήσεις καθώς επίσης και η επίκριση σε άτομα δεν έχουν πάρει καθόλου χώρο. Ο σοφός και ο άξιος δεν χρειάζονται το θρίαμβο ενός φυλλαδίου· και αυτοί των οποίων τα συναισθήματα είναι απερίσκεπτα ή εχθρικά, θα πάψουν μόνοι τους, εκτός κι αν τόσο πολύ πόνο προκαλεί ο προσηλυτισμός τους.

Το ζήτημα της Αμερικής είναι, σε μεγάλο βαθμό, ζήτημα όλης της ανθρωπότητας. Πολλές περιστάσεις έχουν προκύψει, και θα προκύψουν, οι οποίες δεν είναι τοπικές, αλλά οικουμενικές, και μέσω των οποίων οι αρχές όλων όσων Αγαπούν την Ανθρωπότητα επηρεάζονται, και στην Εκδήλωση των οποίων, ενέχεται η Αγάπη τους. Η ερήμωση μιας Χώρας με Φωτιά και Σπαθί, η κήρυξη του Πολέμου εναντίον των φυσικών δικαιωμάτων όλης της Ανθρωπότητας, και η εκμηδένιση των Υπερασπιστών τους από το Πρόσωπο της Γης, είναι Ανησυχία κάθε Ανθρώπου στον οποίο η Φύση έχει δώσει την Ικανότητα να αισθάνεται· στην Τάξη των οποίων, ανεξάρτητα από την Επί Μέρους Μομφή, ανήκει

ο Συντάκτης

Φιλαδέλφια, 14 Φεβρουαρίου 1776

Κεφάλαιο Ι

Σχετικά με την Καταγωγή και το Σχεδιασμό της Κυβέρνησης Γενικά, με Συνοπτικές Παρατηρήσεις για το Αγγλικό Σύνταγμα.

Μερικοί συγγραφείς έχουν συγχύσει τόσο πολύ την κοινωνία με την κυβέρνηση, που αφήνουν ελάχιστες, ή καθόλου, διακρίσεις μεταξύ τους· όμως είναι όχι μόνο διαφορετικές μεταξύ τους, αλλά έχουν και διαφορετική προέλευση. Η κοινωνία παράγεται από τις επιθυμίες μας, και η κυβέρνηση από τις αδυναμίες μας· η πρώτη προωθεί την ευτυχία μας *θετικά* με το να ενώνει τη στοργή μας, η τελευταία *αρνητικά* περιορίζοντας τις κακίες μας. Η μία ενθαρρύνει την επαφή, η άλλη δημιουργεί διακρίσεις. Η πρώτη είναι προστάτιδα, η τελευταία τιμωρός.

Η κοινωνία σε κάθε κατάσταση είναι μια ευλογία, αλλά η κυβέρνηση ακόμα και στην καλύτερή της κατάσταση δεν είναι παρά ένα απαραίτητο κακό, και στη χειρότερή της κατάσταση ένα ανυπόφορο κακό· γιατί όταν υποφέρουμε, ή εκτιθέμεθα στις ίδιες κακουχίες *από μια κυβέρνηση*, τις οποίες ενδεχομένως να αναμέναμε σε μια χώρα *χωρίς κυβέρνηση*, οι καταστροφές μας τονίζονται με την απεικόνιση ότι εμείς εφοδιάζουμε τα μέσα από τα οποία υποφέρουμε! Η κυβέρνηση, σαν ένα φόρεμα, είναι η ένδειξη της χαμένης αθωότητας· τα παλάτια των βασιλιάδων είναι χτισμένα στα ερείπια των κλημάτων του παραδείσου. Γιατί αν ήταν οι ωθήσεις της συνείδησης σαφείς, ομοιόμορφες και υπακούονταν ακαταμάχητα, ο άνθρωπος δεν θα χρειαζόταν κανέναν άλλο νομοθέτη· αλλά χωρίς αυτό να συμβαίνει, βρίσκει απαραίτητο να παραδώσει ένα μέρος της ιδιοκτησίας του για να εφοδιάσει τα μέσα για την προστασία του υπολοίπου μέρους· και ωθείται να το κάνει αυτό από την ίδια σύνεση που σε κάθε άλλη περίπτωση τον συμβουλεύει από δύο κακά να επιλέξει το μικρότερο. *Επομένως*, αφού είναι η ασφάλεια το αληθινό σχέδιο και ο αληθινός σκοπός της κυβέρνησης, αναντίρρητα ακολουθεί το ότι οποιαδήποτε *μορφή* εμφανίζεται περι τούτου ως η πλέον πιθανή για να μας το εξασφαλίσει αυτό, με το λιγότερο κόστος και το μέγιστο όφελος, είναι προτιμότερη από άλλες.

Προκειμένου να αποκτήσουμε μια σαφή και δίκαιη ιδέα του σχεδίου και του σκοπού της κυβέρνησης, ας υποθέσουμε πως ένας μικρός αριθμός

προσώπων εγκατεστημένων σε κάποιο αποκομμένο μέρος της γης, ασύνδετο με τον υπόλοιπο κόσμο, θ' αποτελέσουν την πρώτη κατοίκηση οποιασδήποτε χώρας, ή του κόσμου. Σ' αυτή την κατάσταση φυσικής ελευθερίας, η κοινωνία θα `ναι η πρώτη τους σκέψη. Χίλια κίνητρα θα τους διεγείρουν σ' αυτό, η δύναμη ενός ανθρώπου είναι τόσο άνηση μπροστά στις επιθυμίες του, και το μυαλό του τόσο αταίριαστο στη διαρκή μοναξιά, που σύντομα αναγκάζεται να ζητήσει τη βοήθεια και την αρωγή ενός άλλου, ο οποίος με τη σειρά του απαιτεί το ίδιο πράγμα. Τέσσερις ή πέντε ενωμένοι θα ήταν σε θέση να στήσουν μια ανεκτή κατοικία στη μέση μιας αγριότητας, αλλά ένας άνθρωπος μπορεί να εργάζεται για όλη τη συνηθισμένη περίοδο ζωής χωρίς να ολοκληρώσει τίποτα· όταν θα έκοβε την ξυλεία του δεν θα μπορούσε να την αποθηκεύσει, ούτε να κάνει κατασκευές αφότου την αποθηκεύσει· η πείνα στο μεταξύ θα τον κρατούσε μακριά από την εργασία του, και κάθε διαφορετική θέληση θα τον καλούσε με διαφορετικό τρόπο. Οι ασθένειες, ακόμα και μια κακοτυχία όπως ο θάνατος, αν και δεν είναι και οι δύο περιπτώσεις θανατηφόρες, η κάθε μία απ' αυτές θα τον καθιστούσε ανίκανο να ζήσει, και θα τον υποβάθμιζε σε μια κατάσταση από την οποία μπορεί να ειπωθεί ότι είναι μάλλον προτιμότερο να χαθεί ή να πεθάνει.

Κατά συνέπεια η ανάγκη, όπως μια δύναμη βαρύτητας, σύντομα θα διαμόρφωνε τους προσφάτως αφιχθέντες μετανάστες μας στην κοινωνία, οι αμοιβαίες ευλογίες των οποίων, θα εκτόπιζαν, και θα καθιστούσαν περιττές τις υποχρεώσεις του νόμου και της κυβέρνησης καθώς θα παρέμεναν εντελώς δίκαιοι ο ένας προς τον άλλον· αλλ' από τη στιγμή που μόνο ο παράδεισος είναι απόρθητος στην κακία, θα συμβεί αναπόφευκτα, κατ' αναλογία καθώς ξεπερνούν τις πρώτες δυσκολίες της μετανάστευσης, οι οποίες τους ένωσαν μαζί για ένα κοινό σκοπό, τ' ότι θ' αρχίσουν να χαλαρώνουν στο καθήκον και τη σύνδεσή τους ο ένας προς τον άλλο· και αυτή η αμέλεια, θα επισημάνει την ανάγκη, καθιέρωσης κάποιας μορφής κυβέρνησης που θα καλύπτει την έλλειψη ηθικής αρετής.

Κάποιο άνετο δέντρο θα τους παρέχει ένα Κράτος-Σπίτι, κάτω από τα κλαδιά του οποίου, ολόκληρη η αποικία θα μπορεί να συγκεντρωθεί για να διαβουλευθεί πάνω στα δημόσια θέματα. Είναι περισσότερο από πιθανό ότι οι πρώτοι τους νόμοι θα `χουν μόνο τον τίτλο του κανονισμού, και δεν θα επιβάλλεται καμία άλλη ποινή πέραν της δημόσιας ανυποληψίας. Σ' αυτό το πρώτο κοινοβούλιο κάθε άνθρωπος, εκ φυσικού δικαιώματος θα `χει μια θέση.

Αλλά καθώς η αποικία μεγαλώνει, οι δημόσιες ανησυχίες θ' αυξηθούν τοιουτοτρόπως, και η απόσταση στην οποία τα μέλη μπορεί να χωριστούν, θα καταστήσει πολύ ενοχλητικό για όλους να συναντιούνται σε κάθε περίπτωση όπως στην αρχή, όταν ο αριθμός τους ήταν μικρός, οι κατοικίες τους κοντά και οι δημόσιες ανησυχίες λίγες και ασήμαντες. Αυτό θα καταδείξει την ευκολία της συγκατάθεσής τους ν' αφήσουν το νομοθετικό μέρος να ρυθμιστεί από έναν επίλεκτο αριθμό που επιλέγεται απ' ολόκληρο το σώμα, ο οποίος υποτίθεται πως έχει τις ίδιες ανησυχίες μ' αυτούς που τον διόρισαν και ο οποίος θα ενεργεί με τον ίδιο τρόπο που θα ενεργούσε ολόκληρο το σώμα αν ήταν παρόν. Εάν η αποικία συνεχίσει να αυξάνεται, θα γίνει απαραίτητο να επαυξηθεί ο αριθμός των αντιπροσώπων, και το καλύτερο συμφέρον του κάθε τμήματος της αποικίας που παίρνει μέρος, θα βρεθεί πως είναι να διαιερευθεί το σύνολο σε κατάλληλα τμήματα, με το κάθε μέρος να στέλνει τον αριθμό που του αναλογεί και για να μη βρεθούν ποτέ οι εκλεγμένοι να διαμορφώνουν συμφέροντα ξεχωριστά απ' αυτά των εκλεκτόρων, η σύνεση θα επιστημάνει την ορθότητα της πραγματοποίησης εκλογών συχνά· επειδή ενόσω μ' αυτό τον τρόπο οι εκλεγμένοι επιστρέφουν και ενώνονται πάλι με το γενικό σώμα των εκλεκτόρων σε μερικούς μήνες, η αξιοπιστία τους στο κοινό θα εξασφαλιστεί από τη συνετή σκέψη της μη δημιουργίας μέτρων για τους εαυτούς τους. Και καθώς αυτή η συχνή αντιμετάθεση θα καθιερώσει ένα κοινό συμφέρον με κάθε τμήμα της κοινότητας, αμοιβαία και φυσικά θα υποστηρίξουν ο ένας τον άλλον, και από αυτό (όχι από το όνομα του βασιλιά που δεν σημαίνει τίποτα) εξαρτάται η δύναμη της κυβέρνησης, και η ευτυχία των κυβερνωμένων.

Εδώ λοιπόν βρίσκεται η καταγωγή και η άνοδος της κυβέρνησης· δηλαδή, ένας τρόπος που καθίσταται απαραίτητος από την ανικανότητα της ηθικής αρετής να κυβερνήσει τον κόσμο· εδώ επίσης είναι το σχέδιο και ο σκοπός της κυβέρνησης, δηλαδή, η ελευθερία και η ασφάλεια. Και όσο κι αν τα μάτια μας τυφλωθούν απ' το χιόνι, ή τα αυτιά μας εξαπατηθούν από ήχους· όση προκατάληψη κι αν στρεβλώσει τη θέλησή μας, ή το συμφέρον μας σκοτεινιάσει την κατανόησή μας, η απλή φωνή της φύσης και του λόγου θα πει, είναι σωστό.

Αντλώ την ιδέα μου για το σχηματισμό κυβέρνησης από μια αρχή μέσα στη φύση, την οποία καμία πανουργία δεν μπορεί ν' ανατρέψει, δηλαδή, ότι όσο πιο απλό είναι ένα πράγμα, τόσο λιγότερο επιρρεπές είναι σε διαταραχές, και τόσο πιο εύκολα διορθώνεται όταν διαταραχθεί· και μ' αυτό

το αξίωμα σε οπτική, προσφέρω μερικές παρατηρήσεις στο τόσο πολύ καυχημένο σύνταγμα της Αγγλίας. Το ότι ήταν καλό για τους σκοτεινούς και δουλικούς καιρούς στους οποίους δημιουργήθηκε, είναι σίγουρο. Όταν ο κόσμος κυριευόταν από την τυραννία η μικρότερη απ' αυτές ήταν μια λαμπρή σωτηρία. Αλλά το ότι αυτό είναι ατελές, υποκείμενο σε σπασμούς και ανίκανο να παράγει αυτό που φαίνεται να υπόσχεται, εύκολα καταδεικνύεται.

Οι απολυταρχικές κυβερνήσεις (αν και είναι η ντροπή της ανθρώπινης φύσης) έχουν αυτό το πλεονέκτημα, ότι είναι απλές· εάν οι άνθρωποι υποφέρουν, γνωρίζουν τον υπεύθυνο από τον οποίο προέρχονται τα δεινά τους, γνωρίζουν παρομοίως τη γιατρεία και δεν συγχέονται από μια ποικιλία αιτιών και θεραπειών. Αλλά το σύνταγμα της Αγγλίας είναι τόσο υπερβολικά σύνθετο, που το έθνος μπορεί να υποφέρει για χρόνια στη σειρά χωρίς να είναι σε θέση να ανακαλύψει σε ποιο τμήμα βρίσκεται το ελάττωμα, κάποιος θα πουν σε ένα και κάποιος σε ένα άλλο, και κάθε πολιτικός γιατρός θα συμβουλέψει ένα διαφορετικό φάρμακο.

Ξέρω ότι είναι δύσκολο να ξεπεραστούν οι τοπικές ή οι χρόνια υφιστάμενες προκαταλήψεις, όμως εάν κοπιάσουμε για να εξετάσουμε τα συστατικά μέρη του αγγλικού συντάγματος, θα βρούμε πως είναι η βάση των απομεινारीών δύο αρχαίων τυραννιών, συνδυασμένες με κάποια νέα δημοκρατικά υλικά.

Πρώτον. – Τα απομεινάρια της μοναρχικής τυραννίας στο πρόσωπο του βασιλιά.

Δεύτερον. – Τα απομεινάρια της αριστοκρατικής τυραννίας στα πρόσωπα των λόρδων.

Τρίτον. – Τα νέα δημοκρατικά υλικά, στα πρόσωπα των πολιτών, από την αρετή των οποίων εξαρτάται η ελευθερία της Αγγλίας.

Τα δύο πρώτα, όντας κληρονομικά, είναι ανεξάρτητα από τους ανθρώπους· δι' αυτού από μια *συνταγματική άποψη* δεν συνεισφέρουν τίποτα στην ελευθερία του κράτους.

Το να ειπωθεί ότι το σύνταγμα της Αγγλίας είναι μια *ένωση* τριών δυνάμεων που *ελέγχουν* αμοιβαία η μία την άλλη, είναι αστείο, είτε οι λέξεις δεν έχουν κανένα νόημα, είτε είναι καθαρές αντιφάσεις.

Το να ειπωθεί ότι οι πολίτες ασκούν έλεγχο πάνω στο βασιλιά, προϋποθέτει δύο πράγματα.

Πρώτον. – Ότι ο βασιλιάς δεν είναι άξιος εμπιστοσύνης χωρίς να είναι υπό επιτήρηση, ή με άλλα λόγια, ότι μια δίψα για απόλυτη δύναμη είναι η φυσική ασθένεια της μοναρχίας.

Δεύτερον. – Ότι οι πολίτες, με το να διορίζονται για αυτόν το σκοπό, είναι είτε σοφότεροι είτε πιο αντάξιοι εμπιστοσύνης απ' ότι είναι το στέμμα.

Αλλά ενώ το ίδιο σύνταγμα το οποίο δίνει στους πολίτες τη δύναμη να ελέγξουν το βασιλιά παρακρατώντας τις παροχές, δίνει μετέπειτα στο βασιλιά τη δύναμη να ελέγξει τους πολίτες, εξουσιοδοτώντας τον να απορρίψει τα άλλα τους νομοσχέδια· πάλι υποθέτει ότι ο βασιλιάς είναι σοφότερος απ' αυτούς που έχει ήδη υποθέσει πως είναι σοφότεροι από αυτόν. Μια σκέτη γελοιότητα!

Υπάρχει κάτι υπερβολικά γελοίο στη σύνθεση της μοναρχίας· αρχικά αποκλείει έναν άνθρωπο από τα μέσα πληροφοριών, τον εξουσιοδοτεί όμως να ενεργήσει σε περιπτώσεις όπου απαιτείται η υψηλότερη κρίση. Η θέση ενός βασιλιά τον απομονώνει από τον κόσμο, η δουλειά όμως ενός βασιλιά απαιτεί να τον ξέρει λεπτομερώς· δι' αυτού τα διαφορετικά μέρη, αντιτάσσοντας και καταστρέφοντας αφύσικα το ένα το άλλο, αποδεικνύουν πως ολόκληρος ο χαρακτήρας είναι παράλογος και άχρηστος.

Κάποιοι συγγραφείς έχουν εξηγήσει το αγγλικό σύνταγμα κατ' αυτό τον τρόπο· ο βασιλιάς, λένε, είναι ένα, οι πολίτες ένα άλλο· οι λόρδοι είναι ένα στίτι εκ μέρους του βασιλιά· η βουλή εκ μέρους του λαού· αλλά αυτό έχει όλες τις διακρίσεις ενός σπιτιού που διαιρείται ενάντια στον εαυτό του· και αν κι οι εκφράσεις τακτοποιούνται ευχάριστα, όταν εξετάζονται εμφανίζονται αδρανείς και διφορούμενες· και θα συμβαίνει πάντα, η πιο συμπαιθητική κατασκευή για την οποία είναι ικανές οι λέξεις, όταν εφαρμόζονται στην περιγραφή ενός πράγματος που είτε δεν μπορεί να υπάρξει, είτε είναι πάρα πολύ ακατανόητο για να `ναι μέσα στην πυξίδα της περιγραφής, θα είναι λέξεις του ήχου μόνο, κι αν και μπορούν να διασκεδάσουν το αυτί, δεν μπορούν να ενημερώσουν το μυαλό, επειδή αυτή η εξήγηση περιλαμβάνει μια προηγούμενη ερώτηση, δηλαδή, *πώς προήλθε ο βασιλιάς από μια δύναμη που οι άνθρωποι φοβούνται να εμπιστευθούν, και είναι πάντα υποχρεωμένοι να ελέγχουν;* Μια τέτοια δύναμη δεν θα μπορούσε να είναι δώρο ενός σοφού λαού, ούτε μπορεί οποιαδήποτε δύναμη, η οποία χρειάζεται έλεγχο, να προέρχεται από το Θεό· ωστόσο η διάταξη, την οποία κάνει το σύνταγμα, υποθέτει την ύπαρξη μιας τέτοιας δύναμης.

Αλλά η διάταξη είναι άνιση του έργου· τα μέσα είτε δεν μπορούν είτε δεν θα ολοκληρώσουν το σκοπό, και ολόκληρο το ζήτημα είναι ένα *felo de se*.¹³ γιατί όσο το μεγαλύτερο βάρος θα σηκώνει πάντα το μικρότερο, και όσο όλες οι ρόδες μιας μηχανής τίθενται σε κίνηση από μία, μένει μόνο να μάθουμε ποια δύναμη στο σύνταγμα έχει το περισσότερο βάρος, γιατί αυτή θα κυβερνήσει· και μολονότι οι άλλες, ή ένα μέρος τους, μπορούν να τη φράξουν, ή, όπως είναι η φράση, να ελέγξουν την ταχύτητα της κίνησής της, εφ' όσον δεν μπορούν να τη σταματήσουν, οι προσπάθειές τους θα `ναι άκαρπες· η πρώτη κινούμενη δύναμη θα `χει επιτέλους τον τρόπο της, και αυτό που θέλει σε ταχύτητα το παρέχει ο χρόνος.

Το ότι το στέμμα είναι αυτό το αυταρχικό κομμάτι στο αγγλικό σύνταγμα δεν χρειάζεται να αναφερθεί, και το ότι αντλεί όλη του τη σπουδαιότητα μόνο από το ότι είναι ο παροχέας αξιωμάτων και συντάξεων είναι αυταπόδεικτο, επομένως, μολονότι έχουμε και αρκετή σοφία για να κλείσουμε και να κλειδώσουμε την πόρτα ενάντια στην απολυταρχική μοναρχία, συγχρόνως είμαστε αρκετά ανόητοι για να δώσουμε στην κορώνα την κατοχή του κλειδιού.

Η προκατάληψη των Άγγλων, υπέρ της κυβέρνησής τους του βασιλιά, των λόρδων και των πολιτών, προκύπτει εξίσου ή και περισσότερο από εθνική περηφάνια παρά από λογική. Οι άνθρωποι είναι αναμφισβήτητα ασφαλέστεροι στην Αγγλία απ' ότι σε κάποιες άλλες χώρες, αλλά η *θέληση* του βασιλιά είναι τόσο ο νόμος του κράτους στη Μεγάλη Βρετανία όσο είναι και στη Γαλλία, με αυτήν τη διαφορά, ότι αντί να προέρχεται άμεσα από το στόμα του, δίδεται στους ανθρώπους κάτω από την πιο τρομερή μορφή ενός νόμου του Κοινοβουλίου. Γιατί η μοίρα του Τσαρλς του Πρώτου,¹⁴ έχει κάνει τους βασιλιάδες πιο διακριτικούς, όχι πιο δίκαιους.

Επομένως, βάζοντας κατά μέρος όλες τις εθνικές υπερηφάνειες και προκαταλήψεις υπέρ των τρόπων και των μορφών, η απλή αλήθεια είναι, ότι οφείλεται *πλήρως στο σύνταγμα των ανθρώπων, και όχι στο σύνταγμα της κυβέρνησης* το ότι το στέμμα δεν είναι τόσο καταπιεστικό στην Αγγλία όσο είναι στην Τουρκία.

Μια έρευνα στα *συνταγματικά λάθη* στην αγγλική μορφή κυβέρνησης αυτή τη στιγμή είναι ιδιαίτερα απαραίτητη· γιατί δεδομένου ότι δεν είμα-

---

¹³ Λατινικός νομικός όρος που σημαίνει *αυτοκτονία*.

¹⁴ Ο Τσαρλς Α (1600-1649) εκτελέστηκε δι' αποκεφαλισμού στις 30 Ιανουαρίου 1649, έχοντας καταδικαστεί για εθνική προδοσία, λόγω της μυστικής συμφωνίας που σύναψε με τους Σκώτους Πρεσβυτεριανούς, η οποία προκάλεσε τον Β' Αγγλικό Εμφύλιο.

στε ποτέ σε κατάλληλη κατάσταση να ασκήσουμε δικαιοσύνη σε άλλους, ενώ συνεχίζουμε υπό την επήρεια κάποιας καθοδηγητικής μεροληψίας, έτσι δεν είμαστε ούτε σε θέση να το κάνουμε στον εαυτό μας ενώ παραμένουμε περιορισμένοι απ' οποιαδήποτε επίμονη προκατάληψη. Και όπως ένας άνδρας, που συνδέεται με μια πόρνη, είναι ακατάλληλος να επιλέξει ή να κρίνει μια σύζυγο, έτσι οποιαδήποτε προδιάθεση υπέρ ενός σάπιου κυβερνητικού συντάγματος θα μας καταστήσει ανίκανους να διακρίνουμε ένα καλό σύνταγμα.

Κεφάλαιο II

Σχετικά με τη Μοναρχία και την Κληρονομική Διαδοχή.

Από τη στιγμή που η ανθρωπότητα είναι αρχικά ίση στην ιεράρχηση της δημιουργίας, η ισότητα θα μπορούσε να καταστραφεί μόνο από κάποια παρεπόμενη κατάσταση· οι διακρίσεις των πλουσίων, και των φτωχών, μπορεί σε μεγάλο βαθμό να ληφθούν, και αυτό χωρίς προσφυγή στην αναληθσία, ως κακόχηκα ονόματα καταπίεσης και πλεονεξίας. Η καταπίεση είναι συχνά η *συνέπεια*, αλλά σπάνια ή ποτέ το *μέσο* των πλουσίων· κι ενώ η πλεονεξία θα διατηρήσει έναν άνθρωπο από το να είναι σε κατάσταση φτώχειας, γενικά τον κάνει πολύ άτολμο για να είναι εύπορος.

Αλλά υπάρχει μια άλλη και μεγαλύτερη διάκριση την οποία καμία αληθινά φυσική ή θρησκευτική λογική δεν μπορεί να συλλάβει, κι αυτή είναι, η διάκριση των ανθρώπων σε *βασιλιάδες* και *υπηκόους*. Αρσενικό και θηλυκό είναι οι διακρίσεις της φύσης, καλό και κακό του παραδείσου· αλλά το πώς μια φυλή ανθρώπων ήρθε στον κόσμο τόσο πιο εξυψωμένη από τους υπολοίπους, και διακεκριμένη σαν κάποιο καινούριο είδος, είναι άξιο απορίας, ασχέτως του αν αποτελεί μέσο ευτυχίας ή δυστυχίας για την ανθρωπότητα.

Στις πρώιμες εποχές του κόσμου, σύμφωνα με τη χρονολόγηση των γραφών, δεν υπήρχαν βασιλιάδες· συνέπεια του οποίου ήταν να μην υπάρχουν πόλεμοι· είναι η περηφάνια των βασιλιάδων που έριξε την ανθρωπότητα σε σύγχυση. Η Ολλανδία χωρίς βασιλιά έχει βιώσει περισσότερη ειρήνη αυτό τον τελευταίο αιώνα από κάθε μοναρχική κυβέρνηση στην Ευρώπη. Η αρχαιότητα παραπέμπει στην ίδια παρατήρηση· γιατί οι ήσυχες και αγροτικές ζωές των πρώτων πατριαρχών έχουν κάτι χαρούμενο μέσα τους, το οποίο εξαφανίζεται όταν φτάνουμε στην ιστορία των Εβραίων βασιλιάδων.

Η διακυβέρνηση από βασιλιάδες εισήχθη πρώτα στον κόσμο από τους Ειδωλολάτρες, από τους οποίους τα παιδιά του Ισραήλ αντέγραψαν το έθιμο. Ήταν η πιο προσοδοφόρα εφεύρεση που ο Διάβολος έθεσε ποτέ σε κίνηση για την προώθηση της ειδωλολατρίας. Οι Ειδωλολάτρες απέδιδαν θεϊκές τιμές στους εκλιπόντες βασιλιάδες τους, και ο χριστιανικός κόσμος

έχει βελτιώσει το σχέδιο κάνοντας το ίδιο στους ζωντανούς βασιλιάδες. Πόσο ανόσιος είναι ο τίτλος της ιερής μεγαλειότητας που αποδίδεται σε ένα σκουλήκι, που στο μέσο της αίγλης του καταρρέει σε σκόνη!

Όπως ο τόσο πολύ περισσότερο εξυψωμένος από τους άλλους άνθρωπος δεν μπορεί να δικαιολογηθεί από τα ίσα δικαιώματα της φύσης, έτσι δεν μπορεί και να τύχει υπεράσπισης ούτε από την εξουσία των γραφών· γιατί η θέληση του Παντοδύναμου, όπως διακηρύχθηκε από τον Γεδεών και τον προφήτη Σαμουήλ, απορρίπτει ρητά τις βασιλικές κυβερνήσεις. Όλα τα αντιμοναρχικά μέρη των γραφών έχουν απρόσκοπτα παρερμηνευτεί από τις μοναρχικές κυβερνήσεις, αλλά αδιαμφισβήτητα αξίζουν την προσοχή των χωρών των οποίων οι κυβερνήσεις δεν έχουν διαμορφωθεί ακόμα. “Τα του Καίσαρος τω Καίσαρι” είναι η κατήχηση των γραπτών για τα ανάκτορα, ωστόσο δεν υποστηρίζει τη μοναρχική κυβέρνηση, καθώς οι Εβραίοι εκείνο τον καιρό ήταν χωρίς βασιλιά και σε μια κατάσταση υποτέλειας στους Ρωμαίους.

Περίπου τρεις χιλιάδες χρόνια πέρασαν από τη Μωσαϊκή αφήγηση της δημιουργίας, μέχρις ότου οι Εβραίοι κάτω από μια εθνική πλάνη ζήτησαν ένα βασιλιά. Μέχρι τότε η μορφή διακυβέρνησής τους (με εξαίρεση κάποιες ασυνήθιστες περιπτώσεις, όπου παρενέβαινε ο Παντοδύναμος) ήταν ένα είδος δημοκρατίας διοικούμενο από ένα δικαστή και τους γηραιότερους της φυλής. Βασιλιάδες δεν είχαν καθόλου, και γινόταν αντιληπτό ως αμαρτία το ν' αναγνωριστεί οποιοδήποτε πλάσμα υπ' αυτό τον τίτλο εκτός από τον Κύριο των Δυνάμεων. Και όταν ένας άνθρωπος στοχαστεί σοβαρά τον ειδωλολατρικό φόρο τιμής που αποδίδεται στους ανθρώπους του βασιλιά δεν χρειάζεται να αναρωτηθεί, ότι ο Παντοδύναμος, αν ήταν ποτέ ζηλόφθονος για την τιμή του, θα απέρριπτε μια μορφή κυβέρνησης η οποία τόσο ανόσια εισβάλλει στο προνόμιο του παραδείσου.

Η μοναρχία κατατάσσεται στις γραφές ως μια από τις αμαρτίες των Εβραίων, για τις οποίες μια κατάρα εξαπολύεται αντίστροφα εναντίον τους. Η ιστορία της διεξαγωγής αξίζει να παρατεθεί.

Όταν τα παιδιά του Ισραήλ ήταν καταπιεσμένα από τους Μαδιανίτες, ο Γεδεών πορεύθηκε εναντίον τους με ένα μικρό στρατό, και η νίκη, μέσω της θείας παρέμβασης, αποφασίστηκε υπέρ του. Οι Εβραίοι περιχαρείς με την επιτυχία και αποδίδοντάς την στις στρατηγικές ικανότητες του Γεδεών, πρότειναν να τον κάνουν βασιλιά, λέγοντας “Γίνε άρχοντας επάνω σε εμάς, κι εσύ και ο γιος σου, και ο γιος του γιου σου”. Εδώ υπήρξε πειρασμός

σε όλη του την έκταση· όχι μόνο ένα βασίλειο, αλλά ένα κληρονομικό βασίλειο, αλλά ο Γεδεών από την αγνότητα της ψυχής του απάντησε, “Δεν θα γίνω εγώ άρχοντας επάνω σε σας, αλλ’ ούτε ο γιος μου θα γίνει άρχοντας επάνω σε σας· ο Κύριος θα είναι άρχοντας επάνω σας”. Οι λέξεις δεν χρειάζεται να είναι περισσότερες κατηγορηματικές· ο Γεδεών δεν αρνείται την τιμή αλλά αρνείται το δικαίωμά τους να την παραχωρήσουν· ούτε τους φιλοφρονεί με επινοημένες δηλώσεις για την ευγνωμοσύνη του, αλλά με τη θετική υπέρβαση ενός προφήτη τους προσάπτει απιστία στον πραγματικό τους άρχοντα, τον Βασιλιά των Ουρανών.

Περίπου εκατόν τριάντα χρόνια μετά απ’ αυτό, έπεσαν ξανά στο ίδιο λάθος. Ο πόθος που είχαν οι Εβραίοι για τις ειδωλολατρικές συνήθειες των Ειδωλολατρών, είναι κάτι υπέρμετρα αδικαιολόγητο· αλλά τόσοσ ήταν, που με αφορμή την κακοδιοίκηση των δύο γιων του Σαμουήλ, στους οποίους είχαν παραδοθεί κάποιες κοσμικές ευθύνες, ήρθαν με απότομο και κραυγαλέο τρόπο στο Σαμουήλ, λέγοντας του, “Δες, εσύ γέρασες, και οι γιοι σου δεν περπατούν στους δρόμους σου· κατάστησε, λοιπόν, σε μας ένα βασιλιά για να μας κρίνει, όπως έχουν όλα τα έθνη”. Και εδώ δεν μπορούμε παρά να παρατηρήσουμε ότι τα κίνητρα τους ήταν μοχθηρά, τουτέστιν, ότι ήθελαν να είναι όμοιοι με τα άλλα έθνη, πχ, τους Ειδωλολάτρες, δεδομένου ότι η πραγματική τους δόξα βρισκόταν στο να είναι όσο πιο ανόμοιοι απ’ αυτά γίνεται. “Αλλά αυτό δυσαρέστησε τον Σαμουήλ όταν είπαν, δώσε μας ένα βασιλιά για να μας κρίνει· και ο Σαμουήλ προσευχήθηκε στον Κύριο, και ο Κύριος είπε στο Σαμουήλ, Άκουσε τη φωνή του λαού, σε όλα όσα λένε σε σένα· επειδή, δεν απέβαλαν εσένα, αλλ’ εμένα απέβαλαν από το να βασιλεύω επάνω τους· γι’ αυτό δεν θα τους βασιλεύσω. Όπως με όλα τα έργα που έπραξαν, από την ημέρα που τους ανέβασα από την Αίγυπτο μέχρι αυτή την ημέρα, αφού με εγκατέλειψαν, και λάτρευσαν άλλους θεούς· έτσι κάνουν και σε σένα. Τώρα, λοιπόν, άκουσε τη φωνή τους· όμως, διαμαρτυρήσου σ’ αυτούς ανοιχτά, και δείξ’ τους τον τρόπο του βασιλιά, που θα βασιλεύσει επάνω τους,” τουτέστιν, όχι κάποιου συγκεκριμένου βασιλιά, αλλά τους γενικούς τρόπους των βασιλιάδων της γης, τους οποίους το Ισραήλ τόσο πολύ ανυπομονούσε να αντιγράψει. Και σε πείσμα της μεγάλης απόστασης του χρόνου και της διαφοράς στους τρόπους, ο χαρακτήρας είναι ακόμα επίκαιρος. “Και ο Σαμουήλ μίλησε όλα τα λόγια του Κυρίου στον λαό, που ζητούσε απ’ αυτόν βασιλιά· Και είπε: Αυτός θα είναι ο τρόπος του βασιλιά, που θα βασιλεύσει επάνω σας· Θα παίρνει τους γιους σας, και θα τους διορίζει στον εαυτό του, για τις άμαξές του, και για

καβαλάρηδές του, και για να τρέχουν μπροστά από τις άμαξές του” (αυτή η περιγραφή ταιριάζει με την παρούσα μορφή στρατολόγησης ανδρών) “και θα διορίζει στον εαυτό του χιλίαρχους, και πεντηκόνταρχους· και για να εργάζονται τη γη του, και για να θερίζουν τον θερισμό του, και για να κατασκευάζουν τα πολεμικά εργαλεία του και τον εξοπλισμό των αμαξών του. Και θα παίρνει τις θυγατέρες σας, για μωροποιούς, και μαγειρίσες, και αρτοποιούς”· (αυτό περιγράφει τα έξοδα και τις πολυτέλειες καθώς και την καταπίεση των βασιλιάδων) “και θα παίρνει τα χωράφια σας, και τους αμπελώνες σας, και τους ελαιώνες σας, τους καλύτερους, και θα τους δώσει στους δούλους του· και θα παίρνει το ένα δέκατο των σπαρτών σας, και των αμπελώνων σας, και θα το δίνει στους ευνούχους του, και στους δούλους του” (από το οποίο βλέπουμε ότι η δωροληψία, η διαφθορά και οι προτιμήσεις είναι οι πάγιες μέγγενες των βασιλιάδων) “και θα παίρνει τους υπηρέτες σας, και τις υπηρέτριές σας, και τους καλύτερους νέους σας, και τα γαϊδούρια σας, και θα τους διορίζει στις δουλειές του και θα δεκατίζει τα ποιμνιά σας· κι εσείς θα είστε δούλοι του, και εκείνη την ημέρα θα κραυγάσετε εξαιτίας του βασιλιά σας, που εσείς τον εκλέξατε για τον εαυτό σας, *αλλά ο Κύριος δεν θα σας εισακούσει εκείνη την ημέρα.*” Αυτό εξηγεί τη συνέχεια της Μοναρχίας· ούτε οι χαρακτήρες των λίγων καλών βασιλιάδων που έχουν ζήσει από τότε, καθαγιάζουν τον τίτλο, ή μουτζουρώνουν το αμάρτημα της καταγωγής· το υψηλό εγκώμιο που δόθηκε στον Δαβίδ δεν τον μετράει *επισήμως ως βασιλιά, αλλά μόνο ως άνθρωπο που είναι όπως τον θέλει η καρδιά του Θεού.* “Παρ’ όλα αυτά ο Λαός αρνήθηκε να υπακούσει τη φωνή του Σαμουήλ, και είπαν, Όχι, αλλά βασιλιάς θα υπάρχει επάνω μας· για να είμαστε κι εμείς όπως όλα τα έθνη· και να μας κρίνει ο βασιλιάς μας, και να βγαίνει μπροστά μας, και να μάχεται τις μάχες μας.” Ο Σαμουήλ συνέχισε να επιχειρηματολογεί με αυτούς, αλλά άσκοπα· τους έθεσε την αχαριστία τους, αλλά όλα αυτά δεν τελεσφόρησαν· και βλέποντάς τους πλήρως υποταγμένους στην ασυνεσία, φώναξε, “Θα επικαλεστώ τον Κύριο, και θα στείλει βροντές και βροχή” (τα οποία τότε ήταν τιμωρία, καθώς ήταν η ώρα της συγκομιδής του σιταριού) “για να γνωρίσετε και να δείτε ότι το κακό, το οποίο πράξατε μπροστά στον Κύριο, είναι μεγάλο, καθώς *ζητήσατε για τον εαυτό σας βασιλιά.* Τότε, ο Σαμουήλ επικαλέστηκε τον Κύριο· και ο Κύριος έστειλε βροντές και βροχή εκείνη την ημέρα· και ολόκληρος ο λαός φοβήθηκε υπερβολικά τον Κύριο και τον Σαμουήλ. Και ολόκληρος ο λαός είπε στον Σαμουήλ: Δείσου για τους δούλους σου στον Κύριο τον Θεό σου, για να μη πεθάνουμε· επειδή, σε όλες τις αμαρτίες μας προσθέσαμε και αυτό το κακό, να

ζητήσουμε για τον εαυτό μας βασιλιά.” Αυτά τα τμήματα της γραφής είναι ευθεία και θετικά. Δεν επιτρέπουν διφορούμενη ερμηνεία.

Το ότι ο Παντοδύναμος εδώ έχει εισάγει τη διαμαρτυρία του εναντίον της μοναρχικής κυβέρνησης είναι αλήθεια, διαφορετικά οι γραφές λένε ψέματα. Και ο κόσμος έχει καλούς λόγους για να πιστεύει ότι υπάρχει τόση βασιλική πανουργία, όση και κληρική πανουργία στο να κρατούνται οι γραφές μακριά από το κοινό σε Παπικές χώρες. Γιατί η μοναρχία σε κάθε περίπτωση είναι ο Παπισμός της κυβέρνησης.

Στο κακό της μοναρχίας έχουμε προσθέσει αυτό της κληρονομικής διαδοχής· και καθώς η πρώτη αποτελεί υποβάθμιση και μείωση των εαυτών μας, έτσι κι η δεύτερη, όταν επικαλείται ως ζήτημα δικαίωματος, αποτελεί προσβολή και επιβολή στις επόμενες γενεές. Γιατί καθώς όλοι οι άνθρωποι είναι εξ αρχής ίσοι, κανείς δεν θα μπορούσε να έχει εκ γενετής δικαίωμα να καθορίσει την ίδια του την οικογένεια σε αέναη προτίμηση απ' όλους τους άλλους για πάντα, κι αν και ο ίδιος μπορεί να αξίζει κάποιους καλούς βαθμούς τιμών για τους σύγχρονους του, οι απόγονοί του ωστόσο μπορεί να είναι μακράν πολύ ανάξιοι για να τους κληρονομήσουν. Μια από τις δυνατότερες φυσικές αποδείξεις του παραλογισμού του κληρονομικού δικαιώματος στους βασιλιάδες, είναι, ότι η φύση το αποδοκιμάζει, διαφορετικά δεν θα το γελοιοποιούσε τόσο συχνά δίνοντας στην ανθρωπότητα ένα γάιδαρο αντί για λιοντάρι.

Δεύτερον, καθώς στην αρχή κανένας άνθρωπος δεν μπορούσε να κατέχει κανένα άλλο δημόσιο αξίωμα που του έχει παραχωρηθεί, έτσι οι δότες αυτών των αξιωμάτων δεν μπορούσαν να έχουν τη δύναμη να αφαιρέσουν το δικαίωμα των επόμενων γενεών, κι έτσι ενώ μπορούν να πουν, “επιλέγουμε εσένα για την ηγεσία μας”, δεν μπορούσαν, χωρίς να εκδηλώσουν αδικία προς τα παιδιά τους, να πουν, “τα παιδιά σου και τα παιδιά των παιδιών σου θα βασιλεύσουν τα δικά μας για πάντα”. Επειδή μια τόσο ασύνετη, άδικη, αφύσικη συνθήκη μπορεί (ίσως) στην επόμενη διαδοχή να τους θέσει κάτω από τη διακυβέρνηση ενός αχρείου ή ενός ανόητου. Οι περισσότεροι σοφοί άνθρωποι, στις προσωπικές τους θέσεις, πάντα αντιμετώπιζαν την κληρονομικότητα με περιφρόνηση· ωστόσο είναι ένα απ' αυτά τα κακά, τα οποία μόλις καθιερωθούν δεν αφαιρούνται εύκολα· πολλοί ενδίδουν από φόβο, άλλοι από δεισιδαιμονία, και το πιο δυναμικό κομμάτι μοιράζεται με το βασιλιά τη λεηλασία των υπολοίπων.

Αυτό υποθέτει πως η παρούσα φυλή των βασιλιάδων στον κόσμο έχουν

μια ευγενική καταγωγή· ενώ είναι περισσότερο από πιθανό, ότι αν μπορούσαμε να αφαιρέσουμε το σκοτεινό κάλυμμα της αρχαιότητας, και τους αναζητούσαμε στην πρώτη τους εμφάνιση, θα βρίσκαμε τον πρώτο απ' αυτούς ως τον κύριο κακοποιό μιας αεικίνητης συμμορίας, του οποίου οι άγριοι τρόποι ανάδειξης με πονηριά του απέφεραν τον τίτλο του αρχηγού ανάμεσα σε άρπαγες· και ο οποίος αυξάνοντας τη δύναμή του και επεκτείνοντας τις λεηλασίες του, ενέπνεε δέος στους ήσυχους και ανυπεράσπιστους για να εξασφαλίσει την ασφάλειά τους με συχνές εισφορές. Εκείνη τη στιγμή οι εκλέκτορές του δεν μπορούσαν να έχουν την παραμικρή ιδέα ότι δίνουν κληρονομικό δικαίωμα στους απογόνους του, επειδή μια τέτοια αέναη εξαίρεση των εαυτών τους ήταν ασυμβίβαστη με τις αρχές περί ελευθερίας και μη περιορισμού κατά τις οποίες διατείνονταν πως ζουν. Γιατί, η κληρονομική διαδοχή στα πρώτα χρόνια της μοναρχίας δεν μπορούσε να τεθεί ως ζήτημα διεκδίκησης, αλλά ως κάτι περιστασιακό ή συμπληρωματικό· αλλά καθώς υπήρχαν ελάχιστα ή καθόλου αρχεία εκείνες τις μέρες, και η παραδοσιακή ιστορία ήταν γεμισμένη με μυθεύματα, ήταν πολύ εύκολο, μετά το πέρασμα μερικών γενεών, να επινοηθεί μια προληπτική ιστορία, εξυπηρετική χρονικά, σαν αυτή του Μωάμεθ,¹⁵ για να μπουκώσει το κληρονομικό δικαίωμα στα στόματα του κόσμου. Ίσως οι αναταραχές που απειλούσαν, ή έδειχναν να απειλούν, με την πτώση ενός αρχηγού και την εκλογή ενός καινούριου (καθώς οι εκλογές ανάμεσα σε κακοποιούς δεν θα μπορούσαν να είναι πολύ πειθαρχημένες) ώθησαν πολλούς στην αρχή να τεθούν υπέρ της κληρονομικής αξίωσης· μέσω του οποίου συνέβη, όπως συνέβαινε μέχρι τότε, πώς ότι στην αρχή παρουσιαζόταν ως χρήσιμο, μετέπειτα αξιωνόταν ως δικαίωμα.

Η Αγγλία, από την κατάκτηση¹⁶, έχει γνωρίσει κάποιους καλούς μονάρχες, αλλά στέναξε κάτω από το βάρος των κακών, ενώ κανένας άνθρωπος που έχει τα λογικά του δεν μπορεί να πει πως οι διεκδικήσεις τους υπό τον Γουίλιαμ τον Κατακτητή ήταν ιδιαίτερα έντιμες. Ένας Γάλλος μπάσταρδος που έφτασε με μια ένοπλη ληστοσυμμορία, ένας αυτοδιορισμένος βασιλιάς της Αγγλίας ενάντια στη συγκατάθεση των ντόπιων, είναι με απλούς όρους ένας πολύ φτηνός πανούργος πρωταρχικά. Σίγουρα δεν υπάρχει τίποτα το θείο σε αυτό. Ωστόσο, δεν χρειάζεται να ξοδεύουμε πολύ ώρα στο να εκθέτουμε τον παραλογισμό του κληρονομικού δικαιώματος, αν υπάρχουν κάποιοι τόσο αδύναμοι για να το πιστεύουν, αφήστε τους αδια-

---

¹⁵ Εδώ ο Πέιν αναφέρεται στο δραματικό έργο του Βολτέρου, "Μωάμεθ" (1742).

¹⁶ Η αναφορά γίνεται στην κατάκτηση της Αγγλίας από τους Νορμανδούς και τους Γάλλους, το 1066.

κρίτως να λατρεύουν το γάιδαρο και το λιοντάρι, *ας έχει*. Ούτε θ' αντιγράψω την ταπεινότητά τους, ούτε θα διαταράξω την αφοσίωσή τους.

Θα ρωτούσα ευχάριστα ωστόσο, πώς νομίζουν πως ήρθαν οι βασιλιάδες αρχικά; Η ερώτηση επιδέχεται τρεις απαντήσεις, δηλαδή, είτε δια κλήρου, είτε μέσω εκλογών, είτε μέσω σφετερισμού. Αν ο πρώτος βασιλιάς επιλεγόταν δια κλήρου, αυτό καθιερώνει ένα προηγούμενο για τον επόμενο, το οποίο αποκλείει την κληρονομική διαδοχή. Ο Σαούλ ήταν δια κλήρου, ωστόσο η διαδοχή δεν ήταν ακόμα κληρονομική ούτε φαίνεται απ' αυτή τη διενέργεια ότι υπήρχε κάποια πρόθεση να γίνει ποτέ. Αν ο πρώτος βασιλιάς κάθε χώρας προερχόταν από εκλογές, αυτό ωσαύτως καθιερώνει ένα προηγούμενο για τον επόμενο· τουτέστιν, το ότι το *δικαίωμα* όλων των μελλοντικών γενεών αφαιρείται, από την πράξη των πρώτων εκλεκτόρων, με την επιλογή τους όχι μόνο για ένα βασιλιά, αλλά για μια οικογένεια βασιλέων, δεν έχει άλλο παράλληλό του μέσα ή έξω από τις γραφές, από την κατήχηση του προπατορικού αμαρτήματος, το οποίο προϋποθέτει ότι η ελεύθερη βούληση όλων των ανθρώπων χάθηκε στον Αδάμ· και από μια τέτοια σύγκριση, και χωρίς να επιδέχεται τίποτα άλλο, η κληρονομική διαδοχή δεν μπορεί να αποφέρει κάτι ένδοξο. Γιατί όπως με τον Αδάμ όλοι χρεώθηκαν την αμαρτία, και όπως με τους πρώτους εκλέκτορες όλοι οι άνθρωποι υποχρεώθηκαν να πειθαρχήσουν· όπως στον έναν όλη η ανθρωπότητα έγινε υποτελής του Σατανά, και στον άλλο στην ύπατη εξουσία· όπως η αθωότητά μας χάθηκε στον πρώτο, και η εξουσία μας στον τελευταίο· και καθώς και οι δύο μάς καθιστούν ανίκανους να επαναφέρουμε κάποια προηγούμενη κατάσταση και προνόμια, φυσιολογικά ακολουθεί τ' ότι η αρχική αμαρτία και η κληρονομική διαδοχή είναι παράλληλες. Επαίσχυντος ζυγός! Άδοξη σύνδεση! Ακόμα και ο πιο επιδέξιος σοφιστής δεν μπορεί να παράγει μια πιο ακριβή παρομοίωση.

Όσο για το σφετερισμό, κανένας άνθρωπος δεν θα δυσκολευτεί να τον ορίσει· και το ότι ο Γουίλιαμ ο Κατακτητής ήταν ένας σφετεριστής δεν είναι ένα γεγονός αμφιλεγόμενο. Η απλή αλήθεια είναι, ότι οι παλιές γενεές της αγγλικής μοναρχίας δεν θα τολμήσουν να κοιτάξουν προς τα εκεί.

Αλλά δεν είναι τόσο ο παραλογισμός όσο η κακία της κληρονομικής διαδοχής που απασχολεί την ανθρωπότητα. Διασφάλισε ότι μια φυλή καλών και σοφών ανθρώπων θα είχαν τη σφραγίδα της θείκης εξουσίας, αλλά καθώς ανοίγει μια πόρτα στους *ανόητους*, τους *αδύναμους* και τους *ακατάλληλους*, έχει μέσα της τη φύση της καταπίεσης. Οι άνθρωποι που

βλέπουν τους εαυτούς τους ως γεννημένους για να βασιλεύουν, και τους άλλους ως γεννημένους για να υπακούν, σύντομα γίνονται θρασεείς· διαχωρισμένοι από τους υπόλοιπους ανθρώπους τα μυαλά τους νωρίς δηλητηριάζονται με σπουδαιότητα· κι ο κόσμος μέσα στον οποίο δρουν, υλικά διαφέρει τόσο πολύ από τον κόσμο των πολλών, που δεν έχουν παρά μια μικρή ευκαιρία να γνωρίσουν τα πραγματικά του ενδιαφέροντα, κι όταν διαδεχθούν την κυβέρνηση είναι συχνά οι πιο ανίδεοι και ακατάλληλοι από οποιονδήποτε σε όλη την επικράτεια.

Άλλο ένα κακό που βρίσκεται στην κληρονομική διαδοχή είναι, τ' ό τι ο θρόνος μπορεί να καταληφθεί από κάποιο νέο οποιασδήποτε ηλικίας· όλοι όσοι βρίσκονται στην αντιβασιλεία λειτουργώντας κάτω από το κάλυμμα του βασιλιά, έχουν κάθε ευκαιρία και κίνητρο να προδώσουν την εμπιστοσύνη του.

Η ίδια εθνική ατυχία συμβαίνει, όταν ένας βασιλιάς που φθείρεται από την ηλικία και τις ασθένειες των γηρατειών, εισέρχεται στο τελευταίο στάδιο της ανθρώπινης αδυναμίας. Και στις δύο αυτές περιπτώσεις ο λαός γίνεται βορά σε κάθε αχρείο, ο οποίος μπορεί να κακοτεχνεί επιτυχώς με τις ασυνεσίες των γηρατειών ή της νεαρής ηλικίας.

Η πιο αληθοφανής εικασία, που έχει ποτέ προταθεί για χάρη της κληρονομικής διαδοχής είναι, ότι αποτρέπει ένα έθνος από εμφυλίους πολέμους· κι αν ήταν αυτό αλήθεια, θα ήταν βαρύνουσας σημασίας· αντιθέτως, είναι η πιο αναίσχυντη ψευτιά που επιβλήθηκε ποτέ στην ανθρωπότητα. Όλη η ιστορία της Αγγλίας απαρνείται το γεγονός. Τριάντα βασιλιάδες και δύο ανήλικοι έχουν βασιλεύσει σ' αυτό το αλαφιασμένο βασίλειο από την κατάκτηση μέχρι τώρα, μέσα στο χρόνο των οποίων έχουν συμβεί (συμπεριλαμβανομένης της Επανάστασης) όχι λιγότεροι από οχτώ εμφύλιοι πόλεμοι και δεκαεννιά εξεγέρσεις. Διότι αντί να λειτουργεί για την ειρήνη, δρα εναντίον της, και καταστρέφει τα θεμέλιά της.

Η αντιπαράθεση για τη μοναρχία και τη διαδοχή, μεταξύ των οίκων του Γιορκ και του Λάνκαστερ, σώριασαν την Αγγλία σ' ένα πεδίο αίματος για πολλά χρόνια. Δώδεκα μάχες εκ παρατάξεως, πέραν των αψιμαχιών και των πολιορκιών, διεξήχθησαν ανάμεσα στον Χένρι και στον Έντουαρντ.

Δύο φορές ο Χένρι ήταν αιχμάλωτος του Έντουαρντ, ο οποίος με τη σειρά του υπήρξε αιχμάλωτος του Χένρι. Και τόσο αβέβαιη είναι η έκβαση του πολέμου και η κατάσταση του έθνους, όταν η βάση των διενέξεων δεν είναι

τίποτα άλλο παρά προσωπικά ζητήματα, που ο Χένρι μεταφέρθηκε εν μέσω θριάμβων από μια φυλακή σε ένα παλάτι, και ο Έντουαρντ υποχρεώθηκε να πετάξει από ένα παλάτι σε μια ξένη γη· ακόμα, καθώς οι ξαφνικές αλλαγές της κατάστασης σπανίως παραμένουν, ο Χένρι με τη σειρά του εκδιώχθηκε από το θρόνο, και ο Έντουαρντ επανεκλήθη για να τον διαδεχθεί. Το κοινοβούλιο πάντα ακολουθεί την ισχυρότερη πλευρά.

Αυτή η αντιπαράθεση άρχισε στη βασιλεία του Χένρι του Έκτου, και δεν τελείωσε ολοκληρωτικά μέχρι τον Χένρι τον Έβδομο, υπό τον οποίο οι οικογένειες ήταν ενωμένες. Αποτέλεσε μια περίοδο 67 χρόνων, δηλαδή, από το 1422 μέχρι το 1489. Εν συντομία, η μοναρχία και η διαδοχή έχουν κυλίσει (όχι αυτό ή το άλλο το βασίλειο μόνο) αλλά όλο τον κόσμο στο αίμα και τις στάχτες. Αυτή είναι μια μορφή κυβέρνησης για την οποία ο λόγος του Θεού φέρει εναντίον της τεκμήρια, και αίμα θα τη συνοδεύει.

Αν ερευνήσουμε τις δουλειές ενός βασιλιά, θα βρούμε ότι (σε κάποιες χώρες δεν έχουν καμία) αφού περιφέρουν τις ζωές τους χωρίς ευχαρίστηση για τους ίδιους και χωρίς να ωφελούν το έθνος, αποσύρονται από τη σκηνή, και αφήνουν τους διαδόχους τους να κάνουν τον ίδιο μάταιο κύκλο. Στις απόλυτες μοναρχίες όλο το βάρος των εργασιών, πολιτικών και στρατιωτικών, το φέρει ο βασιλιάς· τα παιδιά του Ισραήλ στην αναζήτησή τους για ένα βασιλιά, προέβαλαν αυτή την έκκληση “που μπορεί να μας κρίνει, και να βγαίνει μπροστά μας και να μάχεται τις μάχες μας”. Αλλά σε χώρες που δεν είναι ούτε δικαστής ούτε στρατηγός, όπως στην Αγγλία, ένας άνθρωπος θα μπερδευόταν σχετικά με το ποιος είναι ο ρόλος του.

Όσο πιο κοντά μια κυβέρνηση πλησιάζει μια δημοκρατία, τόσο λιγότερη δουλειά υπάρχει για ένα βασιλιά. Είναι κάπως δύσκολο να βρεθεί ένα κατάλληλο όνομα για την κυβέρνηση της Αγγλίας. Ο Σερ Γουίλιαμ Μέρντιθ, την αποκαλεί δημοκρατία· αλλά στην παρούσα της κατάσταση δεν αξίζει το όνομα, επειδή η διεφθαρμένη επιρροή του στέμματος, έχοντας όλες τις υπηρεσίες στη διάθεσή της, έχει τόσο αποτελεσματικά καταπιεί τη δύναμη, κι έχει φάει την αρετή της Βουλής των Κοινοτήτων (το δημοκρατικό μέρος του συντάγματος) που η κυβέρνηση της Αγγλίας είναι σχεδόν τόσο μοναρχική όσο αυτή της Γαλλίας ή της Ισπανίας.

Οι άνθρωποι έρχονται σε ρήξη για ονόματα χωρίς να τα καταλαβαίνουν. Γιατί είναι το δημοκρατικό και όχι το μοναρχικό μέρος του συντάγματος της Αγγλίας στο οποίο βρίσκεται η δόξα των Άγγλων, δηλαδή, η ελευθερία του να επιλέγουν μια βουλή κοινοτήτων από το δικό τους σώμα και είναι

εύκολο να δούμε πως όταν η δημοκρατική αρετή αποτυγχάνει, η σκλαβιά έπεται. Γιατί είναι το σύνταγμα της Αγγλίας αηδιαστικό, πέραν του ότι η μοναρχία έχει δηλητηριάσει τη Δημοκρατία, και του ότι το Στέμμα έχει απορροφήσει το Λαό; Στην Αγγλία ένας βασιλιάς έχει πολύ λιγότερα να πράττει από το να κάνει πολέμους και να δίνει βαθμούς· το οποίο με απλούς όρους, είναι να εξαθλιώνει το έθνος και να το βάζει σε αντιπαλότητες. Πολύ καλή δουλειά πράγματι για έναν άνθρωπο που παίρνει οχτακόσιες χιλιάδες στερλίνες το χρόνο και τον προσκυνούν κιόλας! Περισσότερης αξίας είναι ένας ειλικρινής άνθρωπος στην κοινωνία, και στα μάτια του Θεού, απ' ότι όλα τα εστεμμένα καθάρματα που έζησαν ποτέ.

Κεφάλαιο III

Σκέψεις Πάνω στην Παρούσα Κατάσταση των Αμερικανικών Ζητημάτων.

Στις επόμενες σελίδες δεν θα προσφέρω τίποτα παραπάνω από απλά γεγονότα, λιτά επιχειρήματα και κοινή λογική· και δεν έχω τίποτα πρωτύτερο να κανονίσω με τον αναγνώστη, πέραν του να απαλλάξει τον εαυτό του από προκαταλήψεις και προδιαθέσεις, και ν' ανεχθεί τη λογική και τα αισθήματά του να αποφασίσουν μόνα τους· να προσθέσει, ή καλύτερα να μην αφαιρέσει, τον αληθινό χαρακτήρα του ανθρώπου, και με γενναιοδωρία να διευρύνει τις βλέψεις του πέρα από τη σημερινή μέρα.

Έχουν γραφτεί τόμοι για το θέμα του αγώνα μεταξύ της Αγγλίας και της Αμερικής. Άνθρωποι όλων των βαθμίδων έχουν μπλεχτεί στην αντιπαράθεση, με διαφορετικά κίνητρα, και με ποικίλα σχέδια· αλλά όλα έχουν αποδειχτεί ανεπαρκή, και η περίοδος του αντίλογου έχει τελειώσει. Τα όπλα, ως το τελευταίο μέσο, αποφασίζουν την αντιπαράθεση· η προσφυγή ήταν η επιλογή του βασιλιά, και η χώρα έχει δεχτεί την πρόκληση.

Έχει αναφερθεί για τον κ. Πέλαμ¹⁷ τον ύστατο (ο οποίος αν και ικανός υπουργός δεν ήταν χωρίς τα λάθη του) ότι όταν του έγινε επίθεση στη βουλή των κοινοτήτων, επ' αυτού, ότι τα μέτρα του ήταν μόνο προσωρινά, απάντησε, “θα φτάσουν για όσο διαρκεί η εποχή μου”. Όταν μια σκέψη τόσο ολέθρια και ανανδρη κατέχει τις αποικίες στην παρούσα αντιπαράθεση, το όνομα των προγόνων θα το θυμούνται οι μελλοντικές γενεές με απέχθεια.

Ο ήλιος ποτέ δεν έλαμψε για μια αιτία μεγαλύτερης αξίας. Αυτό δεν είναι ζήτημα μιας πόλης, μιας χώρας, μιας επαρχίας, ή ενός βασιλείου, αλλά μιας ηπείρου – τουλάχιστον του ενός ογδού της κατοικήσιμης υδρογείου. Αυτό δεν είναι η ανησυχία μιας ημέρας, ενός έτους, ή μιας εποχής· οι επόμενες γενιές περιλαμβάνονται ουσιαστικά στην αντιπαράθεση, και λίγο ή πολύ θα επηρεαστούν, ακόμα και στο τέλος του χρόνου, από τα συμβάντα του σήμερα. Τώρα είναι ο χρόνος σποράς της ηπειρωτικής ένωσης, της πίστης και της τιμής. Και η μικρότερη ζημιά τώρα θα `ναι σαν ένα όνομα

---

17 Pelham, Henry (1764-1754): Άγγλος πολιτικός, διετέλεσε Πρωθυπουργός και Πρώτος Λόγδος του Θησαυροφυλακίου.

χαραγμένο με τη μύτη μιας καρφίτσας στον τρυφερό φλοιό μιας νεαρής βελανιδιάς· η πληγή θα μεγαλώσει μαζί με το δέντρο, και οι μελλοντικές γενιές θα το διαβάσουν σε πλήρως ανεπτυγμένους χαρακτήρες.

Προχωρώντας το ζήτημα από την επιχειρηματολογία στα όπλα, μια νέα περιοχή για την πολιτική έφτασε· μια νέα μέθοδος σκέψης ήρθε. Όλα τα σχέδια, οι προτάσεις, κλπ. πριν από τη δεκάτη ενάτη Απριλίου,¹⁸ δηλαδή, την έναρξη των εχθροπραξιών, είναι σαν τα ημερολόγια του περασμένου χρόνου· τα οποία, αν και κατάλληλα τότε, είναι παραγκωνισμένα και άχρηστα τώρα.

Οτιδήποτε προωθήθηκε απ' τους υπερασπιστές της κάθε πλευράς του ζητήματος τότε, ολοκληρώθηκε σε ένα και το αυτό σημείο, δηλαδή, μια ένωση με τη Μεγάλη Βρετανία· η μόνη διαφορά μεταξύ των συμβαλλόμενων μερών ήταν η μέθοδος επίτευξης· το ένα πρότεινε επιβολή, το άλλο φιλία· αλλά μέχρι τώρα αυτό που συμβαίνει είναι ότι το πρώτο έχει αποτύχει, και το δεύτερο έχει αποσύρει την επιρροή του.

Όσα έχουν ειπωθεί για τα πλεονεκτήματα της συμφιλίωσης, η οποία, σαν ένα ευχάριστο όνειρο, έχει σβήσει και μας άφησε όπως ήμαστε, δεν είναι παρά σωστά, ότι πρέπει να εξετάσουμε την αντίθετη πλευρά του επιχειρήματος, και να ερευνήσουμε μερικές από τις πολλές υλικές ζημιές τις οποίες αυτές οι αποικίες στηρίζουν, και πάντα θα στηρίζουν, με το να είναι

---

18 Εδώ και πιο κάτω, ο Πέιν αναφέρεται στη "Μάχη του Λέξινγκτον και του Κονκόρντ". Τα ξημερώματα της 19ης Απριλίου 1775, οι Βρετανοί έστειλαν δυνάμεις από τη Βοστώνη στο Κονκόρντ για να βρουν κρυμμένα πυρομαχικά των Πατριωτών, αλλά και να ψάξουν για τους επαναστάτες Σάμιουελ Ανταμς και Τζον Χάνκοκ. Στα μισά της διαδρομής τους περίμενε μια μικρή δύναμη 50 περίπου ντόπιων, οι οποίοι δεν ήταν παρατεταγμένοι για μάχη και είχαν δώσει χώρο στους Άγγλους να συνεχίσουν τη διαδρομή τους. Με την άφιξη των περίπου 700 Άγγλων, δόθηκε εντολή στους Αμερικανούς από τον επικεφαλής τους να διαλυθούν. Καθώς αυτοί διαλύονταν, δέχτηκαν πυρά από το αγγλικό στράτευμα, με αποτέλεσμα οχτώ Πατριώτες να χάσουν τη ζωή τους. Τα νέα μαθεύτηκαν αμέσως στα γύρω χωριά και μέσα σε λίγες ώρες μαζεύτηκαν 400 περίπου Πατριώτες σε ένα λόφο δίπλα στη Νορθ Μπριτζ, όπου και πήραν τον έλεγχο της περιοχής, κατατροπώνοντας 100 περίπου Άγγλους. Η επόμενη μάχη έγινε στην περιοχή του Λέξινγκτον με τους Πατριώτες να αριθμούν πλέον 2.000. Οριακά πριν υποχωρήσουν οι Άγγλοι, μια δύναμη 1.000 στρατιωτών κατέφθασε προς υποστήριξή τους. Τις επόμενες ώρες ακολούθησαν οι μάχες στο Μενότομι και το Τσάρλεστον, με τους Άγγλους εν τέλει να τρέπονται σε φυγή. Ο τελικός απολογισμός για τους Πατριώτες ήταν 49 νεκροί και 39 τραυματίες, και για τους Άγγλους 73 και 174 αντίστοιχα. Το επόμενο πρωί 5.000 ένοπλοι Πατριώτες περικύκλωσαν τη Βοστώνη, η οποία αποτελούσε βάση των αγγλικών δυνάμεων, αποτρέποντας τον αγγλικό στρατό από μια νέα επέμβαση. Αυτό το σώμα ενόπλων θα αποτελέσει την πρώτη σύσταση του Ηπειρωτικού Στρατού.

συνδεδεμένες με, και εξαρτώμενες από, τη Μεγάλη Βρετανία. Να εξετάσουμε αυτήν τη σύνδεση και την εξάρτηση, στις αρχές της φύσης και της κοινής λογικής, για να δούμε τι πρέπει να εμπιστευθούμε, σε περίπτωση απόσπασης, και τι πρόκειται να αναμένουμε, σε περίπτωση εξάρτησης.

Έχω ακούσει να ισχυρίζονται μερικοί, ότι όπως η Αμερική έχει ακμάσει κάτω από την προηγούμενη σύνδεσή της με τη Μεγάλη Βρετανία, έτσι η ίδια σύνδεση είναι απαραίτητη προς τη μελλοντική της ευτυχία, και πως πάντα θα `χει την ίδια επίδραση. Τίποτα δεν μπορεί να είναι πιο εσφαλμένο απ' αυτού του είδους το επιχείρημα. Μπορούμε εξίσου να ισχυριστούμε, ότι επειδή ένα παιδί έχει αναπτυχθεί με γάλα, ότι δεν πρόκειται ποτέ να φάει κρέας· ή ότι τα πρώτα είκοσι χρόνια της ζωής μας μπορούν να αποτελέσουν προηγούμενο για τα επόμενα είκοσι. Αλλ' ακόμα κι αυτό είναι αποδεκτό περισσότερο απ' όσο είναι αληθές, απαντώ σταράτα, ότι η Αμερική θα `χε ευημερήσει εξίσου, και πιθανόν πολύ περισσότερο, αν καμία ευρωπαϊκή δύναμη δεν είχε σχέσεις με αυτή. Το εμπόριο από το οποίο έχει πλουτίσει είναι απαραίτητο για τη ζωή, και θα `χει πάντα μια αγορά για όσο η τροφή είναι συνήθειο της Ευρώπης.

Αλλά μας έχει προστατεύσει, λένε κάποιοι. Τ' ότι μας απορρόφησε είναι αλήθεια, και τ' ότι υπερασπίστηκε την ήπειρο με έξοδα δικά μας καθώς επίσης και δικά της είναι παραδεκτό, και θα `χε υπερασπιστεί την Τουρκία απ' το ίδιο κίνητρο, δηλαδή, για χάρη του εμπορίου και της εξουσίας.

Αλίμονο, έχουμε από καιρό λοξοδρομήσει λόγω αρχαίων προκαταλήψεων και κάναμε μεγάλες θυσίες λόγω δεισιδαιμονίας. Έχουμε καυχηθεί για την προστασία της Μεγάλης Βρετανίας, χωρίς να συλλογιστούμε, ότι το κίνητρό της ήταν το *συμφέρον* όχι η *συμπάθεια*: ότι δεν μας προστάτευσε από τους *εχθρούς μας για λογαριασμό μας, αλλ' από τους εχθρούς της για λογαριασμό της*, από εκείνους που δεν είχαν καμία φιλονικία με μας σε *άλλο επίπεδο*, και που θα `ναι πάντα εχθροί μας στο *ίδιο επίπεδο*. Αφήστε τη Βρετανία να αποχαιρετίσει τις αξιώσεις της στην ήπειρο, ή την ήπειρο να ξεφύγει από την εξάρτηση, και θα βρεθούμε σε ειρήνη με τη Γαλλία και την Ισπανία όντας αυτοί σε πόλεμο με τη Βρετανία. Οι δυστυχίες του τελευταίου πολέμου του Ανοβέρου, οφείλουν να μας προειδοποιήσουν ενάντια στις συμμαχίες.

Αυτό βεβαιώθηκε πρόσφατα στο Κοινοβούλιο, ότι οι αποικίες δεν έχουν καμία σχέση η μία με την άλλη παρά μέσω της γονικής χώρας, δηλαδή, ότι η Πενσιλβάνια και το Τζέρσι, κι όλες οι υπόλοιπες, είναι αδερφές αποικίες

μέσω της Αγγλίας· αυτό είναι βεβαίως ένας πολύ πλάγιος τρόπος παροχής φιλίας, αλλά είναι ο κοντινότερος και ο μόνος αληθινός τρόπος παροχής εχθρότητας, εάν μπορώ να το πω έτσι. Η Γαλλία και η Ισπανία δεν ήταν ποτέ, και ενδεχομένως δεν θα `ναι ποτέ εχθροί μας ως *Αμερικανοί*, αλλά ως *υποκείμενα της Μεγάλης Βρετανίας*.

Αλλά η Μεγάλη Βρετανία είναι η γονική χώρα, λένε κάποιοι. Τότε ακόμα περισσότερη ντροπή γι` αυτή. Ούτε τα θηρία δεν καταβροχθίζουν τα μωρά τους· ούτε οι άγριοι δεν κάνουν πόλεμο στις οικογένειές τους· διότι ο ισχυρισμός, εάν αληθεύει, επιστρέφει εναντίον της· αλλά συμβαίνει να μην αληθεύει, ή ν` αληθεύει μόνο εν μέρει, και η φράση *γονική ή μητρική χώρα* έχει υιοθετηθεί φαρισαϊκά απ` το βασιλιά και τα παράσιτά του, με ένα χαμηλό παπιστικό σχέδιο για ν` αποδοθεί μια άδικη προκατάληψη στην εύπιστη αδυναμία των μυαλών μας. Η Ευρώπη, κι όχι η Αγγλία, είναι η γονική χώρα της Αμερικής. Αυτός ο νέος κόσμος αποτελεί το άσυλο για τους διωγμένους εραστές της πολιτικής και θρησκευτικής ελευθερίας από *κάθε μέρος* της Ευρώπης. Έχουν καταφύγει εδώ, όχι από τις στοργικές αγκαλιές της μητέρας, αλλά από τη βαναυσότητα του τέρατος· και είναι τόσο μεγάλη αλήθεια για την Αγγλία, ότι η ίδια τυραννία που έδιωξε τους πρώτους μετανάστες απ` το σπίτι, καταδιώκει ακόμα τους απογόνους τους.

Σ` αυτό το εκτενές τέταρτο της υδρογείου, ξεχνάμε τα στενά όρια των τριακοσίων εξήντα μυριάδων (η έκταση της Αγγλίας) και φέρνουμε τη φιλία μας σε μια μεγαλύτερη κλίμακα· απαιτούμε αδελφοσύνη με κάθε Ευρωπαϊό Χριστιανό, και το θρίαμβο της γενναιοδωρίας του συναισθήματος.

Είναι ευχάριστο να παρατηρούμε από ποιες κανονικές διαβαθμίσεις ξεπερνάμε τη δύναμη της τοπικής προκατάληψης, καθώς διευρύνουμε την εξοικείωσή μας με τον κόσμο. Ένας άνθρωπος γεννημένος σ` οποιαδήποτε πόλη της Αγγλίας διαιρεμένης σε κοινότητες, θα συσχετιστεί φυσιολογικά με τους περισσότερους από τους κοντινούς του ενορίτες (επειδή τα ενδιαφέροντά τους σε πολλές περιπτώσεις θα είναι κοινά) και θα τους ξεχωρίζει με το όνομα του *γείτονα*· εάν τον συναντήσει μόνο μερικά μίλια από το σπίτι, ρίχνει τη στενή ιδέα μιας οδού, και τον χαιρετίζει ονομάζοντάς τον *άνθρωπο της πόλης* [townsman]· εάν ταξιδεύει έξω από το νομό, και τον συναντήσει σε κάποιον άλλο, ξεχνά τις δευτερεύουσες διαιρέσεις της οδού και της πόλης, και τον αποκαλεί *άνθρωπο της χώρας* [countryman]· δηλαδή, *άνθρωπο του νομού* [countyman]· αλλά εάν στις ξένες εξορμήσεις τους πρέπει να συσχετιστούν στη Γαλλία ή οποιοδήποτε άλλο μέρος της

Ευρώπης, η τοπική τους ενθύμηση θα διευρυνόταν σε αυτή των *ανθρώπων της Αγγλίας* [Englishmen]. Και από μια δίκαιη λογική ισότητα, όλοι οι Ευρωπαίοι που συναντιούνται στην Αμερική, ή σε οποιοδήποτε άλλο μέρος της υδρογείου, είναι *άνθρωποι της χώρας*: γιατί η Αγγλία, η Ολλανδία, η Γερμανία, ή η Σουηδία, συγκρινόμενες με το σύνολο, βρίσκονται στο ίδιο σημείο σε μεγαλύτερη κλίμακα, που τα τμήματα της οδού, της πόλης και του νομού βρίσκονται σε μικρότερες κλίμακες: διακρίσεις πολύ περιορισμένες για ηπειρωτικά μυαλά. Λιγότερο από το ένα τρίτο των κατοίκων, ακόμα κι αυτής της επαρχίας, είναι αγγλικής καταγωγής. Γι' αυτόν το λόγο απορρίπτω τη φράση της γονικής ή μητέρας χώρας ως ισχύουσα για την Αγγλία μόνο, ως ψεύτικη, εγωιστική, μυωπική και μη γενναιόδωρη.

Αλλά ακόμα κι αν δεχτούμε, πως ήμαστε όλοι αγγλικής καταγωγής, τι σημαίνει αυτό; Τίποτα. Η Βρετανία, όντας τώρα ένας ανοικτός εχθρός, εξαφανίζει κάθε άλλο όνομα και τίτλο: Και το να ειπωθεί ότι η συμφιλίωση είναι καθήκον μας, είναι αληθινά αστείο. Ο πρώτος βασιλιάς της Αγγλίας, της παρούσας γραμμής (ο Γουίλιαμ ο Κατακτητής) ήταν Γάλλος, και οι μισοί από τους λόρδους της Αγγλίας είναι απόγονοι από την ίδια χώρα: έτσι με την ίδια μέθοδο λογικής, η Αγγλία οφείλει να κυβερνηθεί από τη Γαλλία.

Πολλά έχουν ειπωθεί για την ενωμένη δύναμη της Βρετανίας και των αποικιών, ότι ενωμένες μπορούν να προκαλέσουν σε μάχη όλο τον κόσμο. Αλλά αυτό είναι απλή υπόθεση: η μοίρα του πολέμου είναι αβέβαιη, ούτε οι εκφράσεις σημαίνουν τίποτα: γιατί αυτή η ήπειρος δεν θα δεχόταν ποτέ η ίδια την απομύζηση των κατοίκων της για να υποστηρίξει τα βρετανικά όπλα στην Ασία, την Αφρική, ή την Ευρώπη.

Εκτός αυτού, τι σχέση έχουμε εμείς με εναντίωση στον κόσμο; Το σχέδιό μας είναι το εμπόριο, και πράττοντάς το καλά, θα μας εξασφαλίσει την ειρήνη και τη φιλία όλης της Ευρώπης: επειδή είναι το συμφέρον όλης της Ευρώπης να έχει την Αμερική ως ελεύθερο λιμένα. Το εμπόριό της θα `ναι πάντα μια προστασία, και το ότι δεν έχει χρυσό και ασήμι την εξασφαλίζει από τους εισβολείς.

Προκαλώ το θερμότερο συνήγορο της συμφιλίωσης, να παρουσιάσει, ένα ενιαίο πλεονέκτημα που αυτή η ήπειρος μπορεί να συγκεντρώσει, με το να είναι συνδεδεμένη με τη Μεγάλη Βρετανία. Επαναλαμβάνω την πρόκληση, ούτε ένα ενιαίο πλεονέκτημα δεν προκύπτει. Το καλαμπόκι μας θα πιάσει την τιμή του σε οποιαδήποτε αγορά στην Ευρώπη, και τα εισαγόμενα

αγαθά μας πρέπει να πληρωθούν για να τ' αγοράσουμε όπου θελήσουμε.

Αλλά και οι βλάβες και τα μειονεκτήματα που διατηρούμε απ' αυτήν τη σύνδεση, είναι αναρίθμητα· και το καθήκον μας προς την ανθρωπότητα ευρέως, καθώς επίσης και προς εμάς, μας καθοδηγεί να αρνηθούμε τη συμμαχία: Επειδή, οποιαδήποτε υποβολή, ή εξάρτηση από τη Μεγάλη Βρετανία, τείνει άμεσα να περιλάβει αυτή την ήπειρο σε ευρωπαϊκούς πολέμους και φιλονικίες· και μας βάζει σε αντίθεση με έθνη, τα οποία ειδάλλως θα επιδίωκαν τη φιλία μας, και εναντίον των οποίων, εμείς δεν έχουμε ούτε θυμό ούτε παράπονα. Δεδομένου ότι η Ευρώπη είναι η αγορά μας για το εμπόριο, οφείλουμε να μη διαμορφώσουμε καμία μερική σύνδεση με οποιοδήποτε μέρος της. Είναι το αληθινό συμφέρον της Αμερικής να είναι καθαρή από ευρωπαϊκές διαμάχες, κάτι το οποίο δεν θα μπορεί ποτέ να κάνει, όσο βρίσκεται εξαρτώμενη από την Βρετανία, γινόμενη ο κατιμάς στην κλίμακα της βρετανικής πολιτικής.

Η Ευρώπη είναι πολύ πυκνά εγκατεστημένη με βασιλεία εν ειρήνη επί μακρόν, και όποτε ξεσπά ένας πόλεμος μεταξύ της Αγγλίας και οποιασδήποτε ξένης δύναμης, το εμπόριο της Αμερικής καταστρέφεται, *λόγω της σύνδεσής της με την Βρετανία*. Ο επόμενος πόλεμος μπορεί να μην εξελιχθεί όπως οι προηγούμενοι, κι αν αυτό συμβεί, οι τωρινοί υπερασπιστές της συμφιλίωσης θα επιθυμούν το διαχωρισμό τότε, επειδή, η ουδετερότητα σ' εκείνη την περίπτωση, θα `ναι ασφαλέστερη συνοδεία από τους στρατιώτες. Κάθε πράγμα που είναι σωστό ή φυσικό παρακαλεί για διαχωρισμό. Το αίμα των σκοτωμένων, η κλαμένη φωνή των κραυγών της φύσης, *πως είναι ώρα για απόσχιση*.

Ακόμα και η απόσταση στην οποία ο Παντοδύναμος έχει τοποθετήσει την Αγγλία και την Αμερική, είναι μια ισχυρή και φυσική απόδειξη, ότι η εξουσία της μιας, πάνω στην άλλη, δεν ήταν ποτέ το σχέδιο των Ουρανών. Η περίοδος επίσης την οποία η ήπειρος ανακαλύφθηκε, προσθέτει βάρος στο επιχείρημα, και ο τρόπος με τον οποίο κατοικήθηκε αυξάνει τη δύναμή του. Ο ανασχηματισμός προηγήθηκε της ανακάλυψης της Αμερικής, σαν ο Πανίσχυρος να εννοούσε ευγενικά ν' ανοίξει ένα καταφύγιο για τους κατατρεγμένους στα προσεχή χρόνια, όταν το σπίτι δεν θα μπορούσε να παρέχει ούτε φιλία ούτε ασφάλεια.

Η εξουσία της Μεγάλης Βρετανίας πάνω σ' αυτή την ήπειρο, είναι μια μορφή κυβέρνησης, η οποία πρέπει αργά ή γρήγορα να λάβει ένα τέλος: Και ένα σοβαρό μυαλό δεν μπορεί να χαράξει κάποια αληθινή ευχαρί-

στηση κοιτώντας μπροστά, κάτω από την επίπονη και θετική καταδίκη, ότι αυτό που αποκαλεί "το παρόν σύνταγμα" είναι μόνο προσωρινό. Σαν γονείς, δεν μπορούμε να έχουμε καμία χαρά, γνωρίζοντας ότι αυτή η κυβέρνηση δεν είναι αρκετά μακροχρόνια για να εξασφαλίσει οποιοδήποτε πράγμα μπορούμε να κληροδοτήσουμε στις επόμενες γενεές: Και από μια απλή μέθοδο επιχειρηματολογίας, δεδομένου ότι οδηγούμε την επόμενη γενιά στο χρέος, οφείλουμε να κάνουμε δουλειά γι' αυτό, διαφορετικά τους χρησιμοποιούμε με κακία και αξιολύπητα. Προκειμένου να ανακαλύψουμε τη γραμμή των καθηκόντων μας σωστά, πρέπει να πάρουμε τα παιδιά μας στα χέρια μας, και να καθορίσουμε το σταθμό μας μερικά χρόνια αργότερα στη ζωή· αυτό το ύψωμα θα παρουσιάσει μια προοπτική, την οποία μερικοί φόβοι και προκαταλήψεις του παρόντος κρύβουν από τη θέα μας.

Αν και θ' απέφευγα προσεκτικά να δώσω περιττές προσβολές, τείνω ωστόσο να πιστεύω, ότι όλοι εκείνοι που ενστερνίζονται το δόγμα της συμπλιώσης, μπορούν να περιληφθούν μέσα στις ακόλουθες περιγραφές: Άνθρωποι με συμφέρον, οι οποίοι δεν είναι άξιοι εμπιστοσύνης· άνθρωποι αδύναμοι που δεν μπορούν να δουν· άνθρωποι προκατειλημμένοι που δεν θα δουν· και ένα ορισμένο σύνολο ανθρώπων μετρίων, που σκέφτονται για τον ευρωπαϊκό κόσμο καλύτερα απ' όσο του αξίζει· κι αυτή η τελευταία κατηγορία από μια άκριτη διαβούλευση, θα 'ναι η αιτία περισσότερων καταστροφών σ' αυτή την ήπειρο απ' όλες τις υπόλοιπες τρεις.

Είναι η καλή τύχη πολλών να ζουν απόμακροι από τη σκηνή της θλίψης· το κακό δεν έρχεται στις πόρτες τους σε τέτοιο βαθμό για να τους κάνει να αισθανθούν την αστάθεια από την οποία διακατέχεται όλη η αμερικανική ιδιοκτησία. Αλλ' αν αφήσουμε τη φαντασία μας να μας μεταφέρει για μερικές στιγμές στη Βοστώνη, αυτή η θέση εξαθλίωσης θα μας κάνει σοφότερους, και θα μας καθοδηγήσει να αρνηθούμε για πάντα μια δύναμη στην οποία δεν μπορούμε να έχουμε καμία εμπιστοσύνη. Οι κάτοικοι αυτής της δύστυχης πόλης, που μόλις πριν λίγους μήνες ήταν στην άνεση και την ευημερία, τώρα δεν έχουν καμία άλλη εναλλακτική λύση απ' το να μείνουν και να πεινάσουν, ή να καταφύγουν στη ζητιανιά. Κινδυνεύοντας από τη φωτιά των φίλων τους εάν συνεχίσουν μέσα στην πόλη, και βρισκόμενοι υπό λεηλασία από το στράτευμα εάν την αφήσουν. Στην παρούσα κατάστασή τους είναι φυλακισμένοι χωρίς ελπίδα λύτρωσης, και σε μια γενική επίθεση με σκοπό τη βοήθειά τους, θα βρίσκονταν εκτεθειμένοι στη μανία και των δύο στρατών.

Οι άνθρωποι με παθητική ιδιοσυγκρασία βλέπουν κάπως ελαφρώς τις προσβολές της Βρετανίας, και, ελπίζοντας ακόμα για το καλύτερο, είναι ικανοί να πουν, “Ελάτε, ελάτε, θα γίνουμε φίλοι ξανά, για όλα αυτά”. Αλλά εξετάστε τα πάθη και τα αισθήματα της ανθρωπότητας. Φέρετε το δόγμα της συμφιλίωσης στη λύδια λίθο της φύσης, και πείτε μου ύστερα, μπορείτε εφεξής να αγαπήσετε, να τιμήσετε και να εξυπηρετήσετε πιστά τη δύναμη που έφερε φωτιά και ξίφος στον τόπο σας; Εάν δεν μπορείτε να τα κάνετε όλ’ αυτά, τότε απλά εξαπατάτε τους εαυτούς σας, και η καθυστέρησή σας φέρνει καταστροφή στις μελλοντικές γενεές. Η μελλοντική σας σύνδεση με τη Βρετανία, την οποία δεν μπορείτε ούτε να αγαπάτε ούτε να τιμάτε, θα `ναι αναγκαστική και αφύσικη, και όντας διαμορφωμένη μόνο στο σχέδιο της παρούσας διευκόλυνσης, σε λίγο χρόνο θα περιέλθει σε μια υποτροπή πιο δύστυχη από την πρώτη. Αλλά εάν λέτε, μπορείτε ακόμα να ξεπεράσετε τις παραβιάσεις, τότε ρωτώ, Έχει καεί το σπίτι σας; Έχει καταστραφεί η ιδιοκτησία σας μπροστά στα μάτια σας; Στερούνται η σύζυγος και τα παιδιά σας το κρεβάτι για να ξαπλώσουν,¹⁹ ή το ψωμί για να ζήσουν; Έχετε χάσει ένα γονιό ή ένα παιδί από τα χέρια τους, και είστε εσείς οι ίδιοι οι κατεστραμμένοι και δυστυχείς επιζώντες; Εάν δεν έχετε, τότε δεν μπορείτε να κρίνετε αυτούς που έχουν. Αλλά εάν έχετε, και μπορείτε ακόμα να δώσετε τα χέρια με τους δολοφόνους, τότε είστε ανάξιοι του ονόματος σύζυγος, πατέρας, φίλος, ή αγαπημένος, και οποιαδήποτε κι αν είναι η τάξη ή ο τίτλος σας στη ζωή, έχετε την καρδιά ενός δειλού, και το πνεύμα ενός συκοφάντη.

Αυτό δεν είναι υποδαύλιση ή υπερβολή θεμάτων, αλλά η δοκιμή τους με αυτά τα αισθήματα και τη στοργή που δικαιολογεί η φύση, και χωρίς τα οποία, είμαστε ανίκανοι να εξοφλήσουμε τα κοινωνικά καθήκοντα της ζωής, ή να απολαύσουμε τις ευτυχίες της. Δεν αποσκοπώ να εκθέσω τη φρίκη με σκοπό την πρόκληση εκδίκησης, αλλά να μας ξυπνήσω από το μοιραίο και ανανδρο γαλήνιο ύπνο, ώστε να μπορέσουμε ν’ ακολουθήσουμε καθοριστικά κάποιο σταθερό αντικείμενο. Δεν είναι στη δύναμη της Βρετανίας ή της Ευρώπης να κατακτήσει την Αμερική, εάν δεν κατακτήσει τον εαυτό της από την *καθυστέρηση* και τη *δειλία*. Αυτός ο χειμώνας αξίζει όσο μια εποχή εάν αξιοποιηθεί σωστά, αλλά εάν χαθεί ή παραμεληθεί, ολόκληρη η ήπειρος θα συμμετάσχει στη δυστυχία· και δεν υπάρχει καμία

---

¹⁹ Εδώ ο Πέιν δεν μιλάει μεταφορικά: Μετά τα γεγονότα στο λιμάνι της Βοστώνης και το πέταγμα του τσαγιού στη θάλασσα, η αγγλική κυβέρνηση, με νομοθετικό διάταγμα, υποχρέωσε τους κατοίκους της Βοστώνης να δέχονται τους Άγγλους στρατιώτες στα σπίτια τους [Quarterming Act].

τιμωρία που αυτός ο άνθρωπος δεν θ' αξίζει, όποιος κι αν είναι αυτός, ή ό,τι κι αν είναι, ή όπου κι αν είναι, ο οποίος θ' αποτελέσει το μέσο για να θυσιαστεί μια εποχή τόσο πολύτιμη και χρήσιμη.

Είναι αποκρουστικό προς τη λογική, προς την καθολική τάξη των πραγμάτων, προς όλα τα παραδείγματα από τις προηγούμενες εποχές, να υποτεθεί, ότι αυτή η ήπειρος μπορεί να παραμείνει περισσότερο υποκείμενη σε οποιαδήποτε εξωτερική δύναμη. Ο πιο αισιόδοξος στη Βρετανία δεν σκέφτεται έτσι. Το έπακρο τέντωμα της ανθρώπινης σοφίας δεν μπορεί, αυτή τη στιγμή να περικλείσει ένα σχέδιο που δεν περιλαμβάνει το χωρισμό, το οποίο μπορεί να υποσχεθεί στην ήπειρο έστω και την ασφάλεια ενός έτους. Η συμφιλίωση είναι πλέον ένα πλανερό όνειρο. Η Φύση έχει εγκαταλείψει τη σύνδεση, και η Πανουργία δεν μπορεί να πάρει τη θέση της. Γιατί, όπως ο Μίλτον εκφράζει σοφά, “ν’ αναπτυχθεί συμφιλίωση αληθινή ποτέ δεν μπορεί, ‘κει που του θανάσιμου μίσους οι πληγές έχουν τόσο βαθιά εισδύσει”.²⁰

Κάθε ήρεμη μέθοδος για ειρήνη έχει αποβεί αναποτελεσματική. Οι προσευχές μας έχουν απορριφθεί με περιφρόνηση· και μοναχά τείνουν να μας πείσουν, πως τίποτα δεν κολακεύει τη ματαιότητα, ή δεν επιβεβαιώνει την ισχυρογνωμοσύνη των βασιλιάδων περισσότερο από τις επαναλαμβανόμενες ικεσίες – και τίποτα δεν έχει προσφέρει περισσότερα απ’ αυτό το τελευταίο μέτρο στο να κάνει τους βασιλιάδες στην Ευρώπη απολυταρχικούς: Δείτε τη Δανία και τη Σουηδία. Γιατί από τη στιγμή που δεν επαρκεί τίποτα πέραν των χτυπημάτων, για όνομα του Θεού, ας πάμε σε μια τελική διάσπαση, και μην αφήσουμε την επόμενη γενιά να κόβει λαιμούς, κάτω από τις κενές νοήματος λέξεις γονέας και παιδί.

Το να πούμε, πως δεν θα το προσπαθήσουν ξανά είναι ανώφελο και ουτοπικό, έτσι σκεφτήκαμε για την κατάργηση του νόμου του γραμματοσήμου,²¹ αλλά σ’ ένα ή δύο χρόνια βγήκαμε από την πλάνη· εξίσου

---

20 Στίχοι από το επικό αριστούργημα του Τζον Μίλτον, *Χαμένος Παράδεισος* [Paradise Lost] (1674). Το χωρίο βρίσκεται σε μονόλογο του Σατάν στο τέταρτο βιβλίο του έπους, στίχοι 98-99. [Στα ελληνικά: Μίλτων, Τζων, *Ο Απολεσθείς Παράδεισος*, μτφρ. Αθ. Οικονόμου, Οδός Πανός, Αθήνα, 2012. Επίσης κυκλοφορεί το πρώτο μόνο βιβλίο από τα δώδεκα, μεταφρασμένο από τον Χριστόδουλο Γαλατόπουλο μέσα από τις φυλακές της Πάφου το 1933: Μίλτων, *Ο Χαμένος Παράδεισος*, Γκοβόστης, Αθήνα, 1990]. Η ανωτέρω απόδοση είναι του μεταφραστή του παρόντος.

21 Με το τέλος του Εφταετή Πολέμου (1763), η Αγγλία θέλησε να καλύψει τη σπατάλη της πολυδάπανης νίκης της επί των Γάλλων, επιβάλλοντας φόρο στις αποικίες με το Νόμο του Γραμματοσήμου. Οι αποικίες έτσι υποχρεώνονταν να προμηθεύονται την πρώτη ύλη

μπορούμε να υποθέσουμε πως τα έθνη, που κάποτε ηττήθηκαν, δεν θα αναζωπυρώσουν ποτέ τη διένεξη.

Όσον αφορά τα κυβερνητικά θέματα, δεν είναι η δύναμη της Βρετανίας που φέρνει δικαιοσύνη σ' αυτή την ήπειρο: Αυτή η εργασία σύντομα θ' αποβεί πολύ βαριά, και περίπλοκη, για να τύχει διαχείρισης σ' ένα ικανοποιητικό επίπεδο ευκολίας, από μια δύναμη, τόσο μακριά από εμάς, και τόσο αδαή για εμάς· γιατί αν δεν μπορούν να μας κατακτήσουν, δεν μπορούν να μας κυβερνήσουν. Το να τρέχουμε τρεις ή τέσσερις χιλιάδες μίλια με μια ιστορία ή μια αίτηση, περιμένοντας τέσσερις ή πέντε μήνες για μια απάντηση, η οποία όταν την αποκτήσουμε απαιτεί πέντε ή έξι ακόμα για να την εξηγήσουν, σε λίγα χρόνια θα δείχνει ασύνετο και παιδαριώδες – Υπήρχε μια εποχή που ήταν σωστό, και τώρα είναι η κατάλληλη εποχή για να παύσει.

Τα μικρά νησιά που δεν είναι ικανά να προστατεύσουν τους εαυτούς τους, είναι κατάλληλα αντικείμενα για να τα πάρουν βασιλεία υπό την προστασία τους· αλλά υπάρχει κάτι πολύ εξωφρενικό, στο να θεωρούμε πως μια ήπειρος πρέπει να κυβερνάται ες αεί από ένα νησί. Σε καμία περίπτωση η φύση δεν έχει κάνει το δορυφόρο μεγαλύτερο από τον κυρίως πλανήτη, και όπως η Αγγλία και η Αμερική, με σεβασμό η μία στην άλλη, αντιστρέφουν την κοινή τάξη της φύσης, έτσι είναι εμφανές πως ανήκουν σε διαφορετικά συστήματα: η Αγγλία στην Ευρώπη, η Αμερική στον εαυτό της.

Δεν παρακινούμαι από κίνητρα περηφάνιας, κόμματος, ή δυσαρέσκειας για να ενστερνιστώ το δόγμα του διαχωρισμού και της ανεξαρτησίας· είμαι ξεκάθαρα, θετικά και συνειδητά πεπεισμένος ότι είναι το πραγματικό συμφέρον αυτής της ηπείρου να γίνει αυτό· πως οτιδήποτε λιγότερο απ' αυτό είναι μια απλή συρραφή, που δεν μπορεί να αποφέρει μακροχρόνια ευδαιμονία – αυτό σημαίνει πως αφήνουμε το σπαθί στα παιδιά μας, και πως αποτραβιόμαστε πίσω σε μια εποχή, που, κάνοντας λίγα περισσότερα, πηγαίνοντας λίγο απώτερα, θα γινόταν αυτή η ήπειρος καμάρι της γης.

Καθώς η Βρετανία δεν έχει εκδηλώσει την παραμικρή προδιάθεση προς ένα συμβιβασμό, μπορούμε να είμαστε σίγουροι πως κανένας όρος δεν μπορεί να αποκτηθεί που να `ναι άξιος της αποδοχής της ηπείρου, ή με οποιοδήποτε τρόπο ίσος με το ξόδεμα του αίματος και των πολύτιμων πραγμάτων που έχουμε ήδη κάνει.

για τα έντυπα προϊόντα τους από την Αγγλία. Η νέα φορολογία συνάντησε τεράστιο κύμα διαμαρτυριών στις αποικίες και αποσύρθηκε τον επόμενο χρόνο.

Ο στόχος, για τον οποίο αγωνιζόμαστε, πάντα όφειλε να φέρει κάποιες δίκαιες αναλογίες ως κόστος. Η απομάκρυνση του Βορρά, ή ολόκληρης της απεχθούς φατρίας, είν' ένα ζήτημα ανάξιο των εκατομμυρίων που έχουμε ξοδέψει. Το προσωρινό σταμάτημα του εμπορίου, ήταν ένα άβολο μέτρο, το οποίο θα `χε εξισορροπήσει επαρκώς την άρση όλων των νόμων για τους οποίους γίνονταν διαμαρτυρίες, αν συνέβαιναν αυτές οι άρσεις· αλλ' αν όλη η ήπειρος πρέπει να πάρει τα όπλα, αν ο κάθε άντρας πρέπει να γίνει στρατιώτης, μετά βίας αξίζει το χρόνο μας να πολεμήσουμε εναντίον ενός ουτιδανού υπουργείου μόνο. Ακριβά, ακριβά, πληρώνουμε την άρση των νόμων, αν είναι αυτό το μόνο για το οποίο παλεύουμε· γιατί μ' ένα δίκαιο υπολογισμό, είναι μεγάλη ασυνεσία να πληρώνουμε το κόστος του Μπάνκερ Χιλ για ένα νόμο, αντί για γη.²² Όπως σκεφτόμουν πάντα την ανεξαρτησία αυτής της ηπείρου, ως ένα γεγονός, το οποίο αργά ή γρήγορα πρέπει να έρθει, κρίνοντας από την ύστερη αστραπιαία πρόοδο της ηπείρου προς την ωριμότητα, αυτό το γεγονός δεν μπορεί να είναι πολύ μακριά. Διότι, με το ξέσπασμα των εχθροπραξιών, δεν άξιζε ο χρόνος που θ' αντιδικούσαμε για ένα ζήτημα, το οποίο τελικά θα διευθετούσε ο χρόνος, εκτός κι αν ήμαστε ένθερμοι· διαφορετικά, είναι σαν να χαραμίζουμε ένα ακίνητο σε μια νομική υπόθεση, για να διευθετήσουμε τις παραβάσεις του ένοικου, του οποίου το μισθωτήριο λήγει άμεσα. Κανένας άνθρωπος δεν ήταν πιο θερμός σχετικά με τη συμφιλίωση από εμένα, πριν τη μοιραία δεκάτη ενάτη του Απρίλη του 1775, αλλά τη στιγμή που τα γεγονότα αυτής της μέρας έγιναν γνωστά, απαρνήθηκα τον πωρωμένο, βλοσυρό, οξύθυμο Φαραώ της Αγγλίας για πάντα· και περιφρόνησα το κάθαρχα, που με τον υποτιθέμενο τίτλο του *πατέρα του λαού του*, μπορεί ασυγκίνητα να ακούει για τη σφαγή τους, και ατάραχα να κοιμάται με το αίμα τους στην ψυχή του.²³

---

22 Η αναφορά γίνεται στη Μάχη του Μπάνκερ Χιλ (17 Ιουνίου 1775), μια από τις μάχες που προϋδέασαν για τον επερχόμενο Πόλεμο της Ανεξαρτησίας. Σ' αυτήν τη μάχη, όπου και τα δύο στρατόπεδα αποσκοπούσαν στην κατάληψη του λόφου Μπάνκερ, νικητές βγήκαν οι Άγγλοι, με σημαντικές όμως απώλειες – ανάμεσά τους και πολλοί αξιωματικοί. Από τους 3000 Άγγλους, ο τελικός απολογισμός ήταν 226 νεκροί και 828 τραυματίες, ενώ από τους 2400 Πατριώτες, 115 και 305 αντίστοιχα. Αν κι εδώ ο Πέιν δίνει έμφαση στο κόστος από τη μεριά των αμερικανικών στρατευμάτων, η αλήθεια είναι πως για τους Άγγλους το κόστος υπήρξε μεγαλύτερο αναλογικά, και το κέρδος από τη μάχη ελάχιστο – γι' αυτό και το Μπάνκερ Χιλ αποτελεί χαρακτηριστικό ιστορικό παράδειγμα “πύρρειας νίκης”.

23 Σε αυτό το σημείο, πρέπει να τονιστεί πως η συγκεκριμένη φράση δεν είναι λόγια εντυπωσιασμού από τον Πέιν, αλλά η πραγματικότητα: Όπως έχει δείξει η αλληλογραφία του, πριν από τα συγκεκριμένα γεγονότα θεωρούσε πως το ζήτημα της Ανεξαρτησίας της Αμερικής πρέπει να διευθετηθεί με ένδικα μέσα.

Αλλά ακόμα κι αν δεχτούμε πως τα ζητήματα ήταν τακτοποιημένα τώρα, ποιο θα ήταν το γεγονός; Απαντώ, η καταστροφή της ηπείρου. Και αυτό για πολλούς λόγους.

Πρώτον: Αν παραμείνουν οι κυβερνητικές δυνάμεις στα χέρια του βασιλιά, αυτός θα έχει αρνητική επίδραση πάνω σ' όλη τη νομοθεσία αυτής της ηπείρου. Και έχοντας αποδείξει τον εαυτό του τόσο αμετανόητο εχθρό της ελευθερίας, και έχοντας αποκαλύψει την τόση δίψα του για αυθαίρετη εξουσία· είναι, ή δεν είναι, ένας ικανός άνθρωπος να πει στις αποικίες “δεν θα κάνετε νόμους παρά μόνο αυτούς που θέλω εγώ”; Και υπάρχει κάποιος κάτοικος στην Αμερική τόσο αδαής, που να μην ξέρει, πως σύμφωνα με αυτό που αποκαλείται το *παρόν σύνταγμα*, αυτή η ήπειρος δεν μπορεί να φτιάξει νόμους παρά μόνο αυτούς που παραχωρεί ο βασιλιάς; και υπάρχει άνθρωπος τόσο ασύνετος, που να μη βλέπει, πως (λαμβάνοντας υπόψιν τι έχει συμβεί) θα υποστεί το να μη δημιουργηθεί κανένας νόμος εδώ πέρα, παρά μόνο αυτοί που βολεύουν τους σκοπούς *του*; Μπορούμε να είμαστε τόσο αποτελεσματικά σκλαβωμένοι από τις απαιτήσεις των νόμων στην Αμερική, όσο θα είμαστε με το να ενδώσουμε σε νόμους που φτιάχτηκαν για εμάς στην Αγγλία. Αφού διευθετηθούν τα ζητήματα (όπως λέγεται) μπορεί να υπάρξει οποιαδήποτε αμφιβολία για το ότι θ' ασκηθεί ολόκληρη η δύναμη του στέμματος, για να διατηρηθεί αυτή η ήπειρος όσο πιο πεσμένη και ταπεινή γίνεται; Αντί να πάμε μπροστά θα πάμε πίσω, ή θα διαπληκτιζόμαστε ες αεί ή θα παρακαλάμε γελοιωδώς; Ήδη είμαστε σπουδαιότεροι απ' όσο θα 'θελε ο βασιλιάς και δεν θα παρέμβει για να μας μικρύνει; Για να συνοψίσω το ζήτημα. Είναι η δύναμη που ζηλεύει την προκοπή μας, κατάλληλη δύναμη για να μας κυβερνήσει; Όποιος πει όχι σ' αυτή την ερώτηση είναι ένας *ανεξάρτητος*, γιατί η ανεξαρτησία, είτε φτιάξουμε εμείς τους δικούς μας νόμους, είτε μας πει ο βασιλιάς, ο μεγαλύτερος εχθρός που έχει αυτή η ήπειρος, ή που μπορεί να έχει, “δεν θα υπάρξουν νόμοι παρά αυτοί που θέλω εγώ”, δεν σημαίνει τίποτα περισσότερο.

Αλλά ο βασιλιάς θα πείτε έχει ένα αρνητικό στην Αγγλία· οι άνθρωποι εκεί δεν μπορούν να φτιάξουν νόμους χωρίς τη συγκατάθεσή του. Σε επίπεδο σωστής και καλής τάξης, υπάρχει κάτι πολύ γελοίο, στο να μπορεί να πει ένας νέος είκοσι ενός χρονών (πράγμα το οποίο έχει γίνει συχνά) σε πολλά εκατομμύρια ανθρώπων, μεγαλύτερα και σοφότερα από τον ίδιο, *απαγορεύω αυτή ή την άλλη ρύθμιση να γίνει νόμος*. Όμως σε αυτό το σημείο θ' αρνηθώ αυτού του είδους την απάντηση, αν και ποτέ δεν θα πάψω να

εκθέτω τον παραλογισμό του, και θ' απαντήσω μόνο, πως όντας η Αγγλία η κατοικία του βασιλιά, και όχι η Αμερική, δημιουργείται ένα άλλο ζήτημα. Ο αρνητική επίδραση του βασιλιά *εδώ* είναι δέκα φορές πιο επικίνδυνος και θανάσιμος απ' όσο θα μπορούσε να είναι στην Αγγλία, γιατί *εκεί* ελάχιστα θ' αρνηθεί τη συγκατάθεσή του σ' ένα νομοσχέδιο που θα θέσει την Αγγλία σε ισχυρή θέση άμυνας το συντομότερο δυνατόν, και στην Αμερική ποτέ δεν θ' ανεχτεί την έγκριση ενός τέτοιου νομοσχεδίου.

Η Αμερική δεν είναι παρά ένα δευτερεύον αντικείμενο στο σύστημα της βρετανικής πολιτικής. Η Αγγλία διαβουλεύεται το καλό *αυτής* της χώρας, όχι παραπέρα από εκεί που εξυπηρετεί το δικό της σκοπό. Διότι, το συμφέρον της την οδηγεί να αποκρούσει τη *δική μας* ανάπτυξη σε κάθε περίπτωση που αυτή δεν προωθεί τη δική της ωφέλεια, ή που δεν έρχεται παρά στην ελάχιστη δυνατή ρήξη μαζί της. Σε τι ωραία κατάσταση θα είμαστε σύντομα κάτω από μια τέτοια έμμεση κυβέρνηση, συλλογιζόμενοι τι έχει συμβεί! Οι άνθρωποι δεν μετατρέπονται από εχθροί σε φίλοι μόνο με την αλλαγή ενός ονόματος: Και έχοντας ως σκοπό να δείξω ότι η συμφιλίωση *τώρα* είναι ένα επικίνδυνο δόγμα, διαβεβαιώνω, *ότι θα ήταν πολιτική του βασιλιά αυτή τη στιγμή, να άρει τους νόμους για να επανατοποθετήσει τον εαυτό του στην κυβέρνηση των επαρχιών· με σκοπό να μπορέσει να φέρει εις πέρας με πανουργία και μυστικότητα, σε βάθος χρόνου, ό,τι δεν μπορεί να κάνει με επιβολή και βία σε σύντομο χρονικό διάστημα.* Η συμφιλίωση και η καταστροφή είναι στενά συνδεδεμένες.

Δεύτερον: Ότι όπως ακόμα και οι καλύτεροι όροι, που μπορούμε να περιμένουμε πως θ' αποκτήσουμε, δεν μπορούν να ανέλθουν σε κάτι περισσότερο από μια προσωρινή μεθόδευση, ή σε ένα είδος κηδεμονικής κυβέρνησης, η οποία δεν μπορεί να διαρκέσει περισσότερο απ' όσο θα κάνουν οι αποικίες να μεγαλώσουν σε ηλικία, έτσι η γενική όψη και η κατάσταση των πραγμάτων, στο μεσοδιάστημα, θα 'ναι ευμετάβλητη και δυσόιωνη. Οι μετανάστες με ιδιοκτησία δεν θα επιλέξουν να έρθουν σε μια χώρα της οποίας η μορφή διακυβέρνησης κρέμεται από μια απειλή, και που κάθε μέρα παραπαίει στο χείλος του ξεσηκωμού και της αναταραχής· και πολλοί από τους παρόντες κατοίκους θα καταπιαστούν από την κατάσταση, θα ξεφορτωθούν τα υπάρχοντά τους και θα εγκαταλείψουν την ήπειρο.

Αλλά το ισχυρότερο όλων των επιχειρημάτων, είναι, ότι τίποτα εκτός της ανεξαρτησίας, δηλαδή μια συνταγματικής μορφής κυβέρνηση, δεν μπορεί να κρατήσει την ειρήνη στην ήπειρο και να τη διατηρήσει απρόσβλητη από

εμφυλίους πολέμους. Τρέμω πως το γεγονός της συμφιλίωσης με τη Βρετανία τώρα, καθώς είναι περισσότερο από πιθανό, πως θ' ακολουθηθεί από μια εξέγερση σε κάποιο σημείο, οι συνέπειες της οποίας μπορεί να αποβούν πολύ πιο μοιραίες απ' όλη τη μοχθηρία της Βρετανίας.

Χιλιάδες έχουν ήδη καταστραφεί από τη βρετανική βαρβαρότητα· (χιλιάδες ακόμα πιθανόν θα υποστούν την ίδια τύχη). Αυτοί οι άνθρωποι έχουν άλλα αισθήματα από εμάς που δεν έχουμε υποφέρει τίποτα. Αυτό που κατέχουν τώρα είναι η ελευθερία, αυτό που βίωσαν πριν ήταν η θυσία στην υπηρεσία της, και μη έχοντας τίποτα περισσότερο να χάσουν, δεν αποδέχονται την υποταγή. Εκτός αυτού, η γενική διάθεση των αποικιών, προς μια βρετανική κυβέρνηση, θα `ναι σαν αυτή ενός νέου, ο χρόνος του οποίου τελειώνει· θα νοιαστούν ελάχιστα γι' αυτή. Και μια κυβέρνηση που δεν μπορεί να διατηρήσει την ειρήνη, δεν είναι καθόλου κυβέρνηση, και σε αυτή την περίπτωση πληρώνουμε λεφτά για το τίποτα· και προσευχηθείτε για το τι θα μπορεί να κάνει η Βρετανία, η οποία στα χαρτιά θα `χει όλη τη δύναμη, αν ξεσπάσει εμφύλιος αναβρασμός μετά τη συμφιλίωση. Έχω ακούσει κάποιους ανθρώπους να λένε, πολλοί από τους οποίους μιλάνε χωρίς να σκέφτονται, ότι τρέμουν την ανεξαρτησία, φοβούμενοι πως θα παράγει εμφυλίους πολέμους. Σπάνια είναι οι πρώτες μας σκέψεις αληθινά σωστές, και αυτή είναι και η περίπτωση εδώ· γιατί υπάρχουν δέκα φορές περισσότερα πράγματα να τρέμει κάποιος από μια πρόχειρη σύνδεση παρά από την ανεξαρτησία. Κάνω την υπόθεση των δεινοπαθούντων δική μου, και διακηρύσσω, πως είτε διωχθώ από το σπίτι και την οικία μου, είτε καταστρέψουν την ιδιοκτησία μου, είτε χαντακωθούν οι πόροι μου, πως σαν άνθρωπος, ευαίσθητος στις πληγές, ποτέ δεν θα υιοθετήσω το δόγμα της συμφιλίωσης, ή θα θεωρήσω τον εαυτό μου δέσμιο αυτού.

Οι αποικίες έχουν καταδείξει ένα τέτοιο πνεύμα καλής τάξης και υπακοής στην ηπειρωτική κυβέρνηση, που είναι επαρκές για να κάνει κάθε λογικό άνθρωπο ήρεμο και χαρούμενο στο μυαλό. Κανένας άνθρωπος δεν μπορεί να μεταβιβάσει την ελάχιστη αξίωση για τους φόβους του, σε κανένα άλλο πεδίο, καθώς αυτό είναι πραγματικά παιδαριώδες και γελοίο, δηλαδή, ότι μια αποικία θα παλεύει για ανωτερότητα εναντίον μιας άλλης.

Όπου δεν υπάρχουν διαχωρισμοί δεν μπορεί να υπάρξει ανωτερότητα, η τέλεια ισότητα δεν επιτρέπει πειρασμούς. Οι δημοκρατίες της Ευρώπης είναι όλες (και είτε να τις βλέπουμε πάντα) σε ειρήνη. Η Ολλανδία και η Ελβετία δεν έχουν πολέμους, εξωτερικούς ή εσωτερικούς: Οι μοναρχικές

κυβερνήσεις, είναι η αλήθεια, ποτέ δεν έχουν μακροχρόνια ηρεμία· το ίδιο το στέμμα είναι ένας πειρασμός για να δραστηριοποιήσει τα καθάρματα στο σπίτι και ο βαθμός περηφάνιας και αναίδειας που ακολουθεί πάντα τη βασιλική εξουσία, διογκώνεται σε μια ρήξη με ξένες δυνάμεις, στην προκειμένη περίπτωση, όπου μια δημοκρατική κυβέρνηση, όντας διαμορφωμένη από πιο φυσικές αρχές, θα διαπραγματευόταν το λάθος.

Εάν υπάρχει πραγματική αιτία φόβου όσον αφορά την ανεξαρτησία, αυτό συμβαίνει επειδή δεν έχει καταστρωθεί κάποιο σχέδιο ακόμα. Οι άνθρωποι δεν βλέπουν τη διέξοδό τους – Γι' αυτόν το λόγο, ως ξεκίνημα αυτού του θέματος, προσφέρω τις ακόλουθες συμβουλές· την ίδια στιγμή δηλώνω με σεμνότητα, ότι δεν έχω άλλη γνώμη γι' αυτές, πέραν του ότι μπορεί να είναι τα μέσα για να αναδυθεί κάτι καλύτερο. Αν μπορούσαν οι μαχητικές σκέψεις των ατόμων να συλληχθούν, συχνά θα σχημάτιζαν υλικό για σοφούς και ικανούς ανθρώπους, για να βελτιωθούν σε χρήσιμα ζητήματα.

Ας είναι οι συνελεύσεις ετήσιες, μόνο με έναν Πρόεδρο. Η αντιπροσώπευση πιο ίση. Οι δουλειές τους εντελώς τοπικές και υποκειμένες στο Ηπειρωτικό Κογκρέσο.

Ας διαιρεθεί η κάθε αποικία σε έξι, οχτώ, ή δέκα βολικές περιοχές, με την κάθε περιοχή να στέλνει ένα συγκεκριμένο αριθμό αντιπροσώπων στο Κογκρέσο, έτσι ώστε η κάθε αποικία να στέλνει τουλάχιστον τριάντα. Ο συνολικός αριθμός στο Κογκρέσο θα `ναι τουλάχιστον 390. Κάθε Κογκρέσο θα συνεδριάζει και θα εκλέγει πρόεδρο με την ακόλουθη μέθοδο. Όταν οι εκπρόσωποι συναντηθούν, ας επιλεχθεί μια αποικία από τις δεκατρείς αποικίες με κλήρο, και μετά απ' αυτό, ας επιλέξει το Κογκρέσο (με ψηφοφορία) έναν πρόεδρο από τους εκπροσώπους αυτού του διαμερίσματος. Στο επόμενο Κογκρέσο, ας ληφθεί μια αποικία με κλήρο ανάμεσα από δώδεκα μόνο, παραλείποντας αυτή την αποικία από την οποία εκλέχθηκε ο πρόεδρος στο προηγούμενο Κογκρέσο, κι έτσι συνεχίζεται η διαδικασία μέχρι και οι δεκατρείς αποικίες να έχουν τη σειρά τους. Και για να μην περάσει κάποιος νόμος που δεν είναι ικανοποιητικά δίκαιος, πλειοψηφία δεν θ' αποκαλείται κάτι λιγότερο από τα τρία πέμπτα του Κογκρέσου. Αυτός που θα προωθεί τη διχόνοια, κάτω από μια κυβέρνηση τόσο ισότιμα διαμορφωμένη όσο αυτή, θα `χει συμπράξει με τον Εωσφόρο στην εξέγερσή του.

Αλλά καθώς υπάρχει μια ασυνήθιστη λεπτότητα, από την οποία, ή κατά την οποία, πρέπει να βγει αυτή η δουλειά, και καθώς φαίνεται πιο σύμ-

φωνο και συνεκτικό τ' ότι θα ἔπρεπε να βγει από ένα ενδιάμεσο σώμα μεταξύ των κυβερνώμενων και των κυβερνώντων, δηλαδή, μεταξύ του Κογκρέσου και του λαού, ας λάβει χώρα ένα ηπειρωτικό συνέδριο, με τον ακόλουθο τρόπο και για τους ακόλουθους σκοπούς.

Μια επιτροπή είκοσι έξι μελών του Κογκρέσου, δηλαδή, δύο για κάθε αποικία. Δύο μέλη για το Κοινοβούλιο, ή το Διαμερισματικό Συμβούλιο· και πέντε αντιπρόσωποι του λαού το πολύ, να εκλέγονται στην πρωτεύουσα κάθε διαμερίσματος, για, και εκ μέρους ολόκληρου του διαμερίσματος, από τόσους προσοντούχους ψηφοφόρους όσους θεωρείται σωστό να παρευρεθούν απ' όλα τα μέρη του διαμερίσματος γι' αυτόν το σκοπό· ή, αν είναι πιο βολικό, οι αντιπρόσωποι μπορούν να επιλέγονται σε δύο ή τρία από τα πιο δημοφιλή μέρη αυτού. Σ' αυτό το συνέδριο, με τον τρόπο που συγκαλείται, θα ἔναι ενωμένες δύο μεγάλες αρχές του καθήκοντος, η γνώση και η δύναμη. Τα μέλη του Κογκρέσου, Συνελεύσεις ή Συνέδρια, έχοντας εμπειρία στα εθνικά θέματα, θα είναι ικανοί και χρήσιμοι σύμβουλοι, και το σύνολο, όντας εξουσιοδοτημένο από το λαό, θα ἔχει αληθινή νομική εξουσία.

Τα συνδιαλεγόμενα μέλη θα συναντώνται, για να κάνουν τις εργασίες τους για να πλαισιώσουν ένα *Ηπειρωτικό Καταστατικό*, ή Καταστατικό των Ηνωμένων Αποικιών· (απαντώντας σε αυτό που αποκαλείται Μάγκνα Χάρτα της Αγγλίας) ρυθμίζοντας τον αριθμό και τον τρόπο εκλογής των μελών του Κογκρέσου, των μελών της συνέλευσης, με τις ημερομηνίες συνεδριάσεων και τη χάραξη γραμμής ανάμεσα στις εργασίες και τις αρμοδιότητες: (Ενθυμούμενοι πάντα, ότι η δύναμή μας είναι ηπειρωτική, όχι διαμερισματική;) Διασφαλίζοντας την ελευθερία και την ιδιοκτησία για όλους τους ανθρώπους, και πάνω απ' όλα, την ελεύθερη άσκηση της θρησκείας, σύμφωνα με τις επιταγές της συνείδησης· μαζί με άλλα ζητήματα τα οποία είναι απαραίτητα να περιλαμβάνονται σε μια χάρτα. Αμέσως μετά απ' αυτό, η ειρηνένη Συνέλευση θα διαλυθεί, και τα σώματα που θα επιλεγούν άνετα στην εν λόγω καταστατική χάρτα, να γίνουν οι νομοθέτες και οι κυβερνήτες αυτής της ηπείρου για το παρόν: Των οποίων την ειρήνη και ευτυχία, ας διατηρεί ο Θεός, Αμήν.

Στο κάθε σώμα ανθρώπων που από εδώ και στο εξής θα εξουσιοδοτείται γι' αυτόν ή για παρόμοιο σκοπό, τους προσφέρω τα ακόλουθα αποσπάσματα από τον σοφό παρατηρητή των κυβερνήσεων Ντραγκονέτι.²⁴ “Η

24 Dragonetti, Giacinto (1738-1818): Ιταλός Πρόξενος στη Σικελία και πρόεδρος της Βασιλικής Αυλής της Σικελίας. Το βιβλίο του, *Πραγματεία της Αρετής και της Ανταμοιβής* [Treatise

επιστήμη” λέει, “του πολιτικού έγκειται εις τη ρύθμιση του αληθινού σημείου ευτυχίας και ελευθερίας. Αυτοί οι άνθρωποι θ’ άξιζαν χρόνια ευγνωμοσύνη, που θα έβρισκαν μια μορφή κυβέρνησης που περιλαμβάνει το μεγαλύτερο άθροισμα ευτυχίας των ατόμων, με τη λιγότερη εθνική σπατάλη.” *Ντραγκονέττι στο Αρετή και Ανταμοιβή.*

Αλλά που είναι λένε κάποιοι ο Βασιλιάς της Αμερικής; Θα σου πω Φίλε,²⁵ άρχει από ψηλά, και δεν προκαλεί όλεθρο στο ανθρώπινο είδος σαν το Βασιλικό Κτήνος της Βρετανίας. Έτσι, για να μην φανούμε ελλιπείς στις επίγειες τιμές, ας οριστεί ξεχωριστά μια μέρα για την διακήρυξη του καταστατικού· ας έρθει μπροστά κι ας τοποθετηθεί στο θεϊκό νόμο, στο λόγο του Θεού· ας τοποθετηθεί ένα στέμμα επ’ αυτού, από το οποίο ο κόσμος μπορεί να γνωρίζει, πως μέχρι εδώ ήταν η έγκρισή μας για τη μοναρχία, πως στην Αμερική *ο νόμος είναι ο βασιλιάς*. Γιατί όπως στα απολυταρχικά καθεστώτα ο Βασιλιάς είναι ο νόμος, έτσι στις ελεύθερες χώρες ο νόμος *οφείλει* να είναι Βασιλιάς· και εκεί δεν πρέπει να υπάρχει κανείς άλλος. Αλλά από φόβο μήπως κάποια επιζήμια χρήση προκύψει στο μέλλον, ας σπάσει το στέμμα στη λήξη της τελετής κι ας σκορπιστεί ανάμεσα στους ανθρώπους των οποίων αποτελεί δικαίωμα.

Μια δική μας κυβέρνηση αποτελεί φυσικό μας δικαίωμα: Και όταν ένας άνθρωπος στοχάζεται σοβαρά πάνω στη προσωρινότητα των ανθρωπίνων ζητημάτων, θα πειστεί, ότι είναι απείρως σοφότερο και ασφαλέστερο, να σχηματιστεί ένα δικό μας σύνταγμα κατά ένα νηφάλιο προσεκτικό τρόπο, το οποίο το έχουμε υπό την ισχύ μας, αντί να εμπιστευθούμε ένα τόσο σημαντικό γεγονός στο χρόνο και στην αλλαγή. Εάν το αμελήσουμε τώρα, κάποιος Μασανιέλο²⁶ μπορεί να προκύψει στο μέλλον, ο οποίος βασισμέ- νος σε δημοφιλείς ανησυχίες, μπορεί να μαζέψει τους απεγνωσμένους και

---

of Virtues & Rewards], που αναφέρει εδώ ο Πέιν, υπήρξε βαρυσήμαντο εκείνη την εποχή.

25 Κατά πάσα πιθανότητα εδώ ο Πέιν απευθύνεται σε κάποιον Κουάκερο, προφανώς σε κάποιον που είχε τοποθετηθεί εκείνο τον καιρό υπέρ της συμφιλίωσης με την Αγγλία (οι Κουάκεροι είναι γνωστοί και ως “Φίλοι”).

‡ *ΣΗΜΕΙΩΣΗ ΤΟΥ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ*: Ο Τομάσο Ανιέλο, διαφορετικά Μασανιέλο, ένας ψαράς από τη Νάπολι, ο οποίος αφού ενέπνευσε τους συντοπίτες του στη δημόσια αγορά, εναντίον της κατοχής των Ισπανών, υπό των οποίων την κατοχή βρισκόταν ο τόπος, τους πρόέτρεψε σε εξέγερση, και μέσα σε μια μέρα έγινε βασιλιάς.

26 Ας αναφερθεί συμπληρωματικά στη σημείωση του Πέιν, πως η εξέγερση στο τότε βασίλειο της Νάπολι έλαβε χώρα την 7η Ιουλίου 1647. Ο Ανιέλο (Tommaso Aniello, 1620-1647), αφού στέφθηκε βασιλιάς στις 16 Ιουλίου, έχασε τα λογικά του (λέγεται ότι ίσως τον δηλητηρίασαν) και άρχισε να συμπεριφέρεται παρανοϊκά. Τρεις μέρες μετά εκτελέστηκε από το πλήθος.

τους δυσαρεστημένους, και τάζοντάς τους τη δύναμη της κυβέρνησης, ίσως σαρώσει τις ελευθερίες αυτής της ηπείρου σαν χείμαρρος. Αν επιστρέψει η κυβέρνηση της Αμερικής στα χέρια της Βρετανίας, η ασταθής κατάσταση των πραγμάτων, θ' αποτελέσει πειρασμό για κάποιο απεγνωσμένο τυχοδιώκτη να δοκιμάσει την τύχη του· και σε μια τέτοια περίπτωση, τι αρωγή μπορεί να δώσει η Βρετανία; Προτού ακούσει τα νέα, το μοιραίο συμβάν ίσως να έχει συμβεί· και εμείς θα υποφέρουμε σαν τους εξαθλιωμένους Βρετανούς κάτω από την καταπίεση του Κατακτητή.

Σεις που αντιτίθεστε στην ανεξαρτησία τώρα, δεν ξέρετε τι κάνετε· ανοίγετε μια πόρτα στην αιώνια τυραννία, κρατώντας άδεια τη θέση του κυβερνήτη. Υπάρχουν χιλιάδες, και δεκάδες χιλιάδων, που το βρίσκουν έξοχο να αποβάλουμε απ' αυτή την ήπειρο, αυτή τη βάρβαρη και διαβολική δύναμη, η οποία υποκινεί τους Ινδιάνους και τους Νέγρους να μας καταστρέψουν· η βαναυσότητα έχει διπλή αποστολή, μεταχειρίζεται θηριωδώς εμάς και ύπουλα αυτούς.

Το να μιλάμε για φιλία με εκείνους στους οποίους η λογική μας μας απαγορεύει να έχουμε πίστη, και που τα αισθήματά μας, (πληγωμένα μέσα από χιλιάδες πόρους) μας καθοδηγούν να αποστραφούμε, είναι τρέλα και ασυνεσία. Κάθε μέρα ξεθωριάζει τα λίγα απομεινάρια της συγγένειας μεταξύ ημών και αυτών, και μπορεί να υπάρξει εκεί κάποιος λόγος να ελπίζουμε, πως όσο η σχέση σβήνει, τα συναισθήματα θα μεγαλώνουν, ή πως θα συμφωνούμε καλύτερα, όταν έχουμε δέκα φορές περισσότερα και σημαντικότερα μελήματα για να καυγαδίσουμε απ' ότι είχαμε ποτέ;

Σεις που μας λέτε γι' αρμονία και συμφιλίωση, μπορείτε να αποκαταστήσετε το χρόνο που έχει περάσει; Μπορείτε να δώσετε στην πορνεία την αλλοτινή της αθωότητα; Εξίσου δεν μπορείτε να συμφιλιώσετε τη Βρετανία και την Αμερική. Η τελευταία χορδή έχει πλέον κοπεί, οι άνθρωποι της Αγγλίας προσφωνούν εναντίον μας. Υπάρχουν τραύματα τα οποία η φύση δεν μπορεί να συγχωρήσει· θα έπαυε να είναι φύση αν το έκανε. Όσο μπορεί ο εραστής να συγχωρήσει το βιασμό της αγαπημένης του, άλλο τόσο μπορεί να συγχωρήσει η ήπειρος τους φόνους της Βρετανίας. Ο Παντοδύναμος έχει εμφυτεύσει μέσα μας αυτά τα ανεξάλειπτα αισθήματα για καλούς και σοφούς σκοπούς. Είναι οι προστάτες της εικόνας του στις καρδιές μας. Μας διαχωρίζουν από τα κοινά ζώα. Η κοινωνική συνοχή θα διαλυόταν και η δικαιοσύνη θα εξαλειφόταν από τη γη, ή θα είχε μονάχα μια τυχαία ύπαρξη αν ήμαστε άσπλαχνοι στις επαφές της τρυφερότητας.

Ο κλέφτης και ο δολοφόνος, συχνά θα διέφευγαν ατιμώρητοι, αν οι παρορμήσεις που διατηρούμε στον ψυχισμό μας, δεν μας προέτρεπαν στην δικαιοσύνη.

Ω, σεις που αγαπάτε την ανθρωπότητα! Σεις που τολμάτε να εναντιώνεστε, όχι μόνο την τυραννία, αλλά τον τύραννο, σταθείτε μπρος! Κάθε σημείο του παλιού κόσμου κατακλύζεται από καταπίεση. Η ελευθερία έχει κυνηγηθεί κατά μήκος του πλανήτη. Η Ασία και η Αφρική, την έχουν αποβάλει από καιρό. Η Ευρώπη την επιλαμβάνεται σαν ξένο, και η Αγγλία της έχει δώσει την προειδοποίησή της για να αποχωρίσει. Ω! Δεχθείτε τον φυγά, και προετοιμάστε εγκαίρως ένα άσυλο για την ανθρωπότητα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ IV

Σχετικά με την Παρούσα Ικανότητα της Αμερικής, με Κάποιους Ετερόκλητους Στοχασμούς

Δεν έχω συναντήσει ποτέ έναν άνθρωπο, είτε στην Αγγλία είτε στην Αμερική, ο οποίος να μην έχει καταθέσει την άποψή του, ότι ένας διαχωρισμός μεταξύ των χωρών, κάποια στιγμή θα συμβεί: Και δεν υπάρχει καμία περίπτωση, στην οποία έχουμε παρουσιάσει λιγότερη κρίση, απ' ότι στην προσπάθεια να περιγράψουμε, αυτό που αποκαλούμε, ωριμότητα ή ικανότητα της Ηπείρου για ανεξαρτησία.

Δεδομένου ότι όλοι οι άνθρωποι δέχονται το μέτρο, και ποικίλλουν μόνο στη γνώμη τους για το χρόνο, αφήστε μας, προκειμένου ν' αφαιρέσουμε τα λάθη, να πάρουμε μια γενική έρευνα για τα πράγματα, και να προσπαθήσουμε, εάν είναι δυνατόν, να ανακαλύψουμε τον *ίδιο* το χρόνο. Αλλά δεν χρειάζεται να πάμε μακριά, η έρευνα παύει αμέσως, επειδή, *ο χρόνος μας βρήκε*. Η γενική συμφωνία, η ένδοξη ένωση όλων των πραγμάτων αποδεικνύει το γεγονός.

Όχι στους αριθμούς, αλλά στην ενότητα βρίσκεται η μεγάλη μας δύναμη: ωστόσο οι τωρινοί μας αριθμοί είναι ικανοί να αποκρούσουν τη δύναμη όλου του κόσμου. Η Ήπειρος έχει αυτή τη στιγμή το μεγαλύτερο σώμα σπλισμένων και πειθαρχημένων ανδρών απ' οποιαδήποτε δύναμη κάτω από τον Ουρανό: και μόλις έφτασε σ' αυτό το σημείο δύναμης, στο οποίο καμία αποικία δεν είναι σε θέση να υποστηρίξει τον εαυτό της, και το σύνολο, όταν ενώνεται, είναι σε θέση να τακτοποιήσει το ζήτημα, και είτε περισσότερο, είτε λιγότερο απ' αυτό, μπορεί να αποβεί θανάσιμο στα αποτελέσματά του. Η δύναμη του στρατού ξηράς μας είναι περισσότερο από επαρκής, και σχετικά με τα ναυτικά ζητήματα, δεν μπορούμε να είμαστε παράλογοι, πως η Βρετανία θ' ανεχόταν ποτέ να κατασκευαστεί ένα αμερικανικό πολεμικό πλοίο, ενώ η Ήπειρος παρέμενε στα χέρια της. Επομένως, δεν θα 'μαστε πιο προχωρημένοι σ' αυτό το θέμα σε εκατό χρόνια από τώρα απ' όσο είμαστε τώρα· αλλά η αλήθεια είναι, ότι θα 'μαστε λιγότερο τότε, επειδή η ξυλεία της χώρας καθημερινά μειώνεται, κι αυτό, που θ' απομείνει στο τέλος, θα είναι πολύ μακριά ή δύσκολο να το προμηθευτούμε.

Αν ήταν η Ήπειρος γεμάτη με κατοίκους, τα δεινά της κάτω από τις παρούσες περιστάσεις θα ήταν αβάσταχτα. Όσες περισσότερες πόλεις-λιμάνια είχαμε, τόσες περισσότερες θα είχαμε να υπερασπίσουμε και να χάσουμε. Οι τωρινοί αριθμοί μας είναι τόσο ευχάριστα καθορισμένοι στις επιθυμίες μας, που κανένας άνθρωπος δεν χρειάζεται να μένει χωρίς απασχόληση. Η μείωση του εμπορίου φτιάχνει ένα στρατό, και οι ανάγκες ενός στρατού δημιουργούν ένα νέο εμπόριο.

Χρέος δεν έχουμε κανένα· και οποιοδήποτε ίσως συνάψουμε γι' αυτό το σκοπό θα χρησιμεύσει ως λαμπρό ενθύμιο της αρετής μας. Μη μπορώντας παρά να αφήσουμε τις επόμενες γενεές με μια διαμορφωμένη μορφή κυβέρνησης, ένα δικό τους ανεξάρτητο σύνταγμα, η απόκτηση του θα είναι φτηνή όποιο κι αν είναι το κόστος. Αλλά το να χρησιμοποιήσουμε εκατομμύρια για χάρη της άρσης μερικών εχθρικών νόμων, και να κατατροπώσουμε το παρόν υπουργείο μόνο, δεν αξίζει το κόστος, και χρησιμοποιεί τις μελλοντικές γενεές με απώτατη σκληρότητα· επειδή τις αφήνει να κάνουν τη μεγάλη δουλειά, κι ένα χρέος στις πλάτες τους από το οποίο δεν αποκομίζουν κανένα πλεονέκτημα. Μια τέτοια σκέψη είναι ανάξια ενός ανθρώπου τιμής, και είναι το αληθινό χαρακτηριστικό μιας στενής καρδιάς κι ενός ασήμαντου πολιτικού.

Το χρέος που μπορεί να συνάψουμε δεν αξίζει να το αναλάβουμε παρά μόνο αν η δουλειά ολοκληρωθεί. Κανένα έθνος δεν θα έπρεπε να είναι χωρίς χρέος. Ένα εθνικό χρέος είναι ένας εθνικός δεσμός· κι όταν δεν έχει τόκο, δεν αποτελεί περίπτωση πένθους. Η Βρετανία καταπιέζεται με ένα χρέος παραπάνω από εκατό σαράντα εκατομμύρια στερλίνες, για τα οποία πληρώνει περισσότερα από τέσσερα εκατομμύρια τόκο. Ως αποζημίωση του χρέους της, έχει μεγάλο ναυτικό· η Αμερική είναι χωρίς χρέος, και χωρίς ναυτικό· ωστόσο για το ένα εικοστό μέρος του αγγλικού εθνικού χρέους, μπορεί να έχει ένα ναυτικό εξίσου μεγάλο. Το ναυτικό της Αγγλίας αυτή τη στιγμή δεν αξίζει περισσότερο από τρεισήμισι εκατομμύρια στερλίνες.

Καμία χώρα στην υδρόγειο δεν είναι τόσο ευχάριστα τοποθετημένη, τόσο εσωτερικά ικανή να δημιουργήσει ένα στόλο όσο είναι η Αμερική. Η πίσσα, η ξυλεία, ο σίδηρος και το σχοινί είναι τα φυσικά της προϊόντα. Δεν χρειάζεται να πάμε στο εξωτερικό για κάτι. Ενώ οι Ολλανδοί, οι οποίοι κάνουν μεγάλα κέρδη μισθώνοντας τα πολεμικά τους πλοία στους Ισπανούς και τους Πορτογάλους, είναι υποχρεωμένοι να εισαγάγουν τα περισ-

σότερα από τα υλικά που χρησιμοποιούν. Οφείλουμε να δούμε την κατασκευή ενός στόλου σαν ένα προϊόν εμπορίου, ως φυσικό κατασκευάσμα αυτής της χώρας. Είναι τα καλύτερα χρήματα που μπορούμε να ξοδέψουμε. Μια ναυτική δύναμη όταν είναι τελειωμένη αξίζει περισσότερο απ' όσο κόστισε. Και αυτό είναι το ωραίο σημείο στη εθνική πολιτική, στην οποία το εμπόριο και η προστασία είναι ενωμένα. Ας κατασκευάσουμε· εάν δεν τα θέλουμε, μπορούμε να πουλήσουμε· και μ' αυτό τον τρόπο ν' αντικαταστήσουμε τα χαρτονομίσματά μας μ' έτοιμο χρυσό κι ασήμι.²⁷

Αναφορικά με την επάνδρωση ενός στόλου, οι άνθρωποι γενικά κάνουν μεγάλα λάθη· δεν είναι απαραίτητο ότι το ένα τέταρτο πρέπει να είναι ναύτες. Ο πειρατής του Τρομερού, καπετάνιος Ντεθ, είχε αναλάβει τη σημαντικότερη δέσμευση απ' οποιοδήποτε πλοίο στον τελευταίο πόλεμο, δεν είχε όμως ούτε είκοσι ναυτικούς στην ομάδα του, αν και το συμπλήρωμά του σε ανθρώπους έφτανε τους διακόσιους. Μερικοί ικανοί και κοινωνικοί ναύτες σύντομα θα εκπαιδεύσουν έναν ικανοποιητικό αριθμό δραστήριων στεριανών στις κοινές εργασίες ενός πλοίου. Επομένως, δεν θα μπορέσουμε ποτέ να είμαστε ικανότεροι από τώρα να ξεκινήσουμε τα θαλάσσια θέματα, ενώσω η ξυλεία μας στέκεται, η αλιεία μας έχει σταματήσει, και οι ναύτες και οι ναυπηγοί μας δεν έχουν δουλειά. Πολεμικά πλοία των εβδομήντα και ογδόντα κανονιών, κατασκευάστηκαν πριν σαράντα χρόνια στη Νέα Αγγλία, γιατί όχι το ίδιο τώρα;

Η ναυπηγική είναι η μέγιστη περηφάνια της Αμερικής, και με τον καιρό η Αμερική θα ξεπεράσει ολόκληρο τον κόσμο στη ναυπηγική. Οι μεγάλες αυτοκρατορίες της ανατολής είναι συνήθως στα ενδότερα της ηπείρου και συνεπώς αποκλείονται από την πιθανότητα να τις ανταγωνιστούμε. Η Αφρική είναι σε μια κατάσταση βαρβαρότητας· και καμία δύναμη στην Ευρώπη, δεν έχει είτε τέτοια έκταση ακτής, είτε τέτοια εσωτερική προμήθεια υλικών. Όπου η φύση έδωσε το ένα, κράτησε το άλλο· μόνο στην Αμερική ήταν πλουσιοπάροχη και στα δύο. Η απέραντη αυτοκρατορία της Ρωσίας είναι σχεδόν αποκλεισμένη από θάλασσα· επομένως, τα απεριόριστα δάση της, η πίσσα, ο σίδηρος και το σκοινί της είναι μόνο προϊόντα εμπορίου.

Αναφορικά με την ασφάλεια, θα 'πρεπε να είμαστε χωρίς στόλο; Τώρα δεν είμαστε οι μικροί άνθρωποι, που ήμασταν πριν εξήντα χρόνια· εκείνη την

---

²⁷ Τα χαρτονομίσματα δεν λειτουργούσαν πάντοτε ως χρήμα, αλλά ως γραμμάτια, των οποίων η αξία έπρεπε να καταβληθεί στον κάτοχο σε μεταλλικά νομίσματα, χρυσό ή ασήμι. Σε αυτήν τη διαδικασία αναφέρεται εδώ κι ο Πέιν.

εποχή ίσως εμπιστευόμασταν την ιδιοκτησία μας στους δρόμους, ή στα χωράφια· και κοιμόμασταν με ασφάλεια χωρίς κλειδαριές ή σύρτες στις πόρτες ή τα παράθυρά μας. Η περίπτωση τώρα έχει αλλάξει και οι μέθοδοι υπεράσπισης μας, οφείλουν να βελτιωθούν μαζί με την αύξηση της ιδιοκτησίας μας. Ένας κοινός πειρατής, δώδεκα μήνες πριν, μπορούσε να βρεθεί στο Ντελαγουέρ και να αναγκάσει την πόλη της Φιλαδέλφια σε άμεση εισφορά, για όποιο ποσό επιθυμούσε· και το ίδιο θα μπορούσε να συμβεί σε άλλα μέρη. Όχι, οποιοσδήποτε θαρραλέος λεβέντης, με την κατοχή δεκατεσσάρων ή δεκάξι κανονιών, θα μπορούσε ίσως να κλέψει όλη την Ήπειρο και να αποσπάσει μισό εκατομμύριο χρήματα. Αυτές είναι περιστάσεις που απαιτούν την προσοχή μας και επισημαίνουν την ανάγκη ναυτικής προστασίας.

Κάποιοι, ίσως, θα πουν, πως αφότου φτιάξουμε τη σχέση μας με τη Βρετανία, αυτή θα μας προστατεύσει. Μπορούμε να είμαστε τόσο ασύνετοι που να εννοούμε, ότι θα κρατάει ένα στόλο στα λιμάνια μας γι' αυτό το σκοπό; Η κοινή λογική θα μας πει, ότι η δύναμη που έχει καταβάλει για την υποταγή μας, είναι απ' όλες τις άλλες, η πιο ακατάλληλη για να μας υπερασπιστεί. Η κατάκτηση μπορεί να επηρεαστεί κάτω από την προσποίηση της φιλίας· και εμείς οι ίδιοι, μετά από μια μακρά και γενναία αντίσταση, να εξαπατηθούμε στην υποδούλωση. Κι αν τα πλοία της δεν εισέλθουν στα λιμάνια μας, θα ρώταγα, πώς θα μας προστατεύσει; Ένας στόλος τρεις ή τέσσερις χιλιάδες μίλια μακριά λίγη χρησιμότητα μπορεί να έχει, και σε έκτακτες ανάγκες, καμία απολύτως. Επομένως, αν πρέπει να προστατεύσουμε τους εαυτούς μας από εδώ και πέρα, γιατί να μην το κάνουμε οι ίδιοι; Γιατί να το κάνει κάποιος άλλος;

Η αγγλική λίστα πολεμικών πλοίων, είναι μακρά και τρομερή, αλλά ούτε το ένα δέκατο αυτών δεν είναι κατάλληλα προς χρήση ανά πάσα στιγμή, ενώ ένα μέρος αυτών δεν χρησιμοποιείται· ωστόσο τα ονόματά τους πομπωδώς συνεχίζουν να βρίσκονται στη λίστα, ακόμα κι αν έχει απομείνει από το πλοίο μόνο μια σανίδα: κι ούτε το ένα πέμπτο, αυτών που είναι έτοιμα για χρήση, δεν μπορεί να σταλεί σε κάθε σταθμό με τη μία. Οι Ανατολικές και Δυτικές Ινδίες, η Μεσόγειος, η Αφρική και άλλα μέρη πάνω στα οποία η Βρετανία επεκτείνει την κυριαρχία της, έχουν μεγάλες απαιτήσεις από το ναυτικό της. Εξαιτίας μιας μίξης προκατάληψης και μη προσοχής, έχουμε συνάψει μια λανθασμένη αντίληψη σχετικά με το αγγλικό ναυτικό, και μιλάμε σαν να είχαμε να υπολογίσουμε όλο το μέρος του συγχρόνως, και γι' αυτόν το λόγο υποτίθεται, πρέπει να έχουμε ένα

ναυτικό εξίσου μεγάλο· το οποίο μη όντας άμεσα λειτουργικό, χρησιμοποιείται από τους οπαδούς των Τόρηδων για ν' αποθαρρύνει την αρχή μας επ' αυτού. Τίποτα δεν μπορεί ν' απέχει περισσότερο από την αλήθεια απ' αυτό· γιατί αν η Αμερική είχε μόνο το ένα εικοστό από τη ναυτική δύναμη της Βρετανίας, θα υπερετερούσε κατά πολύ· επειδή, καθώς δεν έχουμε, ούτε διεκδικούμε κάποια εξωτερική κυριαρχία, όλη μας η δύναμη θα καταπιανόταν στις δικές μας ακτές, όπου, μακροπρόθεσμα, θα είχαμε πλεονέκτημα δύο προς ένα απέναντι σ' αυτούς που είχαν τρεις ή τέσσερις χιλιάδες μίλια να σαλπάρουν, πριν μας επιτεθούν, και την ίδια απόσταση για να επιστρέψουν να μετασκευαστούν και να επανδρωθούν. Κι αν και η Βρετανία με το στόλο της, έχει έναν έλεγχο πάνω στο εμπόριό μας στην Ευρώπη, έχουμε έναν αντίστοιχο έλεγχο πάνω στο δικό της εμπόριο στις Δυτικές Ινδίες, οι οποίες, με το να βρίσκονται στη γειτονιά της Ηπείρου, είναι ολοκληρωτικά στο έλεός της.

Κάποια μέθοδος μπορεί να προκύψει για να διατηρήσουμε μια ναυτική δύναμη εν καιρώ ειρήνης, εάν δεν κρίνουμε απαραίτητο να υποστηρίζει ένα σταθερό ναυτικό. Εάν επρόκειτο να δοθούν προνόμια στους εμπόρους, να δημιουργούν και να προσλαμβάνουν στις υπηρεσίες τους, πλοία φορτωμένα με είκοσι, τριάντα, σαράντα, ή πενήντα κανόνια, (οι αμοιβές να είναι σε αναλογία με τη μείωση του κυρίου μέρους των εμπορών) πενήντα ή εξήντα απ' αυτά τα πλοία, με μερικές ακταιωρούς μονίμως σε υπηρεσία, θα διατηρούσαν ένα ικανοποιητικό ναυτικό, κι αυτό χωρίς να βαραίνουμε τους εαυτούς μας με το κακό για το οποίο τόσο έντονα παραπονιούνται στην Αγγλία, πως υπόκειται ο στόλος τους, σε καιρό ειρήνης να σαπίζει στις προκυμαίες. Το να ενωθούν οι τένοντες του εμπορίου και της άμυνας είναι δυνατή πολιτική· γιατί όταν η δύναμη και τα πλούτη μας, παίζουν το ένα στα χέρια του άλλου, δεν χρειάζεται να φοβόμαστε κανέναν εξωτερικό εχθρό.

Σχεδόν σε κάθε αμυντικό προϊόν αφθονούμε. Η κάνναβη ευδοκίμει ακόμα και σε δυσκολίες, έτσι ώστε δεν χρειαζόμαστε σχοινιά. Το σίδερό μας είναι ανώτερο απ' αυτό των άλλων χωρών. Τα μικρά μας όπλα είναι ίσα με οποιαδήποτε στον κόσμο. Κανόνια μπορούμε να καλουπώσουμε με ευχαρίστηση. Νιτρικό κάλιο και μπαρούτι παράγουμε καθημερινά. Η γνώση μας βελτιώνεται κάθε ώρα. Η ανάλυση είναι ο εσωτερικός μας χαρακτήρας, και το κουράγιο δεν μας έχει εγκαταλείψει ποτέ. Επομένως, τι είναι αυτό που θέλουμε; Ποιος ο λόγος που διστάζουμε; Απ' την Βρετανία δεν μπορούμε να περιμένουμε τίποτ' άλλο παρά συντριμμία. Αν γίνει

δεκτή στη διακυβέρνηση της Αμερικής γι' άλλη μια φορά, αυτή η Ήπειρος δεν θ' αξίζει να ζει κανείς σε αυτή. Ζηλοφθονίες θα εμφανίζονται πάντα· εξεγέρσεις θα συμβαίνουν συνεχώς· και ποιος θα πάει να τις καταστείλει; Ποιος θα διακινδυνεύσει τη ζωή του για να μειώσει τους συντοπίτες του σε μια ξένη υποταγή; Η διαφορά ανάμεσα στην Πενσιλβάνια και το Κονέκτικατ, σχετικά με κάποια απροσδιόριστα εδάφη, επιβεβαιώνει την ασημαντότητα μιας βρετανικής κυβέρνησης, κι αποδεικνύει πλήρως, πως τίποτα πέραν της Ηπειρωτικής εξουσίας δεν μπορεί να ρυθμίσει τα Ηπειρωτικά ζητήματα.

Άλλος ένας λόγος που η παρούσα στιγμή είναι προτιμότερη απ' όλες τις άλλες, είναι, ότι όσο μικρότεροι είναι οι αριθμοί μας, τόσο περισσότερη ανοικειοποίητη γη υπάρχει, η οποία αντί να οικειοποιηθεί από το βασιλιά για τις άχρηστες ανάγκες του, μπορεί από εδώ και πέρα να αξιοποιηθεί, όχι μόνο για την απαλλαγή του παρόντος χρέους, αλλά για τη συνεχή υποστήριξη της κυβέρνησης. Κανένα έθνος κάτω από τον ουρανό δεν έχει ένα πλεονέκτημα σαν κι αυτό.

Η βρεφική κατάσταση των Αποικιών, όπως αποκαλείται, όντας τόσο μακριά από το να είναι ενάντια, είναι επιχείρημα υπέρ της ανεξαρτησίας. Οι αριθμοί μας είναι επαρκείς, κι αν ήμαστε περισσότεροι, ίσως να μην ήμαστε τόσο ενωμένοι. Είναι ένα ζήτημα άξιο παρατήρησης, ότι όσο περισσότερο κατοικείται μια χώρα, τόσο μικρότεροι είναι οι στρατοί της. Σε αριθμούς στρατιωτών, οι παλιοί υπερέχουν κατά πολύ των σύγχρονων: και ο λόγος είναι εμφανής, γιατί όντας το εμπόριο η συνέπεια του πληθυσμού, οι άνθρωποι γίνονται πολύ απασχολημένοι για να κάνουν οτιδήποτε άλλο. Το εμπόριο μειώνει το πνεύμα, τόσο του πατριωτισμού όσο και της στρατιωτικής άμυνας. Και η ιστορία επαρκώς μας ενημερώνει, ότι τα μεγαλύτερα κατορθώματα πάντα επιτυγχάνονταν στη νεαρή ηλικία ενός έθνους. Με την αύξηση του εμπορίου, η Αγγλία έχασε το πνεύμα της. Η πόλη του Λονδίνου, παρά τους αριθμούς της, υποβάλλεται σε συνεχόμενες προσβολές με την υπομονή ενός δειλού. Όσα περισσότερα οι άνθρωποι έχουν να χάσουν, τόσο λιγότερο πρόθυμοι είναι ν' αποτολήσουν. Οι πλούσιοι είναι γενικά σκλάβοι στο φόβο, και υποκύπτουν στην αυλική δύναμη με την τρεμάμενη υποκριτικότητα ενός Ισπανού.

Η νεότητα είναι η εποχή της σποράς των καλών συνηθειών, τόσο στα έθνη όσο και στα άτομα. Ίσως είναι δύσκολο, αν όχι αδύνατο, να προσαρμόσουμε την Ήπειρο σε μια κυβέρνηση που βρίσκεται εδώ μισό αιώνα. Η

αχανής διακύμανση των συμφερόντων, εξαιτίας μιας αύξησης στο εμπόριο και τον πληθυσμό, θα προκαλούσε σύγχυση. Θα είχαμε αποικίες εναντίον αποικιών. Οντας η καθεμία ικανή, ίσως περιφρονήσει τη βοήθεια της άλλης· και ενώ οι περήφανοι και ανόητοι δοξάζονταν από τους μικρούς τους διαχωρισμούς, οι σοφοί θα θρηνούν, ότι η ένωση δεν θα έπρεπε να είχε διαμορφωθεί. Επομένως, η *παρούσα στιγμή* είναι η *αληθινή στιγμή* για να την καθιερώσουμε. Η οικειότητα η οποία συμβάλλεται στη νηπιακή ηλικία, και η φιλία που διαμορφώνεται στη δυστυχία, είναι, απ' όλες τις άλλες, οι πιο ανθεκτικές και απαράλλακτες. Η παρούσα ένωση είναι σημαδεμένη και με τα δύο αυτά χαρακτηριστικά: είμαστε νέοι και έχουμε υπάρξει πληγέντες· αλλά η συμφωνία μας έχει βαστάξει στους μελάδες μας και φτιάχνει μια αξιοσημείωτη περιοχή για να θαυμάσουν οι νέες γενεές.

Η παρούσα στιγμή, ομοίως, είναι αυτή η ιδιότροπη ώρα, που σε κάθε έθνος συμβαίνει μονάχα μια φορά, δηλαδή η ώρα της διαμόρφωσής του σε μια κυβέρνηση. Τα περισσότερα έθνη έχουν αφήσει να χαθεί η ευκαιρία, και με αυτό τον τρόπο έχουν υποχρεωθεί να πάρουν νόμους από τους κατακτητές τους, αντί να φτιάξουν νόμους οι ίδιοι. Πρώτα, είχαν ένα βασιλιά, και μετά σχημάτισαν κυβέρνηση· ενώ, τα άρθρα ή το καταστατικό της κυβέρνησης, θα έπρεπε να διαμορφώνονται στην αρχή, και οι άνθρωποι που εξουσιοδοτούνται να τα εκτελούν μετέπειτα: αλλά από τα λάθη των άλλων εθνών, ας μάθουμε σοφά, και ας εκμεταλλευτούμε την παρούσα ευκαιρία – να *αρχίσουμε την κυβέρνηση από τη σωστή άκρη*.

Όταν ο Γουίλιαμ ο Κατακτητής καθυπόταξε την Αγγλία, τους έδωσε νόμο με τη βία· και, μέχρι να εγκρίνουμε ότι η θέση της κυβέρνησης στην Αμερική θα καταλαμβάνεται νόμιμα και δόκιμα, θα είμαστε υπό τον κίνδυνο να καταληφθεί από κάποιον τυχερό κακοποιό, που μπορεί να μας φερθεί με τον ίδιο τρόπο, και τότε, τι θα γίνει η ελευθερία μας; Τι θα γίνει η ιδιοκτησία μας;

Όσον αφορά τη θρησκεία, το λαμβάνω ως αναγκαίο καθήκον της κάθε κυβέρνησης να προστατεύει όποιον την εξασκεί ευσυνειδήτα, και δεν γνωρίζω καμία άλλη δουλειά που να έχει να κάνει η κυβέρνηση επί αυτού. Αφήστε έναν άνθρωπο να ρίξει κατά μέρος αυτή τη στενότητα της ψυχής, αυτό τον εγωισμό των αρχών, με τον οποίο οι μίζεροι όλων των κατηγοριών είναι τόσο απρόθυμοι να ταιριάξουν και με μιας θα λυτρωθεί από τους φόβους του στο κεφάλι. Η καχυποψία είναι η συντροφιά των κακών

ψυχών και η πληγή κάθε καλής κοινωνίας. Όσον αφορά εμένα, ολοκληρωτικά και συνειδητοποιημένα πιστεύω, πως είναι η θέληση του Παντοδύναμου να υπάρχει ποικιλία στις θρησκευτικές γνώμες μεταξύ μας: Παρέχει ένα μεγαλύτερο πεδίο για τη χριστιανική μας καλοσύνη. Αν σκεφτόμασταν όλοι το ίδιο, οι θρησκευτικές μας προδιαθέσεις θα `θελαν επιτήρηση· και με βάση αυτή την ελευθεριακή αρχή κοιτάω τα διάφορα δόγματα μεταξύ μας σαν να είμαστε παιδιά από την ίδια οικογένεια, διαφέροντας μόνο σ' αυτό που λέγεται τα χριστιανικά τους ονόματα.

Στη σελίδα 63,²⁸ είπα μερικές σκέψεις πάνω στην τυπικότητα ενός Ηπειρωτικού Καταστατικού, (καθώς αποτολμώ μόνο συμβουλές, όχι σχέδια) και σ' αυτό το μέρος, παίρνω την ελευθερία να επαναφέρω το θέμα, παρατηρώντας, ότι ένα άρθρο πρέπει να γίνεται κατανοητό ως ένας δεσμός σοβαρής υποχρέωσης, στην οποία το σύνολο εισέρχεται, για να υποστηρίξει το δικαίωμα κάθε διαχωρισμένου τμήματος, είτε της θρησκείας, είτε της προσωπικής ελευθερίας, είτε της ιδιοκτησίας. Μια σταθερή διαπραγματεύση και μια σωστή εκτίμηση κάνουν μακρές φιλίες.

Σε μια προηγούμενη σελίδα επίσης ανέφερα την αναγκαιότητα μιας μεγάλης και ίσης αντιπροσώπευσης· και δεν υπάρχει πολιτικός τρόπος που να αξίζει περισσότερο την προσοχή μας. Ένας μικρός αριθμός ψηφοφόρων, ή ένας μικρός αριθμός αντιπροσώπων, είναι εξίσου επικίνδυνοι. Αλλά αν ο αριθμός των αντιπροσώπων δεν είναι μόνο μικρός αλλά και άνισος, ο κίνδυνος αυξάνεται. Ως παράδειγμα αυτού, αναφέρω τα παρακάτω· όταν οι αιτήσεις των Συνέδρων βρίσκονταν στη Βουλή των Αντιπροσώπων της Πενσυλβάνια, μόνο εικοσιοχτώ μέλη ήταν παρόντα· όλα τα μέλη της επαρχίας Μπακς, όντας οχτώ, ψήφισαν εναντίον του, κι αν είχαν κάνει το ίδιο οχτώ μέλη του Τσέστερ, ολόκληρη η περιοχή θα κυβερνιόταν από δύο επαρχίες μόνο κι αυτός ο κίνδυνος πάντα υφίσταται. Η αδικαιολόγητη τάνυση ομοίως, την οποία αυτό το Κοινοβούλιο έκανε στην τελευταία τους συνεδρίαση, για να κερδίσει μια αθέμιτη εξουσία πάνω στους Αντιπροσώπους αυτής της περιοχής, θα έπρεπε να προειδοποιήσει εντόνως το λαό, πως εμπιστεύονται την εξουσία στα χέρια άλλων πέραν των δικών του. Φτιάχτηκε ένα πακέτο οδηγιών για τους Αντιπροσώπους, το οποίο σε επίπεδο λογικής και εργασίας θ' αδικούσε ένα παιδί του σχολείου, και αφού εγκρίθηκε από λίγους, πολύ λίγους εντός των θυρών, εστάλη στη Βουλή κι εκεί πέρασε εκ μέρους όλης της αποικίας· ενώ, αν ήξερε ολόκληρη η αποικία, με τι κακοβουλία αυτό το Κοινοβούλιο υπέβαλε κάποια απαράι-

---

28 Στο παρόν βιβλίο βρίσκεται στη σελίδα 65.

τητα δημόσια μέτρα, δεν θα δίσταζαν ούτε στιγμή να σκεφτούν γι' αυτούς πως είναι ανάξιοι τέτοιας εμπιστοσύνης.

Η άμεση ανάγκη κάνει πολλά πράγματα εύκολα, τα οποία αν συνέχιζαν θα εξελίσσονταν σε καταπίεση. Η αποτελεσματικότητα και το σωστό είναι διαφορετικά πράγματα. Όταν οι συμφορές της Αμερικής απαιτήσαν διαβούλευση, δεν υπήρχε μέθοδος τόσο έτοιμη, ή εκείνο τον καιρό τόσο κατάλληλη, όσο η τοποθέτηση ατόμων από τις διάφορες Βουλές των Αντιπροσώπων γι' αυτόν το σκοπό· και η σοφία με την οποία συνέχισαν έχει αποτρέψει αυτή την ήπειρο από τα συντρίμια. Αλλά καθώς είναι περισσότερο από πιθανό ότι ποτέ δεν θα είμαστε χωρίς *κογκρέσο*, κάθε καλοπροαίρετος στην καλή τάξη, πρέπει να γνωρίζει, ότι η διαδικασία εκλογής μελών αυτού του σώματος, απαιτεί περισυλλογή. Και το θέτω ως ερώτηση σ' αυτούς, που μελετούν το ανθρώπινο είδος, δεν είναι η *αντιπροσώπηση και η εκλογή* πολύ μεγάλη δύναμη για να κατέχεται από το ίδιο σώμα ανθρώπων; Όταν σχεδιάζουμε με σκοπό τις μελλοντικές γενεές, πρέπει να θυμόμαστε, ότι η αρετή δεν είναι κληρονομική.

Είναι από τους εχθρούς μας που συχνά κερδίζουμε εξαιρετικά αποφθέγματα, και συχνά ξαφνιάζονται από τα λάθη τους. Ο κ. Κόρνουαλ²⁹ (ένας από τους Λόρδους του Θησαυροφυλακίου) μεταχειρίστηκε την αίτηση της Βουλής της Νέας Υόρκης με καταφρόνια, επειδή *αυτή* η Βουλή, είπε, *απαρτιζόταν* από είκοσι έξι μέλη, ο ασήμαντος αριθμός της οποίας, υποστήριξε, δεν μπορεί με επάρκεια να σταθεί για το σύνολο. Τον ευχαριστούμε για την αθέλγητη ειλικρίνειά του.

Για να καταλήξω, όσο περίεργο κι αν φαίνεται σε κάποιους, ή όσο απρόθυμοι μπορεί να είναι για να σκεφτούν έτσι, δεν έχει σημασία, αλλά πολλοί δυνατοί και χτυπητοί λόγοι μπορεί να δοθούν, για να καταδειχθεί, πως τίποτα δεν μπορεί να διευθετήσει τα ζητήματά μας τόσο εσπευσμένα όπως μια ανοιχτή και αποφασισμένη διακήρυξη για την ανεξαρτησία. Κάποιοι εκ των οποίων είναι,

Πρώτον — Είναι υποχρέωση των Εθνών, όταν οποιαδήποτε δύο βρίσκονται σε φιλονικία, οι υπόλοιπες δυνάμεις, που δεν εμπλέκονται στη φιλονικία, να εισχωρήσουν ως μεσολαβητές, και να επιφέρουν τα προκαταρκτικά μιας ειρήνης: αλλά ενώ η Αμερική αυτοαποκαλείται Υποκείμενη της

²⁹ Cornwall, Charles Wolfran (1735-1789): Άγγλος πολιτικός, που διετέλεσε Λόρδος του Θησαυροφυλακίου από το 1774 έως το 1780. Έμεινε στην ιστορία ως Πρόεδρος της Βουλής των Κοινοτήτων, για τα μπουκάλια μπίρες που διατηρούσε κάτω από την καρέκλα του, τα οποία και κατανάλωνε όταν οι διάλογοι των βουλευτών τον άφηναν αδιάφορο.

Μεγάλης Βρετανίας, καμία δύναμη, όσο θετικά προδιατεθειμένη κι αν είναι, δεν μπορεί να προσφέρει τη μεσολάβησή της. Επομένως, στην παρούσα μας κατάσταση μπορεί να φιλονικούμε για πάντα.

Δεύτερον — Είναι παράλογο να υποθέτουμε, ότι η Γαλλία ή η Ισπανία, θα μας δώσουν κάποιου είδους βοήθεια, αν θέλουμε μόνο, να χρησιμοποιήσουμε αυτήν τη βοήθεια για το σκοπό της επιδιόρθωσης της ρήξης και της ενδυνάμωσης της σχέσης μεταξύ Βρετανίας και Αμερικής· επειδή, αυτές οι δυνάμεις θα πληγούν από τις συνέπειες.

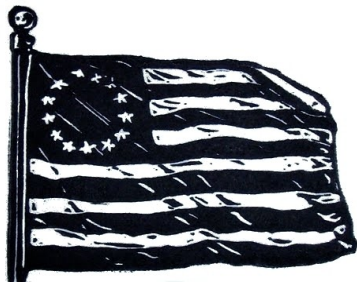
Τρίτον — Ενώ διακηρύσσουμε τους εαυτούς μας ως υποτελείς της Βρετανίας, πρέπει, στα μάτια των ξένων εθνών, να θεωρηθούμε επαναστάτες. Ότι έχει προηγηθεί είναι κάπως επικίνδυνο στην *ειρήνη τους*, άνθρωποι να είναι στα όπλα κάτω από το όνομα του υποτελούς· εμείς, επί τόπου, μπορούμε να λύσουμε το παράδοξο: αλλά το να ενώσουμε την αντίσταση με την υποτελεία, απαιτεί μια ιδέα πάρα πολύ ραφιναρισμένη για την κοινή κατανόηση.

Τέταρτον — Να εκδοθεί ένα μανιφέστο, και να σταλεί σε ξένες αυλές, παραθέτοντας τα δεινά που έχουμε αντέξει και τις ειρηνικές μεθόδους που έχουμε ανεπιτυχώς χρησιμοποιήσει για αποκατάσταση· διακηρύσσοντας, την ίδια στιγμή, ότι μη μπορώντας, πλέον, να ζήσουμε χαρούμενοι ή με ασφάλεια κάτω από τη σκληρή προδιάθεση της βρετανικής αυλής, οδηγηθήκαμε στο να σπάσουμε κάθε σύνδεση μ' αυτή· την ίδια στιγμή, επιβεβαιώνοντας σ' όλες τις αυτές αυλές την ειρηνική μας προδιάθεση απέναντί τους και την επιθυμία μας να αρχίσουμε εμπόριο με αυτούς· Ένα τέτοιο μνημονικό θα παράγει περισσότερες καλές επιδράσεις σε αυτή την Ήπειρο, απ' όσες θα παρήγαγε ένα πλοίο αν έφευγε με αιτήσεις για τη Βρετανία.

Κάτω από την παρούσα κατάσταση των βρετανικών υποκειμένων, δεν μπορούμε ούτε να γίνουμε αποδεκτοί ούτε να ακουστούμε προς τα έξω· Όλες οι αυλές είθισται να είναι εναντίον μας, και θα είναι έτσι, μέχρι, εξαιτίας της ανεξαρτησίας, να μπούμε στην ίδια σειρά με τα άλλα έθνη.

Αυτές οι διαδικασίες μπορεί στην αρχή να φαίνονται παράξενες και δύσκολες· αλλά, σαν όλα τα άλλα βήματα που ήδη έχουμε περάσει, σε λίγο χρόνο θα γίνουν γνώριμες και κοινώς αποδεκτές· και, μέχρι να ανακωνωθεί η ανεξαρτησία, η ίδια η Ήπειρος θα νιώθει σαν ένας άνθρωπος που συνεχίζει ν' αναβάλλει κάποια δυσάρεστη δουλειά από μέρα σε μέρα,

γνωρίζει ωστόσο πως πρέπει να γίνει, δεν θέλει να την τακτοποιήσει, εύχεται να τελειώσει, και στοιχειώνεται συνεχώς από τις σκέψεις της αναγκαιότητάς της.

Το βιβλίο τυπώθηκε πρώτη φορά σε 1000 αντίτυπα τον Οκτώβρη του 2012.

Εκδόσεις Αβοκάντο #1

<http://avocado.squat.gr>